

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ERZİNCAN'IN İLİÇ İLÇESİNDEKİ BİR ALTIN
MADENİNDE MEYDANA GELEN KAZANIN TÜM
YÖNLERİYLE ARAŞTIRILMASI VE BENZER
KAZALARIN ÖNLENMESİNE YÖNELİK
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/983 , 984 , 985 , 986 , 987 , 988)
TUTANAK DERGİSİ**

**5'inci Toplantı
6 Mayıs 2024 Pazartesi**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, hafta sonu naaşlarına ulaşılan 2 madenciye Allah'tan rahmet dilediğine, diğer madencileri arama çalışmalarının devam ettiğine, planlanan Erzincan çalışma ziyaretine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, AFAD'dan hangi konularda bilgi alınacağına, hafta sonu naaşlarına ulaşılan 2 madenciye Allah'tan rahmet dilediğine, planlanan Erzincan çalışma ziyaretine ve AFAD'ın uluslararası çalışmalarına ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, AFAD Başkanı Okay Memiş'in sunumu esnasında Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın soru sormasına ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- DSİ Genel Müdürü Mehmet Akif Balta ve DSİ Genel Müdür Yardımcısı Cengiz Han Kılıçaslan'ın, Erzincan'ın İliç ilçesindeki altın madeninde meydana gelen kaza sonrasında DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalar hakkında sunumu

2.- AFAD Başkanı Okay Memiş ve Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürü

Orhan Tatar 'ın, AFAD'ın görev ve yetkileri ve Erzincan'ın İliç ilçesindeki altın madeninde meydana gelen kaza sonrasında AFAD tarafından yapılan çalışmalar hakkında sunumu

**ERZİNCAN'IN İLİÇ İLÇESİNDEKİ BİR ALTIN MADENİNDE MEYDANA GELEN
KAZANIN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILMASI VE BENZER KAZALARIN
ÖNLENMESİNE YÖNELİK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**
(10/983 , 984 , 985 , 986 , 987 , 988)

5'inci Toplantı
6 Mayıs 2024 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Erzincan'ın İliç İlçesindeki Bir Altın Madeninde Meydana Gelen Kazanın Tüm Yönleriyle Araştırılması ve Benzer Kazaların Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 10.15'te açılarak dört oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Atay Uslu,

Hafta sonu naaşlarına ulaşılan 2 madenciye Allah'tan rahmet dilediğine, diğer madencileri arama çalışmalarının devam ettiğine, planlanan Erzincan çalışma ziyaretine ve Komisyonun bugünkü gündemine,

AFAD'dan hangi konularda bilgi alınacağına, hafta sonu naaşlarına ulaşılan 2 madenciye Allah'tan rahmet dilediğine, planlanan Erzincan çalışma ziyaretine ve AFAD'ın uluslararası çalışmalarına,

AFAD Başkanı Okay Memiş'in sunumu esnasında Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzyılmaz'ın soru sormasına,

İlişkin açıklama yaptı.

DSİ Genel Müdürü Mehmet Akif Balta ve DSİ Genel Müdür Yardımcısı Cengiz Han Kılıçaslan tarafından, Erzincan'ın İliç ilçesindeki altın madeninde meydana gelen kaza sonrasında DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalar,

AFAD Başkanı Okay Memiş ve Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürü Orhan Tatar tarafından, AFAD'ın görev ve yetkileri ve Erzincan'ın İliç ilçesindeki altın madeninde meydana gelen kaza sonrasında AFAD tarafından yapılan çalışmalar,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 17.01'de toplantıya son verildi.

6 Mayıs 2024 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.15

BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)

SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)

KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Komisyon üyeleri, Sayın Devlet Su İşleri Genel Müdürüm, Genel Müdür Yardımcım, Genel Müdürlük yetkilileri, kıymetli katılımcılar, basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır, Komisyonumuzun 5’inci Toplantısını açıyoruz.

Erzincan’ın İliç ilçesindeki bir altın madeninde meydana gelen kazanın tüm yönleriyle araştırılması, benzer kazaların önlenmesine yönelik tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Komisyonumuz çalışmalarına devam ediyor. Komisyonumuzun bu haftaki çalışma programı geçen hafta üyelerimize dağıtılmıştı.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun, hafta sonu naaşlarına ulaşılan 2 madenciye Allah’tan rahmet dilediğine, diğer madencileri arama çalışmalarının devam ettiğine, planlanan Erzincan çalışma ziyaretine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Değerli Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; Erzincan İliç’te, maden sahasında meydana gelen kazadan sonra arama çalışmaları aralıksız şekilde devam ediyor. Hafta sonunda 2 madencimizin daha naaşına ulaşılmış durumda. Hayatını kaybeden madencilerimizden Ramazan Çimen ve Kenan Öz’e ulaşıldı. Ramazan Çimen, Kenan Öz, Uğur Yıldız ve Adnan Keklik’e bir kez daha Allah’tan rahmet diliyoruz; ailesine, sevenlerine başsağlığı ve sabırlar diliyoruz. Madencilere ulaşma çalışmaları bölgede 7/24 devam ediyor. Hâlen toprak altında bulunan madenci kardeşlerimiz Abdurrahman Şahin, Fahrettin Keklik, Hüseyin Kara, Mehmet Kazar, Şaban Yılmaz; en kısa sürede onlara da ulaşılmasını temenni ediyoruz.

Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, gündeme geçmeden önce bugün için bir hatırlatmada bulunmak istiyorum: Bugün 23.55 uçağıyla Erzincan’a geçeceğiz. 22.30’da tören salonu önündeki 2 no.lu kapıda servis olacak. Komisyon üyesi arkadaşlarıma ifade edeyim istedim. Ardından da iki günlük bir Erzincan ziyaretimiz olacak. İlk gün Erzincan Valiliği, daha sonra İliç’e geçeceğiz. İki gün boyunca İliç’te de hem maden ocağında incelemelerde bulunacağız hem de madenci kardeşlerimizi, teknik heyeti orada dinleyeceğiz.

Her seferinde hatırlatıyoruz ama yine de hatırlatmakta fayda olduğunu düşünüyorum. Komisyonumuz grubu bulunan siyasal partilerin ortak kararıyla kuruldu ve çalışmalara devam ediyor. Kurulduğu günden itibaren hızlı bir şekilde yoğun bir tempoyla çalışıyoruz. Komisyon olarak amacımız, meydana gelen kazada varsa ihmalleri, var olan ihmalleri ortaya çıkarmak, bu tür kazaların olmaması için alınması gereken tedbirleri belirlemek ve ondan da tabii bir adım daha ötesi “Güvenli

ve sürdürülebilir madencilik politikası nasıl oluşur?” bu konuda çalışmak. Tabii, çalışırken önce insan, önce çevre, önce doğa, sonra güvenli madencilik diyoruz. İnşallah güvenli, sürdürülebilir bir altın madenciliği mimarisinin oluşmasına katkı sunarız diye düşünüyorum.

Bugün, tabii, madencilik sahasında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüzün yaptığı faaliyetler var. Özellikle bölgedeki heyelan sonrası, kayma sonrası ortaya çıkabilecek çevresel etkilerin önlenmesi anlamında Genel Müdürlük bölgede farklı çalışmalar yaptı.

Sayın Genel Müdürüm, o çalışmaları yarın inşallah göreceğiz, sizden de bir heyeti oraya davet ettik, onlar da yerinde bilgi verecek ama gitmeden önce de buradan, Genel Müdürlüğünüzden bir bilgi alalım istedik. Öncelikle hoş geldiniz diyorum. Arkadaşlarımızı tanıttıktan sonra bize o bölgede yaptığınız çalışmalar konusunda bilgi verirseniz teşekkür ederiz. Yaptığınız sunumdan sonra da hem milletvekili arkadaşlarımız, Komisyon üyesi arkadaşlarımız değerlendirmelerde bulunacaklar hem de varsa soruları soracaklar.

Şimdi, söz sizde, mikrofon sizde, buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- DSİ Genel Müdürü Mehmet Akif Balta ve DSİ Genel Müdür Yardımcısı Cengiz Han Kılıçaslan'ın, Erzincan'ın İliç ilçesindeki altın madeninde meydana gelen kaza sonrasında DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalar hakkında sunumu

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, kıymetli hazırun; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ben Devlet Su İşleri Genel Müdürü Mehmet Akif Balta. Burada beraber bulunduğumuz arkadaşlarımız, sağ tarafımda Cengiz Han Kılıçaslan, Genel Müdür Yardımcımız. Kendisi de bu kazanın gerçekleştiği günden bugüne kadar sahada bilfiil bulunan, alınan tedbirler noktasında da ilgili maden firmasına bir nevi danışmanlık yapan heyetin başındaydı. Sol tarafımda da yine bizim Devlet Su İşlerinde ilgili Daire Başkanımız, Değerlendirme ve Destekleme Dairesi Başkanımız Cengiz Bey bulunuyor.

Efendim, maden kazasının olduğu ilk gün itibarıyla Erzincan'dan sorumlu Bölge Müdürümüz, Erzurum Bölge Müdürümüz, ekibiyle birlikte kazanın olduğu sahaya intikal ettiler. Biz de gerekli değerlendirmeyi yaptıktan sonra bir sonraki gün hemen uçakla kaza mahalline intikal ettik, biz de Genel Müdürlük heyeti olarak oraya vardık. Ve orada önce ilgili bakanlık personeliyle ve ilgili Enerji Bakanlığımızla bir toplantı yaptıktan sonra... Zaten oraya hazırlıklı gitmiştik. Sahada bulunan bölge heyetimizin bize aktardığı bilgiler doğrultusunda bir taslak çalışmayla “Ne yapılabilir?”i düşünerek oraya varmıştık. Vardıktan sonra sahayı da aynı şekilde görüp kafamızda tam netleşince maden firmasının da yetkilileriyle birlikte sahada ilk etapta alınması gereken... Tabii, biz su konusunda uzman olduğumuz için, orada da siyanüre temas etmiş bir malzeme olduğu için ve bu malzemenin de Sabırlı Deresi'ne inmiş olduğunu gördüğümüz için dere yatağında herhangi bir akış hâlindeki suyla temas edip bu suyun mansabındaki hemen Bağıştaş-I Barajı'na ve Fırat Nehri'ne ulaşmasını ilk etapta önlemek gerektiği kanaatiyle hangi tedbirlerin alınması gerektiğini maddeler hâlinde orada belirledik ve ilk günden itibaren de bu belirlenen tedbirler paketi uygulanmaya başlandı. İlk etapta 7 ana başlık hâlinde tedbirler paketi belirlendi ve bunların bir kısmı acil alınması gereken tedbirlerdi. Gece gündüz, yirmi dört saat orada fiilen, bir nevi vardiya usulü çalışılarak bu acil tedbirleri ilgili firmaya aldırma noktasında orada bulunduk.

Bu tedbirlerle alakalı hazırladığımız bir sunum var. Arzu ederseniz, bu alınan tedbirleri ve bunların sonuçlarını bu sunum üzerinden sizlerle paylaşmak istiyorum. Sunumu hazırlayan Genel Müdür Yardımcımız Cengiz Han Bey de bana sunum esnasında eşlik edebilir. Bir sonraki slayta geçerseniz genel vaziyet üzerinden...

BAŞKAN ATAY USLU - Sayın Genel Müdürüm yani arkadaş o bölgedeyseniz arkadaş da sunabilir, bizim için sorun yok.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Peki, sözü kendisine de bırakabilirim.

BAŞKAN ATAY USLU - Bizim için mahzuru yok.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA - Bu esnada ben de zaman zaman bölgede bulundum, sürekli olmasam da 3-4 defa gittiğimi hatırlıyorum.

O zaman sözü Cengiz Han Bey'e bırakayım. Bizzat işin başında tedbirler alınırken bulunan arkadaşımız kendisi.

Sonuç itibarıyla şunu söyleyeceğim ben ve kendisi anlatacak: Siyanürle alakalı... Herhangi bir siyanürlü malzemenin, toprağın, suyun ya da akışkan hâlindeki herhangi bir sıvının bu alınan tedbirler sayesinde Sabırlar Deresi havzasını terk etmesi engellenmiş ve Fırat Nehri'ne ve mansabındaki Bağıştaş Barajı'na inmesinin önü kesilmiş durumdadır. Fakat tabii, tedbirler paketi sahada hâlen daha uygulanmaya devam etmektedir.

Şimdi, ben o zaman sözü ilgili arkadaşımıza bırakayım, kendisi sunumu sizlere arz etsin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU - Biz teşekkür ediyoruz.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Sayın Başkanım, Sayın Komisyon üyeleri, sayın vekillerimiz, kıymetli hazırun; sizleri şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Sayın Genel Müdürümün izah ettiği üzere, Genel Müdürümüzün saha ziyaretinden sonra ben görevi devraldım ve Genel Müdürümüze ve oradaki bulunan çalışma gruplarına günlük olarak bilgi verip yönlendirmeler yaptık. Burada firma madenci firma olduğu için suyla alakalı, yaklaşık 6,5-7 milyon metreküplük bu liç malzemesi Sabırlı Deresi'ne aktığı için burayla ilgili tedbirler almaya çalıştık ve bu tedbirleri sürelerine göre de acil, orta ve uzun vadeli tedbirler olarak böldük ve uygulamaya başladık. Burada bu maddeleri sırayla anlatacağım ama “mouse”la da gezeceğim. Birinci nokta -1 numara- Çevre, Şehircilik Bakanlığımızca numune alınan noktalar. Bunlar zaten olaydan önce de takip yapılan, sığ ve derin kuyularla biri 35 metreden biri de 95 metreden takip yapılan noktalar. 2 numara, bizden Genel Müdürümüzün intikalinden sonra ilk olarak, en acil olarak uygulanan şeydi. Bu liç malzemesinden sızan suyun mansap bölümüne geçmemesi için kullanılacak geçici sedde yani su sızdırmazlığı ve havzadan gelen suları toplayacağımız sedde. Bu 7 numara; ilk aşamada büyük bir baraj yapmayı planladık, bununla ilgili ayrı bir bilgi vereceğim ve 3 numara da topuk seddesi. Burada zaten görüntülerde de gördüğümüz çok akışkan bir madde vardı, liç malzemesi. Bu akışkan malzemenin daha sonra mevsim şartlarıyla vesaire aşağıya doğru devam etmesini engelleyecek bir topuk seddesinin yine projelendirilmesini sağladık ve uyguladık. Bununla ilgili de bilgi vereceğim.

Tabii, yine, ilk safhada bu liç malzemesi zaten suya doygun bir malzemeydi, bu suya doygun malzemeye yukarı havzadan su girişini engellemek amacıyla burada ufak bir sedde yaptık. İlk günlerde yaptığımız işlemlerdi bunlar ve pompalarla bu suyu yukarıya, yine atık barajına yönlendirmeyi yaptık. Burada iki tane nokta var: Şu noktada atık havuzu ve yine aşağıda bir atık havuzu var. Bu atık havuzuna

gelen sular, yukarıda atık barajına pompa sistemleri hâlihazırda vardı. O nedenle biz bu atık havuzlarını kullandık yani buradaki suları ilk aşamada buraya ulaştırıp oradan da artık barajına yani hızlı bir şekilde uygulayabilmek için böyle bir sistem geliştirdik. Buradaki pompalı sistemlerle şuradaki atık havuzuna ve buradan da artık barajına yönlendirmeyi yaptık. Diğer uygulamalar bu 5 ve 6 numara; 5'i de firma tamamlamak üzere, bugünlerde tamamlayacaktır. 6 numara da biraz daha uzun vadeli, orta vadeli ama biraz daha vakit alacak bir işlem. Bunların detaylarını anlatacağım Sayın Başkanım, kıymetli Komisyon üyeleri.

Burada bahsettiğim üzere, su ve toprak numunelerindeki izleme çalışmaları günlük olarak Çevre, Şehircilik Bakanlığımızca takip ediliyor ve oradaki geri dönüşlere göre bizler de bu takipleri ve işlemleri yürütüyoruz. Bu bahsettiğimiz geçici depolama tesisi en alt bölümdeki, ilk olarak, ivedi olarak uygulanan kısım. Burada ilk safahatta bu geçici depolama tesisi yapılmadan önce aşağıda bulunan menfez doğrudan kapatıldı ki hemen buradan bir akış olup da baraja su geçişi olmasın diye. Buradaki kontrol kırıları da zaten şu bölümde yer alıyor, Çevre Şehirciliğin takip yerleri. Biz bu depolamayı yaparken ön tarafta, şurada bir havuz açtık. Havuzda da... Aynı zamanda şöyle söyleyeyim: İlk başta 4 tane yer altı sondaj kuyusu açtık. Bu yer altı sondaj kuyularında yaklaşık 4 metrelik alüvyon tabaka, sonrasında 90 metreye kadar kil tabaka, sonrasında da kireçtaşı birimlerini gördük yani kalın bir kil tabakası vardı. Kil tabakasının şöyle bir önemi var: Suyu karşı geçirimsiz bir tabaka; bu da güzel bir haber olmuştu bizim için. Şu bölümde o alüvyon tabakayı kazıp kaldırdık ve -zaten gittiğimizde de inşallah göreceğiz- kil tabakanın içerisine kadar bir kuyu kazdık. Dolayısıyla alüvyonun içerisinden sızabilecek suyun da buradaki kuyuya toplanmasını sağladık ve buradan yukarıdaki o bahsettiğim artık havuzuna, oradan da artık barajına yönlendirmesini yaptık. Bunlar pompalı sistem; buradan pompayla biz atık havuzuna gönderiyoruz, zaten atık havuzunda o pompa sistemleri mevcutta olduğu için oradan atık barajına yönlendirme oldu. Yine, ilk...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Kil tabakası ne kadar kalınlıkta dediniz?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – 90 metreye varan Sayın Vekilim.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Değişken.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Evet.

Bunların sondaj neticeleri vardır Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu doğal yapısından kaynaklanan kil mi yoksa oraya serilmiş olan bir kil mi?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Yok, doğal yapısında Sayın Vekilim.

Burada, zaten o üst taraftaki alüvyon tabakayı kaldırarak, tamamen şu “plinth” plağımızı da kilin üzerine yerleştirdik. Aynı zamanda, mansap kısmında ilk safhadan itibaren herhangi bir su sızmasına karşın yine bir havuz oluşturuldu, ilk safhada oluşturulan şey. Burada da yine pompa sistemiyle, su sızması hâlinde yine aynı sistemi uygulayacak şekildeydi ama biz bu işlemleri yaptıktan sonra artık burada su birikmemeye başladı zaten, herhangi bir su birikmesi olmadı.

Burada, yine, ilk safhada, şu “atık havuzu” diye bahsettiğim görüntü buradadır. Burada cazibeyle olanları cazibeyle, diğerlerini de pompayla buradaki atık havuzlarına yönlendirmesini yaptık. Burada, heyelan malzemesi suya doygun bir malzeme, üzerinde makineler çalıştığı zaman da açığa bir su

çıkıyor. Orada da yine derinleştirme yaparak suyun bir noktada birikmesini sağlayıp o noktadan yine pompayla bu atık havuzlarına yönlendirme yaptık. Bu memba bölümünden de yine kot olarak uygun olan yerlerden de cazibeyle bu noktaya akışı sağladık.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Heyelan malzemesinden sızan su derken solüsyondan mı bahsediyorsunuz?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Şöyle Sayın Vekilim: Burada 6,5-7 milyon metreküp kadar bir liç malzemesinden bahsediyoruz. Onun zaten belli bir oranda suya doygunluğu olduğu, zaten akışkanlığın da bu sebepten olduğu söylenmişti. Buradaki, üzerlerinde ağır tonajlı makineler çalışması vesaire gibi şeylerde herhangi bir yer olması hâlinde su oraya yavaş yavaş dökülüyor ve orada bir birikim oluşturuyor Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani bu su mu, solüsyon mu?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Solüsyon, bu liç malzemesinin içerisindeki...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sızan suyun derken aslında o solüsyonlu...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Bizim bununla alakalı bir laboratuvar testimiz yok. Biz, orada gördüğümüz akışkan hâlindeki sıvının içerisinde hangi maddeden ne kadar olduğunu bilmiyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman sızan su değil, sıvı.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Sıvı yani akışkan hâlde olan her şey sıvı. Bunun içerisinde ne var, hangi oranda var, onu bilemeyiz biz, öyle bir tahlilimiz yok. Sadece, gördüğümüz, o malzemeye temas eden herhangi bir yerde biriken sıvı hâlde ne kadar, ne varsa hepsini pompayla atık havuzlarına aktaralım ki bunun mansapa ulaşması engellensin. Yani onun tahlil kısmı bizim dışımızda, hani içerisinde ne var, ne yok...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani “su” ifadesi tam karşılamıyor.

RİDVAN UZ (Çanakkale) – Görseldeki açılan havuz membranlı falan değil yani...

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Hangisi, görseldeki mi?

RİDVAN UZ (Çanakkale) – Görseldeki gösterdiğiniz suyun akması için aşağıda...

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Burası çukur, liç malzemesinin içerisindeki çukur. Burada herhangi bir geçirimsizlikle alakalı bir şey değil yani burası böyle bir tedbir alınmış yer değil. Burası zaten liç malzemesinin içerisidir Sayın Vekilim.

BAŞKAN ATAY USLU - Evet, devam edin Sayın Genel Müdürüm.

Buyurun.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Burada memba bölümündeki pompalar, burada da ufak bir set yapılarak suyun liç malzemesine ilaveten karışmadan alınması sağlanmıştır. İlk başta dizel pompalarla, daha sonra burada elektrik hattı çekmelerini de sağladık ki düzenli bir pompa sistemi olsun ve bunun da o bahsettiğim atık havuzuna boşaldığı kısım. Şu iki tanesi memba bölümünde henüz liç malzemesine ulaşmadan gelen ve diğer taraftan da liç malzemesinin içerisinden gelen su gözükmemekte. Bir de bahsettiğimiz üzere, bizim en aşağıda yaptığımız seddenin faydalı olması, ömrünün bu süreç boyunca devam etmesi ve sonrasındaki olumsuzluklara karşın tedbiren oluşturduğumuz topuk imalatı. Burada, liç malzemesine karışan sıvının geçmesine müsaade ediyoruz ama liç malzemesinin daha fazla aşağıya akmasını engelleyecek şekilde bir topuk imalatı yapıldı. Burada, 57 bin metreküplük kaya dolgu ve içerisine de drenaj boruları bırakıldı.

Dediğim gibi, buradaki katı malzemenin aşağıdaki rezervuarı doldurmasını engellemek amacıyla... Şu fotoğraf esasında tam olarak gösteriyor, liç malzemesinin akıntının ucu, bizim yaptığımız topuk imalatı ve aşağıda yapılan sedde imalatımız yani bu sedde imalatımıza bu liç malzemesinin ulaşmasını engelleyici olarak uyguladığımız bir sistemdir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu ilk kez Anagoldun işlettiği altın madeninde yapılan bir uygulama mı, yoksa başka altın maden sahalarında da buna benzer bir senaryo ihtimali dolayısıyla bu tip sedde yapımına şahit oldunuz mu?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Şöyle Sayın Vekilim: Bizimkisi aslına bakarsanız kriz yönetimiymi, kriz anındaki olan bir sıkıntıyı en azından sonrasında daha büyük sıkıntı ortaya çıkmaması için burada önerdiğimiz bir tedbirdi. Normalde...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Daha fazla ilerlemesin diye mi?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Daha fazla ilerleme riskine karşı önerdiğimiz bir çözümdü, bunu da ilgili firma projesini yaptı, biz de imalat uygunluğunu, imalatın kontrolünü yaptık ve uygulamayı da yine firma uyguladı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Görüntülerde gördüğümüz o milyonlarca tonluk yığın liçi akarken, kayarken önünde böyle bir sedde olsa onu yavaşlatıcı bir etki mi yapar, yoksa kesebilecek kadar etkili bir tedbir mi sizce?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Onu tabii, akma senaryolarına göre uygulanması...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Deniz Bey, başladık mı yine? Sunum bitsin sonra sorularla devam edelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

ALİ TEMÜR (Giresun) – Anlayamıyoruz o zaman, bölünüyor efendim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne bölünüyor? Sorduğum soru direkt konuyla ilgili.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Sunumu bitsin, sonra sorun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Konuyla ilgili ama.

ALİ TEMÜR (Giresun) – Biz de not alıyoruz, hep beraber soralım yani rol almayalım, bizim rolümüzü de alıyorsunuz; biz de soru soracağız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Vallahi siz rol yapıyorsanız bilmiyorum; ben gayet açık, net, samimi bir şekilde soru soruyorum.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Siz biliyor olabilirsiniz, ben bilmiyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Deniz Bey, şu açıdan: Biliyorsunuz, mikrofonlar açık değil, arkadaşlar da kaydedemiyor, kayda geçmiyor; bu sorular önemli. Bence -zaten çok kısa bir sunum- bittikten sonra mutlaka bu soruları soracaksınız, hem de kayda geçmiş olur, daha iyi olur diye düşünüyorum.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Fakat zamanında sorulunca da daha iyi algılanabiliyor Sayın Başkan. Yani tam konuyla ilgili bir soru olduğu için daha iyi algılanabiliyor konu.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, önce konuyu anlamak lazım, sonuna kadar anlamak lazım. Belki sorduğumuz soru bir sonraki slaytta olabilir. Hep aynı şeyi söylüyoruz belki ama herkesin kafasına takılan sorular var, 22 arkadaşımız her slaytta 50 soru sorarsa ikinci slayda geçemeyiz; doğru bir yöntem olmaz diye baştan itibaren söylüyoruz. Burada, bitirelim, bitirdikten sonra geri dönelim “Dördüncü slayta geri döner misiniz Genel Müdürüm, dördüncü slaytta şu konuyu tekrar

anlatır mısınız?” dediğinizde tekrar anlattırırız o konuyu, tekrar sunum alırız Genel Müdürümüzden ama hakikaten slaydı bitirmek, sunuyu bitirmek çok daha iyidir, doğrudur, doğru bir yöntemdir diye düşünüyorum.

Buyurun Genel Müdürüm.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Burada yine orta vadeli planımızda da bu temiz suyun, vadideki temiz suyun herhangi bir liç malzemesine bulaşmadan, temas etmeden Bağıştaş Barajı’na derivasyonu... Bununla alakalı proje çalışmaları yapıldı ama 1.600’lük devasa polietilen borularla vesaire uygulanacak bir proje. Bununla alakalı yol ve hat güzergâhı platform çalışmaları yapıldı, uygulamasının da birkaç ay daha süreceği düşünülmekte.

Diğer bir hususumuz -bahsetmiştim- memba bölümünden gelen suyu pompayla atık havuzuna, oradan da atık barajına gönderiyorduk. Buradaki pompa sisteminde herhangi bir olumsuzluk, bir risk ortaya çıkmaması açısından bu sistemin kapasitesinin de artırılması amacıyla 100 litre saniyelik bir 315’lik boruyla atık barajına doğrudan bir set ve sonrasında da kapalı boruyla derivasyon yapıldı, bu da tamamlanmak üzere.

Yine, biz bu liç malzemesinin ne kadar süreyle kalacağını bilmediğimiz için yukarı havzalarda sel kapını yani herhangi bir taşkın olduğu durumda da liç malzemesine temiz suyun gelmemesi ve liç malzemesinin yine su yoğunluğunu artırmaması açısından bir sel kapını çalıştık. Bu sel kapınıyla alakalı uygun bir yer de bulduk ancak bu, Sabırlı köyünün içerisindeydi. Durum da biraz hassas ve yapılacak imalat da biraz büyük olduğu için... Aynı zamanda da 4 adet parsel vatandaş arazisiydi. Buna henüz başlanmadı ancak bununla alakalı bir tedbir alınması hususunda da firmaya biz yazılı olarak arazideyken uyarımızı da yaptık.

Bu 7 numara da -yine bahsettiğim- ilk safahatta düşündüğümüz şeylerdendi ancak şu anda firmanın -buradaki yapacağımız büyük barajdı, ilk başta düşündüğümüz- hem arama kurtarma hem de liç malzemesini kaldırma yönünde eğilimi çok hızlı olduğu için... Bu liç malzemesinin kalkması barajın yapılmasından daha kısa bir vakit alacağından bunu sonraki döneme bıraktık, uzun vadeli olarak. Ancak bizim Devlet Su İşleri olarak temennimiz bu malzemenin kaldırılması ve Sabırlı Deresi’nin normal akış güzergâhında Bağıştaş Barajı’na uygun bir şekilde ulaştırılmasıdır.

Ben arz ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sabırlı Deresi kuru dere mi, değil mi?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Kuru dere niteliğinde Sayın Vekilim.

BAŞKAN ATAY USLU – Bitti mi Sayın Genel Müdürüm, var mı değerlendirmeniz?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Arz ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, çok teşekkür ederim değerli arkadaşlar, Değerli Genel Müdürüm, Değerli Genel Müdür Yardımcım.

Şimdi, hem değerlendirmeleri alalım hem de sorular varsa arkadaşlarımızın sorularını alacağız.

Buyurun Müzeyyen Hanım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Öncelikle teşekkür ederim sunum için.

Şimdi, bir Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği’imiz var bir de Su Havzaları Koruma Yönetmeliği’imiz var yani Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği’nde “Atıksuların deşarj edildiği, dolaylı olarak karıştığı göl, akarsu, kıyı ve deniz suları ile yer altı suları gibi yakın ve uzak çevreyi.../...dolaylı ve doğrudan

zararlara yol açabilen ve ortamın kullanım potansiyelini etkileyen katı, sıvı ve gaz hâlindeki maddelerle atık enerjiyi...” ifade ediyor tanımlamada. Yine, atık su dediğimiz zaman da -tamamını da okuyabilirim- “Evsel, endüstriyel, tarımsal ve diğer kullanımlar sonucunda kirlenmiş veya özellikleri kısmen veya tamamen değişmiş sular ile -buranın altını özellikle çiziyorum- maden ocakları ve cevher hazırlama tesislerinden kaynaklanan sular ve yapılaşmış kaplamalı ve kaplamasız şehir bölgelerinden cadde, otopark ve benzeri alanlardan yağış ve yüzey sularıyla akışa dötüşen suları...” ifade ettiğini tanımlamış. Şimdi, bu kadar önemli bir yatırımın yapıldığı ve cevher zenginleştirmesinin yapıldığı bir alanda, özellikle siyanürlü suyun ve sülfürik asitin kullanıldığı bir alanda, Sabırlı Deresi’nin Bağıştaş Barajı’nı -Bağıştaş Barajı’ydı değil mi, yanlış hatırlamıyorsam- beslediği bir ortamda -yer altı sularını korumak 167 sayılı Kanun’la Devlet Su İşlerinin tasarrufu hüküm ve tasarrufunda- Bağıştaş Barajı’nı beslediği herhangi bir köylü vatandaş tarafından bile ortadayken, bu kadar önemli bir cevher zenginleştirmesi-bakın, madencilik faaliyeti demiyorum; madencilik faaliyeti başka bir şey, cevher zenginleştirme başka bir şey- bu kadar önemli bir üretimin yapılacağı ortamda, Fırat Nehri’ni besleyen ve Orta Doğu’ya kadar akan önemli bir akarsuyun olduğu ve drenaj ağının olduğu bir ortamda, hem tarımsal sulamanın hem içme suyu kaynaklarının beslendiği bir ortamda Devlet Su İşleri buraya nasıl ÇED raporu verdi? Birinci sorum bu. Yani buraya ÇED raporu vermiş olması gerçekten akla ziyan bir konu bu kadar drenaj ağının yüksek olduğu bir noktada.

Bir başka şey: Yer altı sularının kullanılması ve korunmasına ilişkin 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun’a göre buraların kontrollerini... Bize diyorsunuz ki 1 no’lu görselde: “Sondaj kuyuları açtık ve burada yer altı suyunu kontrol ediyoruz.” Ben de çok özür diliyorum ama günaydın diyorum çünkü bu kazanın olmasından önce normalde sistematik olarak bu kuyuların açılmış olup düzenli olarak yer altı sularının ne kadar etkilediğinin ve bu yüzey sularının akışa geçerken içerisindeki zehirli atıkların bu suları ne kadar etkilediğinin zaten önceden ölçülmesi gerekmez miydi? İkinci sorum bu.

Yine, tabii, burada, bir baraj yaptığınızı yani bir sedde oluşturduğunuz ifade ediyorsunuz 2 no.lu görselde. Yani bunun için de bunun öngörülüp bir planlama yapılması gerekmiyor muydu? Yani Sabırlı Deresi’ne herhangi bir akış, herhangi bir kaza, herhangi bir olumsuz durumda bu akışın dereler vasıtasıyla Bağıştaş Barajı’na, oradan da Fırat Nehri’ne akacağı öngörülüyor muydu? Biraz gecikmiş bir sedde değil mi? Kaza olduktan sonra mı bu sedde yapılmalıydı ve bu geçirimsizlik sağlanabildi mi? Yani seddeyi yüzeyden koymanız hiçbir zaman yeterli değil biliyorsunuz. Yüzey akışını durduramazsınız, bir. İki, yağışlar vasıtasıyla da bu suların oraya akması ve yer altı suyuna... Siz “60 metre kil” diyorsunuz ama saf kil mi içerisinde, siltli kil mi, tam kil mi, onu bilmiyoruz, o ayrı bir konu elbette ama kireç taşı... Yani her tarafta bu kilin olmadığı aşikâr çünkü siz orada bir işletme yapıyorsunuz ve o yüzeydeki “alüvyon” dediğiniz alan zaten sıyrılmıştır. Aşağı yukarı derinliklerin herhâlde 500-600 metreleri bulunduğu o maden ocağında kaçınılmaz olarak kireç taşına girilmiş ve o kireç taşının çatlaklı, kırıklı, boşluklu yapısı nedeniyle de o yeraltı suyuna kaçınılmaz olarak -buradaki maden işletmesi sonucu- 36’ya yakın ağır mineralin, siyanürün ve sülfürik asidin önceden de karışması -yani bırakın kazayı- kaçınılmazdır. Biliyorsunuz ki Havzaları Koruma Yönetmeliği var ve Havzaları Koruma’ya göre 0-300 metrelik bir su havzasının kenarından başlayarak 0-300 metrede alınması gereken önlemler var, 300-700 metrede alınması gereken önlemler var...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – 700 ve 1,5 kilometre ve biliyorsunuz bunun standartları var -burada tek tek yönetmeliği veya işte kanununu anlatmayayım- ve havzanın bütününe korumayla ilgili bir yükümlülük var Su Havzaları Koruma Yönetmeliği’nde. Dolayısıyla buna dair bir çalışma yapıldı mı ve nasıl bu izinler verildi? Onu da tekraren Su Havzaları Koruma... Yani 0-300 metrede balıkçılığın bile yasaklandığı, su motorlarının dahi kullanılmadığı bir ortamda yine bu madencilğe nasıl izin verildi? Onu da sormak istiyorum. Tabii ki suların kıt olduğu ve özellikle arıtma tesislerinin çok büyük önem taşıdığı bu ortamda bu arıtma yapılıyor muydu tesiste, buna dair bir çalışmanız var mı? Herhangi bir atık su arıtma projesi var mı ve buna dair ne tür çalışmalar yapılıyor, DSİ olarak kontrol edildi mi? Atık suların nitelik ve niceliklerinin kontrolü konusunda fiziksel ve kimyasal analizler düzenli olarak yapılıyor muydu? Bunları sormak istiyorum. Tabii, endüstriyel atık su deşarj standartları var. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği’ni incelediğim zaman çok üzülerek gördüm ki burada maden sanayisi sektöründe demir, demir dışı metal cevherleri, kömür üretimi, nakli, bor cevheri, seramik ve toprak sanayisi, çimento, taş kırma, toprak sanayisi ve buna benzer sanayi kuruluşlarıyla ilgili bir tanımlama var.

Yine, kömür hazırlama, işleme, enerji üretim sektörü, taş kömürü ve linyit kömürü hazırlama, kok ve hava gazı üretimi, termik santraller, nükleer santraller, jeotermal santraller, soğutma suyu ve benzerleri, kapalı devre çalışan endüstriyel soğutma suları, fuel-oil ve kömürle çalışan buhar kazanları ve benzeri tesisler tanım içerisinde bulunurken altın madeniyle ilgili, altın madeni cevher zenginleştirilmesiyle ilgili herhangi tanımın olmaması, 2001’den bu yana 22’ye yakın altın madeni cevher zenginleştirilmesinin maden çalıştırmanın dışında olduğu bir ortamda bu tanımın da yönetmelik içerisinde var olup buna ilişkin tedbirlerin alınması gerekmiyor muydu? Bunları sormak istiyorum şimdilik; daha sonra, ikinci turda da devam ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ediyoruz.

Soru-cevap için bütün soruları aldıktan sonra topluca cevap vereceğiz.

Oğuz Bey, buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Değerli Başkanım, Değerli Komisyon üyelerimiz, Değerli Genel Müdürüm ve heyeti; hepinizi saygı ve hürmetle selamlıyorum.

Benim de biraz önce Vekilimizin bırakmış olduğu noktadan hareketle, özellikle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızdan, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızdan ve hatta Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızdan almış olduğumuz -belki bu bir kaç gün içerisindeki- en önemli bilgi, liç alanının yani yığın liç yapıldığı yerin su sızdırmazlığının kontrol edilmesi, bunun gerekli tedbirler alınmak suretiyle sızdırmanın önlenmesi. Bu denli büyük bir malzemenin akmış olduğu dere yatağında tabii herhangi bir şekilde önlem alamadık, altında su sızdırmazlığına yönelik doğal ortamdan hariç bir tedbirimizin olmadığı... Dolayısıyla sürekli, kaza sonrası verilen haberlerde, havada, suda herhangi bir kirliliğin söz konusu olmadığı, herhangi bir etkinin söz konusu olmadığı, siyanürle ilgili suda herhangi bir zehirlenme söz konusu olmadığı bilgisi paylaşıldı. Daha detaylı yapmış olduğunuz ölçümlerde yani bir artış var mı siyanürle ilgili ve bu “Kritik eşik.” dediğiniz ya da artık “Bundan sonrası tehlikeli.” dediğiniz bir sınıra hiç yaklaştık mı? Suyun içerisindeki siyanür miktarıyla ilgili bir bilgi bizimle paylaşabilir misiniz?

Bundan hareketle, özellikle, Baia Mare, Romanya’daki kaza, 2000 senesinde ve yine Kütahya’da benzer bir baraj yıkılması sonrası gümüş madeninde meydana gelen bir kazadan hareketle -biraz önce Müzeyyen Vekilimizin de sorduğu gibi- DSİ -ÇED raporlarıyla ilgili olur size sorulduğunda yani- neye

göre olur verdi yani burada bir tehlike sezinlemedi mi? Böyle bir tehlikeyi neye göre görmedi ya da hangi tedbirleri yeterli bularak buna olur vermiş oldu? Zira özellikle bu baraj yapımı esnasında sizin dahliniz oluyor mu? Baraj konstrüksiyonuyla ilgili, atık havuzu barajının yapımıyla ilgili siz -bir yapım ve denetim görevini- yapım aşamasında orada projeye onay veriyor musunuz, denetimini sağlıyor musunuz? Yoksa hangi bilgileri esas alarak, Fırat Nehri'ne 1.620 metre uzaklığında olan bu tesisin içme suyuna tehlike arz etmediğini neye göre kararlaştırdınız diye bir merakla soru sormak istedim.

Yine, yapmış olduğunuz sunumda, sedde yapımı, geçici depolama, kalıcı depolama gibi meseleleri bir durumu idare etme, bir afet durumuna müdahale etme noktasında -hızlıca- bir kriz yönetimi noktasında kararlaştırdığınızı bildirdiniz. Bunun dışında yığın liç madeni işletilen yerlerle ilgili bir çalışmanız oldu mu? Yani kazadan sonra değil de şimdi müdahale edilmesi gereken herhangi bir maden işletmesi var mı, bir tespitiniz oldu mu diye merak ettim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

RİDVAN UZ (Çanakale) – Teşekkür ederiz.

Şimdi görsel açık zaten, bir de orada bir alan var. Bu, gözlem alanı, su ve toprak izleme alanı diye bahsetmişiz. Şimdi, bu, radar sistemiyle takip edilen alan bildiğim kadarıyla. Radarla bu bölgeyi, suyu, heyelanı ve toprağı takip yeri. Burada, jeoteknikteki arkadaşların raporlamalarında eylül ayından itibaren bir kaymanın olduğu belirtiliyor. Şimdi, burada sormak istediğim birinci soru şu: Bu, sadece şirkete ait bir durum mudur? Hangi bakanlığın yetkisindedir burada bu verileri almak ve takip etmek ya da sizin alanınızı mı ilgilendiriyor, bunu bilmek isterim.

İki: “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı su ve toprak numunesi almaya devam ediyor.” demişsiniz. Bu numune alma işlemi ne zaman bitecek? Bu alınan numunelerle ilgili de hiç mi daha bir veri çıkmadı? Niye paylaşılmamakta, bunu da öğrenmek isteriz.

Üçüncüsü, yine görsellerde şöyle bir ibare kullanmışsınız: “Atık barajının alt tarafında, heyelan malzemesinin altında göllenen suyun pompalanmasına devam edilmektedir. Kalan sığ suyun alınabilmesi için bir ekskavatörle çukur oluşturularak su bu çukura yönlendirilmiştir.” diyorsunuz. O çukuru da gösteriyorsunuz ama bu akan solüsyonun bu çukurdan toplanması -bu çukurda yine membran ve sızdırmazlık yok, bununla ilgili bir çalışma yapılmamış- yine çevreye bir zarar vermez mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Şimdi, arkadaşlar, sistemde 10 arkadaş daha söz istemiş gözüktüyor. 10 arkadaşla söz verdikten sonra cevaplara geçeceğiz, sonra ikinci tura geçeceğiz.

Ali Bey, buyurun.

ALİ TEMÜR (Giresun) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar, çok Değerli DSİ Genel Müdürüm ve ekibi; İliç ilçesi Çöpler maden bölgesinde daha önceki tarihlerde yani afet ve kaza öncesi, bölgede bir sıvı birikimi, kontrol dışı sıvı akışı ve bir kaçak, beklenmeyen bir hareket söz konusu olmuş muydu? Böyle bir bilginiz var mı?

Yine, bugünkü tarih itibarıyla ilk günkü gibi sıvı akışı devam ediyor mu? Sıvı birikiyorsa bölgeye biriken sıvının ne kadarı kaynak, temiz su ne kadarı liçten gelen su, bunu biliyor muyuz? Liç içerisindeki akış, liçten gelen akış yavaşladı mı; bir azalma söz konusu mu, ilk günkü gibi devam ediyor mu?

Ayrıca, DSİ Genel Müdürlüğümüz ÇED müracaatlarında yığın liçe üretim yapan, yapacak olan maden bölgeleri için taleplerde hangi inceleme ve çalışmaları yapıyor, hangi kriterlere dikkat ediyor? Yani çok önemli gördüğünüz kriterler nedir, ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz, bunu merak ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Şenol Hanım, buyurun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Teşekkür ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum Devlet Su İşleri yetkililerine.

Şimdi, su kaynakları, yer altı suları ve toprak kirliliğiyle ilgili numuneler alınıyor ama bu numunelerin şeylerine baktığımızda -tabii, ne kadar, elimizde olan fazla bir veri yok ama- sınırları aşmadığı gibi yani ağır metaller veya zehirli maddeler açısından sınırları aşmadığı gibi veriler var. Şimdi, bakıyoruz, Ankalab ve FEBAS gibi bu tür analizleri yapan, belki de akredite olmuş 2 laboratuvar var. Ben Komisyona şöyle bir teklifte bulunmak istiyorum: Oradan alınacak numunelerin bir başka akredite olmuş laboratuvar tarafından da değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum yani bu konuda bir araştırma yapılsın. Hatta, bu gittiğimizde -tabii, bu bizim işimiz değil ama en azından yetkililerin, Devlet Su İşlerinin- bir başka laboratuvar da hem su örneklerinin hem de toprak örneklerinin belli yüzeylerden alınacak numunelerinin tekrar bir değerlendirilmesinin yapılmasına ihtiyaç var. Tabii, bunun kıyaslanması gerek, daha önce alınan verilerle yani olay olmadan önceki verilerle de kıyaslanması gerekiyor.

Şimdi, “heyelan” deniyor buna da bir kayma oldu; işte, fazla yüklemekten dolayı yığın liçi Sabırlı Deresi’ne doğru aktı. Hiç yağmur yağmadı mı? Sayın yetkililer, size de sormak istiyorum. Şimdi, tamam, normal liç alanında membranlar vardı, zaten devamlı damlama sistemiyle toprak ıslatılıyordu ama bir geçirgenlik olmadığı için bir şekilde toprağa ve suya fazla etkisi olmayan bir alanda cevher zenginleştiriliyordu. Şimdi, bu yığın liçinin Sabırlı Deresi’ne doğru kaymasıyla... Bu bölgede hiç yağmur yağmadı mı? Bu yağmurlar neticesinde içinde birçok ağır metalin olduğu, siyanürün olduğu yani metalik maddeler toprağa geçmedi mi, suya, yer altı sularına geçmedi mi? Bunların araştırılması önemli. Devlet Su İşlerinin de bu konunun üzerinde daha fazla değerlendirme yapmasının önemini bir kere daha vurguluyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) – Şimdi, benim merak ettiğim konu, bugüne kadar dinlediğimiz bütün bakanlık yetkililerinden edindiğim intiba şu oldu: Yani liç sahasının büyüklüğü, yüksekliği ve su kaynaklarına yakınlığı; bununla ilgili ÇED raporu hazırlanırken DSİ’nin dahil var mı, DSİ’ye görüş soruldu mu, onu çok merak ediyorum. Sizin bu konuda olurunuz var mı?

Ayrıca, biz alana gittiğimizde, gerçekten devletin bütün kurumları, kuruluşları kadroları ile bütün iş makineleri sahada hummalı bir çalışma yürütüyorlardı, cansiparane çalışanlar fakat hep olaydan sonrasını anlattınız. Yani olaydan önce DSİ’nin sorumluluğuyla ilgili de bilgi verirseniz memnun oluruz diyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

Buyurun Süleyman Bey.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Devlet Su İşleri Genel Müdürü ve ekibi, diğer kurum ve kuruluşlar; Komisyonumuza hoş geldiniz.

Hakikaten, kaza olduğu günden başlayarak devletimizin ve DSİ'nin oradaki çalışmaları için bir teşekkür etmek istiyorum. O akşam, kaza olur olmaz DSİ'nin Bölge Müdürlüğü ve daha sonra iki saat içerisinde de Genel Müdürlük hemen oraya intikal etti ve baraja ya da Fırat Nehri'ne bir damla herhangi bir suyun ya da solüsyonunun akmaması için büyük bir mücadele verdi ve burada anlattığı gibi gerekli işlemleri oraya hemen yaptı; onun için teşekkür etmek istiyorum.

Evet, bu hafta sonu 2 kardeşimize daha ulaştık; Kenan Öz ve Ramazan Çimen kardeşimize. Biz de toplantıdan çıktığımız gün dokuzda buradan ayrıldık, ulaşıldıklarına dair gece birde geldi haber ve biz de gece hareket edip onların cenaze törenlerine katıldık, ailelere başsağlığı diledik; Sayın Vekilim Mustafa Sarıgül de geldi, valimiz, herkes oradaydı. Tabii, çok acılı cenazeler bunlar yani iki ay bekledikten sonra naaşına kavuşmanın bile halkın üzerinde etkisi büyük. Onun için, bir an önce, diğerlerinin de çıkarılması için bütün gücünü kullanıyor devlet. Üzüntülü bir gün yaşadık, geri döndük; inşallah diğerlerine de kısa zamanda ulaşılır.

Şimdi, benim merak ettiğim, daha doğrusu oradaki halkın da dilinde olan soru: Şu ya da bu şekilde birçok tedbir aldınız ama buraya büyük bir sel gelmesi durumunda ne gibi tedbirler aldınız? Hakikaten, seli önleyici durumlar nasıl, bir bilgi almak istiyorum çünkü bu konu vatandaşlar arasında da çok yaygın konuşuluyor. Ayrıca, diğer tedbirler için de teşekkür ediyorum.

Komisyonumuza teşekkür ediyorum. Erzincan'ı hasretle bekliyoruz. Sağ olun.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ediyorum.

Şengül Hanım, buyurun.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; hayırlı toplantılar diliyorum. Kurumumuzun değerli üyelerine de sunumları için teşekkür ediyorum.

Tabii, ben sunuma çok odaklanamadım bölünmelerden, belki tekrar, belki eksik bilgi olacak ama aklıma takılan soruları ifade etmek istiyorum: Sunumun uzun bir bölümünde su alma yapısı imalatının devam ettiğini söylüyorsunuz. Bir de buradaki kalıcı depolama tesislerinin arama kurtarma faaliyetlerindeki çalışmaları aksatacağını ifade etmişsiniz. Atıkların acil taşınması gerekliliği karşısında bununla ilgili öngördüğünüz süre nedir? Aynı zamanda iki riski bir arada yürütmek yerine alternatif bir çözüm arayışı mümkün değil midir? Diğer türlü de -belki herkes sordu ama benim de kafama takılan sorulardan biri- Sabırlı Deresi'nin baraj bağlantısını kesmek için yaptığınız enjeksiyonlar yer altı sularının akışını engellemeye yeterli mi? Çünkü atıkların Sabırlı Deresi'ne yıkılıyor olması, yağışlarla yer altı sularına karıştığı ve Fırat Nehri'ne kadar kirlettiği iddiası var. Bu anlamda, Sabırlı Deresi'ne akan siyanürlü malzemenin yer altı su kaynaklarına ve Bağıştaş Barajı'na karışmasını engellemek amacıyla yaptığınız barajlama işlemine kazadan ne kadar sonra başladınız yani arada kaçan bir süre var mı, o sürede uğranılan bir zarar var mı? Onun telafisi için bir şey yapıldı mı? Bir de yine çok fazla gündeme geldi; içme ve kullanma su havzalarına, özellikle Munzur ekosistemi içerisinde olduğu iddiasına ilişkin ÇED raporunda da verdiğiniz beyana karşılık sizin açıklamanız nedir? Başka bir iddia da, vahim bir şey de HES barajına, hidroelektrik santrallerine yakın bir yerde olduğu iddiası. Bununla ilgili ne söyleyeceksiniz? Kuvvetli yağışın olumsuz etkilerine karşı önleminiz nedir? Atık yığınının bulunduğu zeminin geçirimli olduğu söyleniyor. Bu sebeple de bölgede yer altı sularının bulunması nedeniyle yer altı sularını kirleteceği, ciddi bir kirlilik riski oluşturduğu iddiaları konusunda da açıklamalarınızı istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Deniz Bey, buyurun.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; Komisyona hoş geldiniz.

Yaptığımız sunumda “Felaketten sonra sahaya ulaştık, Enerji Bakanlığıyla toplantı yaptık.” dediniz. Bu esnada Çevre Bakanlığı neredeydi? Niye Enerji Bakanlığı...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – O da oradaydı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet, Çevre Bakanı neredeydi?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Oradaydı gördüğümüz kadarıyla.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çevre Bakanı orada mıydı? Oradaysa hayal görmüşsünüz demektir çünkü yüz yetmiş iki saat sonra geldi.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Bakan Yardımcısı...

BAŞKAN ATAY USLU – Devlet Su İşlerine sorduğunuz sorunun Devlet Su İşleriyle bağlantısını anlayamadım ben ama.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet...

BAŞKAN ATAY USLU – Şu anda Devlet Su İşleri, Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı yani farklı Bakanlığa bağlı. O yüzden bir...

RESUL KURT (Adıyaman) – Deniz Bey, DSİ’yle ilgili soru soracağız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hemen söylüyorum...

BAŞKAN ATAY USLU – Artı, biliyorsunuz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – “ÇED Olur” raporunda DSİ Genel Müdürlüğü olumlu görüşünü Çevre Bakanlığına veriyor değerli arkadaşlar, o da burada, bakın. Ne vermiş? “Olumlu” vermiş. Kime vermiş? Çevre Bakanlığına vermiş. Çevre Bakanlığının başında kim var? Çevre Bakanı var. Dolayısıyla da bu felaket olduktan sonra sahaya gittiğinde Çevre Bakanlığının Başkanlığındaki kriz merkezinde aslında toplantı yapıyor olmaları gerekirdi.

BAŞKAN ATAY USLU – İlk dakikadan itibaren Bakanlarımız oradaydı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şirketin acil durum eylem planı sizde var mı? Şirketin acil durum eylem planındaki felaket senaryolarının içinde yığın liç sahasındaki bir kaymanın yaşanabileceği yer alıyor mu? Bu doğrultuda, daha önce bir sedde kurulması ve buna benzer önlemlerin alınmasıyla ilgili tedbirler var mı, bunlardan haberdar mısınız? Eğer bunlar yoksa siz DSİ olarak gerekli uyarıyı yapıp acil durum eylem planının revize edilmesini talep ettiniz mi?

Anagold’un işlettiği altın maden sahasının dışında, Türkiye’deki diğer altın maden sahalarında olası yığın liç kaymalarına yönelik olarak bir risk analizi yaptınız mı? Henüz böyle bir felaket yaşanmadan önce, ilgili şirketlerin DSİ’den de görüş alarak buralarda sedde kurmaları, çeşitli tedbirler almaları yönünde resmî uyarıda bulundunuz mu? Bulunduysanız bu konudaki resmî belgeleri sizden talep ediyorum. Bu tedbirler felaket öncesi alınabilir, gerekli uyarılar yapılabilirdi. Bu doğrultuda, Anagold şirketine yönelik olarak felaket öncesinde yaptığınız uyarılar var mı? Yazılı uyarılar varsa bunların da resmî belgelerini sizden istiyorum.

Diğer taraftan, “kuru Sabırlı Deresi” diyorsunuz, “kuru dere” derken tam olarak neyi kastediyorsunuz; bunu teknik olarak bize açıklamanızı istiyorum yani yer yüzeyinin üzerinde kalan akışkanlığın ortadan kalkmasını mı yoksa mevsimsel olarak bazı mevsimlerde burada bir akışın olmasını, bazı mevsimlerde olmamasını mı, neyi kastediyorsunuz?

Diğer taraftan, sadece yüzey kısmının değil, sizden DSİ olarak Sabırlı Deresi’nin yüzeyin üstünde kalan kısmıyla ilgili, altındaki jeolojik yapı ve katmanların gösterildiği ve eğer altında da yer altı sularının bir akışı varsa onlarla olan bağlantısıyla ilgili haritayı sizden talep ediyorum çünkü yer altı suları ile yer üstünün arasındaki bağlantılar ve oradaki geçirgenlik, aslında burada felaket sonrası çevreye yayılan sınının, siyanürlü solüsyonun yer altı sularına nasıl bağlandığıyla, onun da Fırat Nehri’ne nasıl ulaşabildiğiyle ilgili bir bilgi verecektir diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Diğer taraftan, eğer yer altı sularıyla birlikte bu siyanür içerikli malzemenin Fırat Nehri’ne karışma ihtimali olmasaydı zannediyorum bu seddeleri yaparak Fırat Nehri’nin önünde bir baraj kurma ihtiyacı duymazdınız; bunun bir ihtimali var ki bu tedbiri alıyorsunuz.

Diğer bir sorum: DSİ’nin şu anda burada yaptığı bu imalatların masrafını kim karşılıyor veya kim karşılayacak? Bugüne kadar yaptığımız imalatların tutarı nedir? İmalatlar tamamlandıktan sonra tutarın ne olmasını hesaplıyorsunuz? Sunumda, bertaraf edilen veya tahliye edilen sıvıyı sürekli “su” olarak tanımladınız, oysa bu, su değil yani bir bardak daldırıp da içebileceğiniz bir sudan bahsetmiyoruz; bu, siyanür içerikli bir solüsyon. İfadenizde buradaki yığın liç sahasının sıvıya doyduğunu söylediniz. Bu büyüklükteki bir yığın liç sahasının sıvıya doyması için içinde ne kadar siyanürlü solüsyon olması veya şöyle sorayım: Ne kadar sıvı basılmış olması gerekiyor, bir tarafı bu. Diğer tarafı da aynı zamanda bölgede son haftalarda veya aylar içinde yağın yağmurları da hesabınıza, ayrıca belirtmek üzere dâhil edebilirsiniz.

Diğer bir sorum da sistemde böyle bir yığın liç sahası için toplamda ne kadar sıvı olduğu. O esnada sistemde şirket tarafından dolaştırılan siyanür içerikli solüsyon miktarı nedir, bunu soruyorum? DSİ olarak yaptığınız çalışmalarda baz aldığınız bir sıvı oranı olmalı ki ona uygun olarak orada sedde yapıyorsunuz veya tedbir alıyorsunuz. Yani, bu sorunun yanıtının sizde olması gerekiyor. Eğer bu sorunun yanıtı sizde yoksa, o zaman “Neye göre tedbir alıp ne kadar malzeme kullanarak orada imalat yapıyorsunuz?” konusunda bir soru işareti oluşur.

Evet, şimdilik bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Cumhur Bey, buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; hepimize iyi bir hafta diliyorum. Yoğun bir hafta; bir kısım seyahatler ve yerinde incelemelerimiz var, o yüzden buna ihtiyacımız olacak.

Genel Müdürlüğümüzden gelen değerli yetkililere de Komisyonumuza hoş geldiniz diyorum.

Tabii, daha önce sorulan sorularla diğer arkadaşların bir kısım soruları ortaklaşabiliyor çünkü merakımız aynı, hedefimiz aynı; o doğrultuda, daha önce ifade edilmiş olmaları hâliyle karşı karşıya kalıyor sonraki konuşmacı arkadaşlar ama bu, aslında, nereye odaklanması gerektiğinin de bir göstergesi oluyor cevap verecek arkadaşlar nedeniyle. Birleştirerek cevap vermeniz hâlinde de biz sizden hepimiz adına cevabımızı almış olacağız.

Devlet Su İşleri elbette suyla ilgili bölümlerle yakından ilgilendi. Bunun içinde de en başta “İnsan sağlığını tehdit eden yönü var mıdır, yok mudur?” kısmına odaklaşılması elbette en doğrusu ve bu sebeple, kazanın meydana gelmesinden sonra en tehlikeli gördüğünüz noktadan aldığınız ve ölçmeye, değerlendirmeye tabi tuttuğunuz numunelerin ölçümünü ne sıklıkla yaptınız ve bunun sonuçları nasıl bir değer ortaya koydu ve bu değerleri bizim halkın anlayabileceği dilde nasıl tanımlarsınız kullanma, içme adına? Çünkü bu sularla ilgili halkımızda kaygı ilk günden itibaren oluştu. Belki bölgeyi de tam olarak bilmeyenlerimiz için hâlâ bu kaygı yaşanıyor; orada da canlarımızın yaşadığını düşünürsek bu kaygı da haklı bir kaygı.

Ayrıca, bu ölçümlemeler sırasında, tabii, günlük yaşam devam ediyor. Hava koşullarının, özellikle yağmur ve karın etkileri gözlemlenebildi mi? Çok yağmur yağdığında ya da kar sularının akışa geçtiği dönemlerde nasıl bir etkileşim var? Bunların insan sağlığında gerek suyun kullanımında gerek tarımsal kullanımında gerek içme sularında nasıl bir etki yaptığına ilişkin nasıl bir değerlendirmeye, sonuca ulaşabildiniz? Bunları bize nasıl açıklarsınız?

İkinci sorum: Çalışmalar sırasında atık barajına yönlendirme yapan sıvı deşarjlarından bahsettiniz. Atık barajı bu sıvı deşarjlarında, şimdi, 2 ya da 3 gruptan atık alıyor ve ciddi saniyelik -saniyede belirli bir değerle ifade ettiniz, ben not alamadım onu, tekrar ifade ederseniz mutlu olurum- akışlardan bahsettiniz. Atık barajı böyle bir kazaya ilişkin, buna olanak verecek ya da buna kapasite açabilecek durumda mı planlanmıştı? Biz atık barajıyla ilgili, bu deşarjlar nedeniyle bir doluluk yaşar mıyız? İleriye doğru bir kaygılanmanız var mı, varsa buna ilişkin bir önleminiz var mı, B planınız var mı; onu da paylaşırsanız en azından kamuoyunu da bilgilendirmiş oluruz.

Yine, atık su barajıyla ilgili... Tabii ki orada zararlı dediğimiz sıvıların doğrudan atık barajına verilmesi belki öngörülüyordu, arıtılmış hâliyle verilecekti ancak “Bir kriz yönetiyoruz.” dediniz. Bu kriz yönetimi sırasında ister istemez bunların da atık su barajına yönlendirilmesi suretiyle daha büyük felaketlerin önüne geçilmesi için bir doğru bir adım atıldığına ilişkin ifadede bulundunuz; doğrudur, teknik olarak. Ancak atık barajı bizim yeni bir sorunumuz hâline geldi mi? Çünkü bu atıkların oradan arındırılmasıyla ilgili bu kez bir başka problemle karşı karşı mı kaldık? Çünkü oradaki zararlı atıkları en kolay buluşturabileceğimiz ya da kontrol altına alabileceğimiz yer olarak görüldüğü anlaşıyor atık barajının. Ancak bu, atık barajının niteliğini nasıl etkiledi, buradaki problemle ilgili de yapılacaklara ilişkin bir planlamanız var mı diye sormak isterim.

Şimdiden teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Resul Bey, buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle, DSİ Genel Müdürlüme ve ekibine sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Ayrıca, 6 Şubat asrın felaketinde DSİ'nin seçim bölgem Adıyaman'da çok büyük emekleri var, onun için de müteşekkirim.

Tabii, bu İliç maden faciasından dolayı özellikle vatandaşlarımızın merak ettiği, vatandaşlarımızın öğrenmek istediği, bizlerin öğrenmek istediğimiz birtakım sorular var. Aslında maden işletme alanı belki doğrudan DSİ'yle ilgili bir konu değil ama siyanürün ve diğer ağır metallerin en fazla su ve hava kirliliğine sebebiyet verme riski konuşulduğu ve bu tür endişeler olduğu için birtakım sorularım bunların açıklığa kavuşmasını sağlayacaktır diye ümit ediyorum.

Fırat havzasına kayan zehirli liç yığını var mıdır? Burada, sosyal medyada, çeşitli basın kuruluşlarında, yazılı görsel basında 10 milyon metreküp zehirli liç yığınının Fırat havzasına kaydıyla ilgili iddialar var, bu doğru mudur? Taban yalıtımı ne şekilde yapılmıştır? Suyun sızdırmazlığının karşılanmasını sağlayacak mıdır yapılan çalışmalar? Atık barajına aktarılıp toplanan su bir risk teşkil ediyor mu? Toprağa, suya veya havaya karışarak insan, doğa ve çevreye zarar veriyor mu? Bu atık barajında toplanan su ne şekilde ıslah edilecek, nasıl temizlenecek, nasıl bir ıslah öngörünüz var? Bu barajda ne kadar atık su var? Bu barajın sızdırmazlığı ne şekilde sağlanmıştır? Barajın gövdesinin veya seddesinin bir zarar görme riski var mıdır? Bu anlamda -yerinde görmediğimiz için- DSİ'nin standartlarına uygun mudur buradaki baraj, bir risk teşkil ediyor mu? Allah korusun, bu barajın bir yıkılma veya sızdırma riski ciddi zararları sebebiyet verebilir mi? Bu çalışmalarınızda bilim adamlarından destek alıyor musunuz, alıyorsanız ne tür destekler alıyorsunuz? Bize dağıttığınız kartonlarda da gördük, su numunelerinin alınmaları da DSİ tarafından yapılıyor. Bu numunelerde herhangi bir olumsuzluk tespiti yapıldı mı? Sürekli DSİ sahada, Türkiye'nin her bölgesinde numuneler alıyor akarsulardan veya kaynaklardan. Sizin aldığınız bu olay öncesi ve olay sonrası numunelerde bir farklılık var mı, bir risk gördünüz mü? Olay öncesi alınan yer altı sularının numune sonuçlarıyla bir karşılaştırma yapıyor musunuz? Yer değiştiren yığının geçirimli toprak üzerine kayması neticesi kar ve yağmur sularıyla kimyasalların yer altına karışabileceği yönünde gerek sosyal medyada, basında, muhalefet partilerinde iddialar var. Bu konuyla ilgili herhangi bir çalışma yapıyor musunuz? Kimyasalların yer altına karışma riski var mı?

Yine, atık barajına kirlı su aktaran boru hatlarında bir sızıntı var mı? Sızıntı tesis dışına aktı mı? Alt kotta bulunan dere yatağına ulaşan bir kirlilik var mı? Atmosfere bir siyanür deşarjı var mı? Akredite laboratuvarlar tarafından ölçümler ne sıklıkla yapılıyor? Alınan numunelerin sağlığa ve bilimsel standartlara uygun alındığını söyleyebilir misiniz? Bu anlamda doğru bir numune alımı yapılıyor mu? Bu numunelerin alınması dünyada tespit edilen standartlara uygun mu?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) – Yok, ben kendi hakkımı kullanayım. Sayın Başkanım, bir iki dakika ek süre kullanmak istiyorum çünkü benim soracağım sorular... Hani bu Komisyondaki tek iş güvenliği uzmanı benim dolayısıyla da benim soracağım soruların daha açıklığa kavuşturacağını düşünüyorum.

ALİ TEMÜR (Giresun) – Tamam Resul Ağabey, sor.

RESUL KURT (Adıyaman) – Bölgede yaşayan vatandaşlarımız da soluma ve cilt maruziyeti noktasında bir olumsuzluk tespiti yapıldı mı? Bu noktada sağlık kuruluşlarıyla irtibatınız var mı? Sağlık kurumlarında bu yöndeki şikâyetleri takip ediyor musunuz? Malum cilt ve soluma rahatsızlıklarıyla ilgili bir şikâyet olduğunda tabii ki hastanelere müracaat ediliyor ama bu da bize çevresel bir etkinin olup olmadığı noktasında fikir verebilir, bugüne kadar bu yönde bir tespit yapıldı mı? Çünkü malum, her zaman sosyal medyada, muhalefette “Vay efendim, siyanür havaya karıştı.” Eğer havaya karıştıysa o bölgede yaşayan insanlarda bu şubat ayından bugüne kadar geçen üç aylık süre zarfında bir olumsuzluk tespiti yapıldı mı?

İliç içme suyunda bir kirlenme var mı? Bahçecik mezrasının içme sularının analizi ve takibi ne kadar süreyle yapılıyor? Olay öncesine göre verilerde bir değişiklik var mı? Sabırlı ve Çöpler dereleriyle Fırat Nehri boyunca numune alınıyor mu? Malum -bazen- şöyle: “Basra Körfezi’ne kadar siyanürlü su aktı.” gibi birtakım iddialar var. Bu iddialara elbette bilimsel verilerle cevap vermek lazım. Bu noktada aldığınız numunelerde bir farklılık var mı?

Yine, son olarak, DSİ ülkemizin kurumsal ve özverili çalışan genel müdürlüklerinden biri, Türkiye’nin her yerinde memleketimizin susuzlukla mücadelesini yapıyorsunuz. Bu bölgede, İliç maden kazası bölgesinde kaç kişilik ekibiniz var; kaç cihaz var, kaç ekipman var? Bölgede ne kadarlık bir insan ve teknik güçle hizmet veriyorsunuz, mücadele ediyorsunuz?

Tekrar faaliyetlerinizden, çalışmalarınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Mervan Bey, buyurun.

MERVAN GÜL (Siirt) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, kıymetli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, Devlet Su İşlerinin sunumundan bunu anladım: Almış olduğunuz tedbirlerle gerek katı hâlindeki akışkan olsun gerekse sıvı hâlindeki akışkanlar olsun tamamıyla kontrolünüzde olduğunu bu sunumunuzdan anladım. Sabırlı Deresi’nde olan gerek sıvı gerek diğer akışkanların gene sizin kontrolünüzde olduğunu anladım. Krizden önce sahada ne gibi çalışmalarınız vardı? Kriz anında aldığınız tedbirler krizden önce olsa böyle bir... Özellikle bu tedbirleri, almış olduğunuz tedbirleri mevcut olan firmaya yaptıramaz mıydınız? Özellikle liçte bir ölçümünüz var mı; varsa herhangi bir öneriniz oldu mu? Maden ocağı işletmeye alınmadan önce ve sonraki su analizlerini kıyasladınız mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ediyoruz.

Son söz, buyurun Mustafa Bey.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Sayın Başkanım, bugün, Türkiye Cumhuriyeti’imizin gerçekten en önemli kurumunu izliyoruz; en önemli kurumlarının başında Devlet Su İşleri gelir. Devlet Su İşleri, Devlet Planlama, Karayolları Türkiye Cumhuriyeti devletimizin hafızasıdır ve son derece de değerlidir.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün özellikle tarıma verdiği katkıları yerinde görüyorum. Türkiye’nin her noktasında Devlet Su İşlerinin çalışmalarını görüyorum, bölge müdürlüklerinin çalışmalarını görüyorum. Burada da tabii, bugün, bir başka boyuttayız. Sayın Genel Müdürümüz, Genel Müdür Yardımcımız, Daire Başkanımız -gerçekten olayın başından beri İliç’te ben kendilerini gördüm- olay olur olmaz, derhâl Devlet Su İşleri müdahalesini yaptı.

Tabii, bir Erzincanlı olarak biz 2 milletvekili başka duygulardayız. Kolay bir olay değil, keşke olmasaydı ama 9 canımız gerçekten, o anda, siyanürlü toprak altında kaldı; bunu söylemek son derece zor. 4 evladımıza ulaşıldı, 5 evladımız için de çalışmalar yoğun olarak devam ediyor.

Komisyon Başkanımız, milletvekili arkadaşlarımız bütün sorularını gelen yetkililere yöneltiyorlar, gelen Bakanlık yetkililerimizin verdiği bilgi doğrultusunda çok önemli bir raporun ortaya çıkacağına ben inanıyorum. Resul Bey’in sorduğu sorular son derece değerli sorular.

Sayın Genel Müdürüm, Genel Müdür Yardımcımız, ilk defa, yirmi iki sene sonra bütün siyasi partilerin ortak görüşüyle böyle bir Komisyon kuruldu. Bu Komisyonun tek amacı var: Doğayı korumak, çevreyi korumak ve buna benzer olacak olan felaketleri öncesinde önleyebilmek. İzin verirsенiz, bu noktada, birkaç tane konuda hem Komisyonumuzun aydınlanması, zabıtlara geçmesi ve tarihe not

düşmek açısından... Suyla temas eden bir siyanürlü topraktan bahsediyoruz. Liç malzemesinin 7 milyon metreküp olduğundan bahsediyoruz ama 2 numaraya gelene kadar yani yaptığınız o şeyin önüne gelene kadar acaba o diğer topraklardan sızma yer altına oluyor mu olmuyor mu; buna biraz bakmamız lazım. Yani biz önde tutuyoruz ama yağmur yağıyor, yağmur yağdıktan sonra acaba 7 numaraya gelene kadar altlarına bir şey sermiyoruz, altlarına bir şey yapmıyoruz. 7 milyon metreküplük bir akıntı oraya gelene kadar önünü tutuyoruz ama diğer topraklar acaba yer altına ulaşıyor mu ulaşmıyor mu? Yer altına ulaşıyorsa... Burada büyük bir felaketten bahsediyoruz.

Atık havuzu; buharlar var, onun üzerinde yoğun olarak duruyorum ama yeteri kadar da tatmin edici cevap alamadım. Atık havuzunda yazın 40 derece sıcaklıkta o buhar yukarıya çıktığı zaman, bulutlara karışıp sonra tekrar kaç kilometre yağmur olarak toprakla buluşuyor, bu sorunun cevabını bulmaya çalışıyorum.

Su izleme konusunda, laboratuvarlar konusunda, aldığımız su numuneleriyle ilgili olarak acaba 50 kilometre, 60 kilometre uzaklıkta birkaç noktadan da bu suyu alıp da suların doğru olup olmadığına yani olumlu olup olmadığına bakabiliyor muyuz?

Su havzalarını korumak, yer altı sularımızı korumak hepimizin görevi. Su havzalarını korumak, yer altı sularını korumak bizim için gerçekten millî bir görevdir. DSİ olarak diğer madenleri de mutlaka incelememiz gerekiyor ki buradaki amacımız, önleyici madencilik yapmak, olay olmamasını sağlamak. Olay olduktan sonra gerçekten bütün kamu kurum ve kuruluşları orada ama şimdiden Niğde’de mi, başka bir yerde mi 9 tane noktada aynı şekilde çalışma var; Sayın Genel Müdürüm, onlara da mutlaka bakmak lazım diye düşünüyorum.

Siyanür, su ve hava kirliliğinin sebebiyet verdiği...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Şimdi, barajdaki atık su kapasitesi ve riski ne kadar tehlike, ne kadar risk içeriyor ona bakmamız lazım. Şimdi, bu atık su barajına ben bakıyorum, dolu bir baraj. Tamam, oradan üretim yapılıyor. Yarın o baraj dolduğu zaman diğerleri ne olacak ve oradaki atık su ne kadar kalacak? Bakın, burada uzmanlarımız var, uzman milletvekillerimiz var; bunlar son derece önemli. Ben bu Komisyonunda Erzincanlı olma hasebiyle bulunuyorum, ben bu konuşmaları yaparken de çok değerli milletvekillerimiz var, jeoloji mühendisleri var onların sahasına girmek kesinlikle istemiyorum ama şunu biliyorum: Devlet Su İşleri gerçekten ülkemizin en önemli kuruluşlarının başında geliyor. Lütfen bu sorularımızı yanlış anlamayın, bu sorularımızın amacı tamamen Devlet Su İşlerimizin daha iyi, daha verimli çalışmasını sağlamak; gerekiyorsa Devlet Su İşlerimizin olanaklarını, imkânlarını yasayla artırabilmek ve bu olaylar olmadan, inşallah bunların çözümlerini bulabilmek.

Karayolları gibi, Köy Hizmetleri gibi önemli kuruluşlarımız vardı; keşke Karayolları daha da aktif olsa, Köy Hizmetleri kapatılmasaydı da daha iyi bir noktada olsaydı ama benim milletvekili olduğum dönemde, geçmiş yıllarda DSİ en üst noktadaydı, gene ben DSİ’nin en üst noktada olmasını arzu ediyorum. DSİ’nin kurum olarak yıpratılmasını asla arzu etmem ama DSİ’nin bu olanakları alması için de DSİ’ye kanun teklif gerekiyorsa, gerekiyorsa Komisyondan bunu da almalıyız ve DSİ yer altı sularımızı, çevremizi ve doğamızı koruyabilmeli.

Son sorum Sayın Genel Müdürümüze Komisyonumuz izin verirse: Erzincan’da İliç bölgesinde su kirliliği var mı? Benim hemşehrilerim bu suları rahatlıkla içebilecek mi?

Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Başkan.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, çok kıymetli Genel Müdürüm ve değerli bürokratlar; hoş geldiniz.

Şimdi, demin Mustafa Bey’in söylediği sözlere ben de aynı şekilde katılıyorum, Devlet Su İşleriyle ilgili söylemiş olduğu sözlere. Aynı zamanda, bildiğiniz gibi Kumluca’da bir sel felaketi olmuştu ve o felakette aldıkları önlemlerden dolayı... Devlet Su İşleri gerçekten, daha ikinci gününde gelip ihalelerini yaptı ve Kumluca’daki selle ilgili bütün çalışmaların, oradaki barajların ve betlerin yapımına katkıda bulundular.

Şimdi -belki tekrar edilmiştir, ben geç kaldım ama- Fırat havzasına olan kuş uçuşu mesafe 1.620 metre; bu, önlem yeteri kadar alındıysa uzak bir mesafe, önlem yeteri kadar alınmadıysa yakın bir mesafe yani nereden baktığınızla alakalı. Şimdi, ben görüyorum ki orada 2 tane ayrı bent, engel yapıldı önüne sızmaması için. Eminim, tabii ki son teknolojilerle birlikte bu tür önlemleri almak daha kolaylaştı ama hakikaten herkesin kafasındaki soru şu; tabii, yerin altında bir sürü de akan dereler var, nehirler var, küçük kollar var yani yerin altı sadece düz bir yer değil. Gerçekten bu sızdırmazlık testlerinde alınan önlemler yeteri kadar güçlü mü? Güçlüyse en azından bizi burada bilgilendirirseniz ki belki sorum tekrar olmuş olabilir çünkü ben geç katıldım. Sunumunuz, şu bilgi notları da hakikaten harika.

Teşekkür ediyorum, kolay gelsin.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Abdurrahman Başkan Vekilimin söylediği gibi ben de Kumluca için teşekkür ediyorum, Kumluca bizim de bölgemiz. Hakikaten büyük bir sel felaketi olmuştu. Devlet Su İşleri, Tarım ve Orman Bakanlığımız bölgede ciddi çalışmalar yapıyor. Hem 4 tane büyük gölet hem 4 tane büyük menfez denizde -çünkü deniz suyu gelip de basılıyordu- hem de 4 büyük dereye ıslah çalışmaları hızlı bir şekilde devam ediyor. Teşekkür ediyoruz.

Evet, Mustafa Vekilim “Yani bu soruları yanlış anlamayın.” dedi. Tabii ki sorulardan yanlış anlaşılacak bir durum yok. Hem kamuoyundan gelen soruları hem bölgeden gelen soruları hem de üyelerimiz kendi sorularını açıklıkla soruyorlar. Tabii ki biz bu soruları sorarken hem bu kazanın çevresel etkilerinin önlenmesi konusunda yapılan çalışmalar konusunda bilgilenecek istiyoruz hem de tabii ki bu cevaplardan kamuoyu da bilgilenebilir. Su, hava, toprak çok önemli, yaşam için çok önemli. Her türlü faaliyet yapılırken suyun, havanın ve toprağın öncelenmesi çok önemli diye düşünüyoruz. Komisyonumuz kurulduğu günden beri de, bugüne kadar da her seferinde önce insan, önce doğa yani önce çevre, sonra madencilik faaliyeti diye bunu açıklıkla ifade ediyoruz. Tabii ki bu süreçte sorduğumuz sorularla hem risk yönetimi hem de kriz yönetimi açısından bundan sonraki olaylar için, bu tür kazalar için çalışmalar yapılıyor ve bu çalışmaların çabası içindeyiz. İnşallah, buradan derlediğimiz bilgilerle de ortaya koyacağımız rapor bundan sonraki süreçlerde, hem risk yönetimi süreçlerinde hem de kriz yönetimi süreçlerinde faydalı olur diye düşünüyorum.

Ben de bir soru sormak istiyorum: Bu yer altı sularının kirlenmesinde kaç metrelik mesafeler güvenli mesafedir? Yani bir yerde kirlenme oldu; bu toprağa göre değişebilir ama mesela, özellikle bölge için soruyorum, Sabırlı Deresi için soruyorum kaç metrelik mesafe bir güvenli mesafedir? Kaç metrelik mesafeden sonra kirlenmeler olmaz diyebiliyor bilim adamları?

Sorular bu kadar. Sorular için arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Sayın Genel Müdürüm, yirmi dakika ara vereceğiz, yirmi dakika sonra sizi dinleyeceğiz.

Şimdi ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 11.43

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 12.12****BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)****BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)****SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)****KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)**

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; toplantının İkinci Oturumunu açıyorum.

Sayın Genel Müdürüm, Birinci Oturumda sorular ve değerlendirmeler vardı. Sizden şimdi sorulara cevap istiyoruz. Tabii, her soruya belki teknik olarak cevap verilemeyebilir ama o soruların da -daha sonra yazılı olarak- cevaplarını sizlerden isteyeceğiz.

Buyurun.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA –Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Tabii, not alabildiğim ölçüde hemen hemen bütün soruları not almaya çalıştım. Hızlı not aldığım için bazen... Yazım da kötü. Şimdi ilk soru şuydu: DSİ ÇED raporunu nasıl verdi konusu. Devlet Su İşleri ÇED raporu vermiyor burada, sadece ÇED raporuna Devlet Su İşleri kurum görüşü veriyor. Verdiği kurum görüşünde de zaten dikkat edilmesi gereken hususları belirleyerek “Bu hususlardaki tedbirler alındığı takdirde ÇED raporuna uygun görüş verilecektir.” diye de bir ibaresi var. ÇED’le alakalı çok fazla soru soruldu sayın üyeler tarafından. Bununla alakalı, arzu ederseniz, Cengizhan Bey bizim verdiğimiz ÇED görüşleriyle alakalı küçük bir bilgilendirme yapacak, zaten yazılı olarak da arz edilecek.

Cengizhan Bey, buyurun.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, buyurun.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Sayın Başkanım, Sayın Genel Müdürümün de izah ettiği üzere ÇED raporunu hazırlayan kurum değiliz. Diğer ilgili onlarca kurum gibi bizler de kendi görev, yetki ve sorumluluğumuz dâhilinde olan süreçlerle ilgili kurum görüşümüzü veriyoruz. Burada özellikle taşkın kontrolüyle ilgili herhangi bir dere yatağında yapılaşma var mı, yok mu, gerçekleştirilecek projede etkileme var mı; bunu inceliyoruz. Devlet Su İşleri projeleriyle bir etkileşimi var mı, bunları inceliyoruz ve yine, yer altı suyuyla ilgili etkileşim var mı, bununla ilgili bir çalışma ortaya konulmuş mu; bunları inceliyor ve bununla ilgili cevap veriyoruz ve bunlarla ilgili eksikler varsa da bu çalışmaların yapılmasından sonra bu ÇED’le ilgili görüş vereceğimizin bildirimini yapıyoruz. Yani, az evvel sayın vekilimin de bahsettiği hususta “Burada DSİ olumlu görüş vermiştir.” sürecine gelene kadar ilk görüş isteminden son uygunluk görüşü çıkana kadar bir yıldan fazla bir süre geçmiş. Yani 3 defa aslında bununla ilgili çalışma talep edilmiş ve çalışmalar yürütülmüş.

Yine, burada özellikle içme suyu havzasıyla ilgili çalışmalarda içme, kullanma sularıyla ilgili yönetmelik vardır; bu yönetmeliğe uygun olarak değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu 300 metre, 700 metre sonrasındaki kısa, orta ve uzun mesafeli çalışmalar ilan edilmiş sahalar için vardır ve özel hüküm belirleme çalışmaları...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Neyi kastediyoruz ilan edilmiş sahadan?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Bir tesisten, bir barajdan, bir yerden projeli olarak, DSİ projeleri olarak bir içme suyu tesis edildiğinde o saha içme suyu havzası olarak ilan edilir ve bu havzalarda, bu bahsettiğiniz mutlak koruma alanı, kısa mesafe koruma alanı, orta mesafe ve uzun mesafe koruma alanları ilan edilir. Ama bunun da sınırı vardır, şudur: Özel hüküm belirleme çalışmaları yapıldığı takdirde o yönetmeliğin de dışına çıkar, oradaki su temin edilen hangi havzaysa özel hüküm belirleme çalışması yapıldıysa artık o koşulların içerisine girer. Böyle bir olumsuzluğun içerisine dâhil olduğu anda zaten buradaki hiçbir kurum görüşü vesaire şey değil, “Böyle böyle bir havzaya giriyor, bundan sebep burada herhangi bir şey yapılması mümkün değildir.” ibaresi uygulanır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çok çok özür dilerim ama Fırat havzasında çok sayıda içme suyu kuyusu olduğunu biliyoruz. Yani Erzincan’ın içme suyunun temin edildiği kuyuların, sondaj kuyularının olduğu ve bu havzanın da... Yani bu drenaj anında sonuçta Fırat’a akışa geçtiği ortadayken ilan edilmesine mi yani ilan edilmiş saha olmasına mı bakmak gerekiyor sadece? Yoksa bu havzanın bütünlüklü olarak mutlak koruma alanı, kısa mesafeli, uzun mesafeli ve tamamını, havzanın bütünüdür irdelemesi gereken bir yönetmelik var biliyorsunuz.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Şöyle: Sayın Vekilim, yani buradaki ilan edilmemiş sahalarla alakalı doğrudan bir kural oluşmadığı için, orada bir ilan edilmediği için oradaki genel kaideler uygulanıyor. Bu bahsettiğiniz hususta da yani 167 sayılı Kanun’da da eğer bir yer altı suyu havzasından içme suyu temin ediliyorsa orada da kaynak etki alanları tespit edilir. Yani atıyorum, “Burada, bir kilometre ötede bir içme suyu kuyusu var, o zaman burada hiçbir şey yapılamaz.” Değil, etki alanları tespiti yapılır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Fırat’ı besliyor.

DSİ SU İŞLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Yani benim bahsettiğim bu özel hüküm belirleme çalışmaları da yine o şekildedir. Bununla alakalı da o çalışmaları esasen o projeler yürüdükten sonra kullanıcısı takip eder. Hani bunu belediye kullanıyorsa belediye, büyükşehir kullanıyorsa büyükşehir veya kim kullanıyorsa o takip ve denetimini yürütür.

Buradaki bu maden ocağıyla alakalı da bu çekincelerimizden adım adım bahsedilip adım adım bunların rapora dâhil edilmesi istenmiştir ve rapora dâhil edildiğinde, dediğim gibi, görev, yetki ve sorumluluğumuz artık o noktada kalmış ve ondan sonraki şeyde ilgili bakanlık ve genel müdürlükçe işlem yürütülmüştür.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Tereddütleriniz neydi yani 3 kere bu bir yıl içerisinde ve tereddütlerinizi daha sonra sahada tespit ettiniz mi, denetlediniz mi? Yani sahada da olayın kendisiyle ilgili bir tespit çalışmanız oldu mu?

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Şunu söyleyebilirim Sayın Vekilim: Burada mesela bu olayla bire bir aynı olduğu için şey yapıyorum ama yani bir noktadan sonra atık proje onay yetkisi ve denetim yetkisi bizde değil.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Ama tereddüt etmişsiniz bir şeyle ilgili.

DSİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI CENGİZ HAN KILIÇASLAN – Yo. Şey, zaten bu yazışmaları sizlere sunacağız Sayın Vekilim. Burada mesela “Depolama alanları ve atık depolama tesislerinde yıkılma, kayma ihtimali göz önüne alınarak yer altı suyu ve yüzey sularının kirlenmesine engel olmak için alınacak tedbirler belirlenmelidir. Bağıştaş-1 HES Barajı ile Bağıştaş-2 regülatörü ve yeni alınacak tedbirler belirlenmeli, Çöpler köyü dikkate alınarak yıkılma, kayma modelleri yapılmalı,

oluşturulan senaryolar değerlendirilmelidir.” demişiz yani bu hususlara dikkat çekmişiz ve bununla alakalı, firmanın, projelendirme safhasında böyle bir çalışma yapmasını istemişiz. Ancak proje onay yetkisi bizde değil, biz bu tip çalışmaların yapılmasını istiyoruz. Yani bunu sadece maden...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Şunu sorabilir miyiz Sayın Genel Müdür Yardımcım: Sizde değil ama siz olumsuz görüş bildirdiğinizde o ÇED raporu onaylanabilir mi? Bir tek kurum olumsuz görüş yani “Bu, ‘ÇED’e Uygun Değildir.’ ” dediği zaman benim bildiğim o ÇED raporu normalde onaylanmaz. Dolayısıyla siz de DSİ olarak olumsuz görüş bildirmiş olsanız zaten o ÇED raporu da onaylanmazdı.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Biz olumsuz görüş değil, alınması gereken tedbirleri bildiriyoruz. “Şu, şu tedbirler alınması şartıyla bu ‘ÇED’e Olumlu’ görüş verebiliriz.” şeklinde söylüyoruz.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Var mı öyle olumsuz görüşünüz?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Nihayetinde henüz malzeme çıkarılmadan, oraya istiflenmeden evvel “Bu şekilde çalışılması gerekiyor, bu hususlara dikkat etmeniz gerekiyor, bu şekilde çalışmanız kaydıyla bu ‘ÇED’e Olumlu’ görüşümüz olur.” diyoruz. Normalde ÇED bir rapor, bu raporun içerisinde de bu görüşlerimiz giriyor zaten. Muhtemelen yani ÇED raporunun... Bizim kendi görüşümüz bizde vardır, devamı ilgili kurumlarda vardır.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Yani o görüşlerinizi buraya, Komisyona...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Görüşlerimizin buraya dercedilmesini istedik, biz bu şartla bunu...

ŞENOL SUNAT (Manisa) – O görüşlerinizi de Komisyona vermeniz mümkün mü?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Tabii Sayın Vekilim, hepsi burada yazılı hâlde.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Başkan, özür dilerim; bir cümle okumak durumundayım burada, yönetmelik maddesini okumak durumundayım.

BAŞKAN ATAY USLU – Şöyle yapsak olur mu; bu ÇED konusuyla ilgili vekilimin de sorusu var, sizin de sorunuz var, ikinci turda tekrar soralım olmaz mı? Diğer sorulara bir cevap versinler.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sıcaklığı sıcaklığına çünkü bu önemli bir şey.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Şimdi, Resmî Gazete’de de yayımlanan İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik’in ilgili maddesini size okuyayım:

“DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yeraltı Suları İçin Koruma Esasları ve Alanları

MADDE 14 – (4) İçme-kullanma suyu temin edilen yeraltı sularının korunmasına yönelik tedbirlerin alınmasına rağmen yeraltı suyunun kalite standartlarını sağlamadığı ve risk altında olduğunun belirlendiği, ancak içme-kullanma suyunun söz konusu yeraltı su kütlesinden temin edilmesinin zorunlu olduğu durumlarda, bu alanlara ilişkin içme-kullanma suyu havzası koruma planı Bakanlığın koordinasyonunda ilgili kurumların görüşleri alınarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne hazırlanır veya hazırlatılır.”

Sizin sorumluluğunuz aslında bana göre şeyden sonra da devam ediyor yani bu havzanın daha sonra korunması ve yer altı suyunun kirletilmesi, eğer bir kirletilme unsuru varsa bununla ilgili de bence göreviniz devam ediyor diye yönetmelik söylüyor yani burada, onu ifade etmek istedim.

Teşekkür ederim.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – ÇED’le alakalı yine devamında yazılı olarak da bilgi verebiliriz. “Biz ne istedik karşı taraftan, nasıl uygun görüş verdik?” onu verebiliriz.

Bir diğer konu: Yer altı suyu kuyularının kim tarafından teşkil edildiği, bu kuyulardaki analizlerin kim tarafından izlendiği. Bu kuyular bu maden firması tarafından yer altı suyuna herhangi bir zararlı maddenin karışıp karışmaması amacıyla açıldığını biz o maden kazasının olduğu zaman gidince gördük zaten ve hâlen daha o kuyulardan numune alınarak yer altı suyuna herhangi bir etkisinin olup olmadığı ilgili bakanlık tarafından oradan takip edilmektedir. Burada yer altı suyu kuyusuyla alakalı takip de bizim Bakanlığımızda değildir, ilgili bakanlıkları biliyorsunuz.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Kimde, hangisinde? Çevre ve Şehircilik mi?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çevre ve Şehircilik mi orada görevli olan?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Takibi de tabii ki onlarda; numuneyi alanlar, takip edenler, izleyenler... Öncesinde ve sonrasında, sadece sonrası değil. Bizim orada Çevre ve Şehircilik Bakanlığının numune alıp takibini yaptığını gördük, fiilen gördük.

ŞENOL SUNAT (Manisa) – Devlet Su İşleri herhangi bir numune almadı mı?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Bu madenle alakalı öncesinde ya da sonrasında yer altı suyundan ya da yer üstü suyundan numune alarak herhangi bir atığın suya karışıp karışmadığının izlemesini ve takibi Devlet Su İşlerinde değil, bunu bir bilgi amaçlı vermek isterim.

Onun dışında, orta, uzun ve yakın mesafe koruma alanlarından bahsettik. İçme suyu havzası ilan edilen yerlerde bu koruma alanları geçerli oluyor.

“Tesiste atık su arıtma projesi var mı?” konusu gündem oldu. Tesiste atık su arıtma projesi var mı konusu tesisin tamamen işletmesiyle alakalı bir durum olduğu için o aşamada, o konuda biz bir bilgi sahip değiliz, onu söylemek isterim.

“Düzenli olarak atık su analizleri yapılıyor mu?” denildi. Bu da bizim sorumluluğumuzda olmayan bir konu olduğu için hani “Geçmişten bugüne ne zamandır yapılıyor?” noktasına bir görüşümüz yok, onu da söylemek isterim.

Altın madeniyle ilgili yönetmelik içerisinde ilave hususlar olmalıydı. Tabii ki madenlerle alakalı Devlet Su İşleri ya da bizim bağlı bulunduğumuz ilgili Bakanlığın maden işletmesiyle alakalı bir yönetmeliği ya da kanun noktasında bir çalışması yok. İlgili bakanlıklar bunları yapıyorlar.

“Madende su sızdırmazlığı için tedbirler nelerdir, ölçümlerden siyanürle ilgili bir bilgi paylaşabilir misiniz?” konusu zaten mükerrer sorulara giriyor. Su sızdırmazlığıyla alakalı, madenin kendi işletmesiyle alakalı konular bizim dışımızda. Liç malzemesinin üzerine döküldüğü yerin sızdırmazlığıyla alakalı bir bilgi sahibi değiliz. Ne kullanıldı, nasıl bir sızdırmazlık tedbiri alındı, onu biz bilmiyoruz çünkü bu konu bize gelmiyor, takibi de bizde değil. Bu manada da yapılan ölçümlerin sonucunu da biz ölçmediğimiz, takip etmediğimiz için bilmiyoruz tabii.

ÇED’i konuşmuştuk, aynı soru bir daha soruldu çünkü. “Yapım aşamasında altın madeninin kurduğu tesislerle alakalı herhangi bir kontrollüğü var mı?” sorusu vardı ki böyle bir kontrollüğümüz yok. Yani altın madeni işletilmesiyle alakalı, oraya kurduğu tesislerle alakalı herhangi bir kontrol mekanizması bizde yok. Böyle bir görevimiz yok, o manada söylüyorum.

“Verileri takip etmek kimin yetkisindedir?” Yani, bizim yetkimizde olmadığını söylemiştim zaten. “Numuneler neden paylaşılmıyor?” Hani o konuyu ben bilemiyorum, numuneler alınıyor, zaten herhangi bir sıkıntılı durum olsa en başta bu bizle de paylaşılırdı diye düşünüyorum çünkü biz de orada bir nevi... Altın madeninde yaşanan bu kazadan sonra herhangi bir atığın yer altı ya da yer üstü suyuna karışmaması yönündeki tedbirleri almak ve aldırma görevi zaten firmanın bizzat kendisinde, Devlet Su İşleri bu görevle orada bulunmuyor. Devlet Su İşleri su konusunda uzman olduğu için, bu olay olduğu günden beri herhangi bir görev beklemeden oraya varmış, ulaşmış, bu konudaki bilgilerini bütün ilgili bakanlıklarla ve maden firmasının bizzat kendisiyle paylaşmış ve onlara bizim bildiğimiz ölçüde ne yapmaları gerektiğini aktarmış ve bu manada takibini de yapmıştır. Yani, burada olay doğru anlaşılсын diye söylüyorum, orada herhangi bir tedbir aldırma görevi olmadığı gibi, bunları, tamamen firmanın kendi senaryosunda olan tedbirler ne ise kendisi almakla mükellef zaten. Herhangi bir kurumun gidip oraya bir atık barajı yapma gibi bir görevi yok ama bu manada bizler, sonuçta bu olayı duyar duymaz oraya vardık, gittik. Biz suyla alakalı bilgilerimizi paylaşarak yapılan işlemlerin en azından doğru yapılması noktasında, doğru ilerlemesi noktasında danışmanlık hizmeti verdik. Bunu da hâlen daha vermeye devam ediyoruz.

Su pompalanıyor, çukur yapıldı, bu çukurda bir “membran” göremedik, sızdırmazlık noktasında bu sorulmuş. Burada zaten bu madenden heyelan eden malzeme bu dere yatağına inmiş ve bunun altında şu an itibarıyla herhangi bir sızdırmazlık tabakası zaten yok. Yani bizim suyu bir noktaya toplayıp o suyu bertaraf etme adına orada oluşturduğumuz küçük bir çukurda bir sızdırmazlığın tek başına yapılmasının hiçbir esprisi yok. Çünkü sahanın tamamında bu malzeme şu an yayılı vaziyette. Onun için biz, sadece bu çukuru suyu bir noktaya toplayıp suyu mansaba gitmeden, Fırat Nehri’ne ulaşmadan yakalayıp, atık havuzlarına iletmek adına toplama çukuru teşkil etmişiz. Bunun altına bir “membran” sermenin çok bir esprisi yok çünkü onun hemen yan tarafında zaten “membran” yok, koskoca bir malzeme var nihayetinde. Yani bu manada onun da cevabını vermiş olacağım.

“Kaza öncesinde bir hareket, sızıntı oldu mu?” sorusu vardı, bunu ben bilmiyorum açıkçası. Çünkü biz, orada herhangi bir işletmenin kontrolü bizde olmadığı için kaza öncesinde bir sızıntı, bir hareket olup olmadığı noktasında bilgi sahibi değiliz.

“Hâlen sıvı hareketi var mı? Ne kadarı bu kitlenin içerisinden sızan su, ne kadarı dışarıdan giren su?” gibi bir soru var. Kazanın olduğu ilk günden itibaren -orada, hatta yağış da vardı, biz gittiğimizde hava yağmurluydu, yağıyordu- madenden inen liç malzemesi dere yatağının önünü kestiği için o kitlenin hemen membasında dereden akış hâlinde gelen suyun önü kesilmiş ve gelen su hemen liç malzemesinin membasında göllenmeye başlamıştı, onu fark ettik. Önce oraya ulaşamadık, “drone”lar uçurarak gördük, sonra yürüyerek vardık nihayetinde. Liç malzemesinin membasında, o malzemeye temas eden suyu hemen boşaltarak, su oraya inmeden biraz yukarısında suyun önünü keserek yani o su daha kirlenmeden temizken yakalayıp almanın gayretine girdik. Temiz hâlde aldığımız membadaki su hiç kirlenmediği için herhangi bir atık havuzuna atmak, onu orada bertaraf etmek gibi yöntemlerle uğraşmamak adına temiz suyu yukardan alıp Fırat Nehri’ne ulaştırma gibi bir çalışmamız var bu çalışma içerisinde. Ayrıca, liç malzemesiyle...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani orada temiz olduğunu varsaydığınız suyu Fırat Nehri’ne mi boşalttınız?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Bununla ilgili bir çalışma var, bu daha tamamlanmadı. Bununla ilgili “Temiz suyu liç malzemesine temas etmeden yakalayalım, daha az kirli suyla uğraşalım.” şeklinde iki aşamalı bir çalışma var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama her durumda temas etmiş oluyor.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Şimdi, Sayın Vekilim...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yağmur yağdı, göllendi...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Hayır, öyle değil. Bu malzemeye temas etmeden daha membadan suyu yakalayarak...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Daha önünde, önündeki...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Tabii, önden, onu diyorum. Önden temiz suyu yakalayarak en azından atık barajlarını ve atık depolama tesislerini zorlamadan, temiz suyu bertaraf edip kirlenmiş suyu atık barajına atma gibi -yani burada suyu ikiye ayırma var- bir çalışmamız var, şu an bu şekilde yürüyor. Henüz temiz suyun mansaba bertarafı şu an sağlanmış değil; onunla ilgili çalışmalar devam ediyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bu yağmurla birlikte kayan kütleinin üzerinde biriken ve aşağıya doğru sızan sıvıyla ilgili ne yapıyorsunuz?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Artık kirlenmiş su oluyor o.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama sızmış ya...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Kirlenmiş, kirlenmiş bir su oluyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yer altı sularıyla...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Yer altı suyuyla alakalı takip, dediğim gibi -mansaptaki kuyulardan 1 numarayla gösterilmişti, şurada- Çevre ve Şehircilik tarafından yapılıyor. Biz şu an yer altı suyuna sızmaması için de çalışmalar yapıyoruz. Şurada kırmızıyla görülen, şu an yukarıdan gelen suyu bir şekilde depolama kapasitesine sahip olan bu depolama tesisi, şu anda bir baraj gibi düşünün onu yani...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O yüzeyde mi?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Yüzeyden gelen suyu arkasında depolama, yer altına sızan bir atık su varsa da oraya enjeksiyon yaparak enjeksiyon perdesiyle yer altından da sızmanın önüne geçmek adına bir enjeksiyon çalışması var yer altında, bir nevi...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şu anda bu çalışma devam mı ediyor?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Tabii, bitmek üzere enjeksiyon çalışmaları, devam ediyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şu ana kadar yani bugüne kadar sızan sızdı.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Mansap kuyularından herhangi bir siyanür tespiti yapılmadığına göre sızmadı manasına geliyor ama onun takibi bizde değil tabii ki. Onun hemen mansabında 1 numarayla gösterilen yerde kuyular var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Veya tehlikeli bir oranda mı...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Onu bilemiyorum, Çevre ve Şehircilikten o bilgi alınabilir. Şu an bizim yaptığımız şu baraj gövdesinin mansabındaki kuyularda siyanür oranı var mı yok mu, varsa ne kadar var; onu bilmiyorum. Zaten oradan bu dediğinizin cevabı alınabilir. Biz şu gövdeyi yaparak mansaba herhangi bir sızıntı olmamasını, yüzeysel sızıntı olsa da yukarıda depolama noktasına depolanması için bunu yaptık. Altan bir su sızmasın diye de bunun tabanını geçirimsiz hâle getirme çalışmalarımız tamamlanmak üzere, devam ediyor. Zaten arazi ziyaretinde bunların hepsi yerinde görülecektir.

Bir diğer konu, bu suyun ne kadarı içten, ne kadarı dıştan geliyor noktasında bir tespitimiz yok açıkçası, biz gelen suyu pompalarla çekip atık su havuzuna depoluyoruz.

“Analiz yapan 2 firma laboratuvarı var, 3’üncüsü olabilir mi?” denildi. Olabilir tabii ama bunun sonu yok. Sonuçta, 2 laboratuvar aynı sonucu veriyorsa 3’üncüye gerek var mı; benim şahsi kanaatime göre yok ama 3,4,5 tane laboratuvar da çalıştırılabilir yani bunda bir şey yok.

Yine “Liç malzemesi kaydıktan sonra hiç yağmur yağmadı mı?” denildi. Yağdı yağmur, ben de oradayken yağdı, gördüm. Yağan yağmurlarla alakalı, bir kısım yağmur zaten liç malzemesinin membasında göllendi, onu orada yakaladık, aldık. Bir kısım liç malzemesinin üstüne yağmıştı, oradan sızan suları bir toplama çukuruyla aldık. Bir kısım da mansabına yağdı, kendi kurduğumuz pompalarla, firmaya kurdurduğumuz pompalarla zaten onların da bertarafı yukarı havuzlara sağlandı.

Bir diğer soru “Sel gelmesi durumunda nasıl bir tedbir alınacak?” sorusuydu. Şimdi, sel gelmesi durumunda, burada hemen liç malzemesinin membasında bir su alma yapısı şu an yapılıyor, mavi hatla gösterilen bir şey o. Şurada su alma yapısı, henüz şu malzemeye temas etmemiş temiz su, burası memba tarafı. Şuradan su yakalanacak, şuradan şu hat boyunca 1.600 milimetre çapında polietilen borular vasıtasıyla temiz su alınacak, bu hâliyle getirilecek, Bağıştaş Barajı’na aktarılacak. Bu, aynı zamanda taşkın debisini alacak, saniyede 16 metreküp suyu -16 ton demek saniyede, 1 saniye; biz 1 diyene kadar 16 ton su geliyor, düşünün- bir taşkın esnasındaki suyu alabilecek kapasitede bir proje geliştirildi. Şu an bu proje hayata geçiriliyor, oraya ulaşım için bir yol yapılıyor, yolun platformlarına da şu an 1.500 metre civarında boru geldi, kaynak yapılıyor o borular. Ki bu boru çapı, örnek vermek gerekirse bizim Kıbrıs’a su ulaştırdığımız içme suyu borusuyla aynı çaptadır, özel üretim bir borudur. Bu boruyla şu anda buranın taşkın suyu alınarak mansaba atılacak, en azından çok fazla kirli suyla uğraşmamış olacağız burada biz. Sel sularının da bu şekilde bertarafını sağlamış olacağız. Su alma yapısı devam ediyor, bitmek üzere zaten su alma yapısı. Boru hattı da aynı şekilde eş zamanlı bittiği takdirde zaten herhangi bir taşkın suyunu liç malzemesiyle karışmadan, bulaşmadan, kirlenmeden tertemiz hâlde mansaba aktarmış olacağız.

“Bu atık ne zaman kaldırılabilir?” sorusu vardı. Atığın kaldırılmasının takibi bizde değil ama orada ne kadar bir şey çalışıyor, onu da bilmiyorum açıkçası. İlgili bakanlıktan o sorunun cevabı alınabilir.

“Enjeksiyonlar yer altı suyuna girişini engeller mi?” sorusu vardı. Dediğim gibi, biz barajlar yapıyoruz, göletler yapıyoruz; her birinin tabanından sızabilecek suyu engellemek adına da enjeksiyonlar yapıyoruz. Tamamen zemin yapısına bağlı olarak enjeksiyon miktarı belirlenir. Alış fazla ise çatlak yapısı fazladır, verdiğiniz enjeksiyon fazla gider; alış azsa çatlak yapısı azdır, bu da zaten herhangi bir fazla sızıntı olmaz manasına gelir ki burada, bildiğim kadarıyla, enjeksiyon fazla yemiyor. Yani bizim şu an, suyu depolasın diye 2 numaralı yerdeki yaptığımız barajın tabanında çok fazla enjeksiyon alış olmaması demek, burada çok fazla geçirimli bir zemin olmadığı manasına geliyor; bunu açıkça ifade etmek istiyorum.

İşte “Siyanürlü malzemenin akışını engelleyici yapılar var mı?” ki işte bunlar zaten; yer üstünde barajın kendisi, yer altında enjeksiyonlar bu akışı engelleyici yapılardır.

“Yağışın olumsuz etkilerine karşı tedbirler var mı?” Var, dediğim gibi; bütün pompa sistemleri, depolama tesisleri ve anlattığım o 1.600’lük boru sistemi yağışın etkilerini bertaraf etmek içindir.

“Şirketin acil eylem durum planı var mı?” Şirketin acil eylem durum planının var olup olmadığı noktasında ilgili bakanlık bunu bilebilir, bir de şirketin kendi bilebilir. Yani bence de olması lazım, vardır diye düşünüyorum.

“Acil durum planında heyelan var mı? Sedde yapılması önerisi var mı?” gibi... Biz zaten kendi ÇED görüşümüzde de buradaki herhangi bir heyelana dikkat çekerek “Bunların tedbirlerinin de alınması gerekiyor.” diye görüşümüzü o şekilde vermiştik.

“Olası kaymalara ait bir analiz yaptınız mı?” Hani, bu analizle ilgili bizim bir görevimiz yok. İşletmeyle alakalı, tamamen madencilik faaliyeti, ilgili bakanlığın görevindedir.

“Kuru dere ne demek?” diye bir soru geldi. Yılın on iki ayı baz akışı olmayan, yılın belli dönemlerinde, yağışlarda akışa geçen derelere “kuru dere” diyoruz. Yani on iki ay akış halindeki derelere “kuru dere” demiyoruz; on iki ay akmayan, yılın belli dönemlerinde akışı olan, akış gösteren derelere “kuru dere” diyoruz, literatürde bu.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sabırlı Deresi yılda kaç ay akıyor veya nedir durumu?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Yaz dönemlerinde akmıyor bu; böyle bir ay ya da gün hesabı bende şu anda yok tabii, Sayın Vekilim ama tahmini olarak...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman yazılı olarak cevap verebilir misiniz?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Yazılı olarak cevaplayabiliriz hatta ben elimde olan şu bilgiyi vereceğim birazdan, sıra gelecek ona şimdi...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ben bilimsel bir cevap istiyorum da o yüzden; ölçülmüş, incelenmiş, ona göre verilmiş bir cevap.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Bu dereyle ilgili bize ait raporlarda veya muhtemelen firmanın raporlarında da vardır, bu derenin üzerinde bir ölçümümüz varsa... Zaten bizim akım gözlem istasyonumuz bize o veriyi veriyor zaten, ne kadarlık bir akım değeri, kaç ay akıyor, kaç ay akmıyor diye; onu biz sizinle paylaşalım Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çünkü “ÇED Olumlu” görüşü bildirdiğiniz için o verinin sizde olması gerekiyor.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Şöyle yani...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Orada bir akan nehir var mı, yok mu...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Her kuru derede bizim akım gözlem istasyonumuz olmuyor, açıkçası yani...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, altın maden sahası kapasite artışı veya “ÇED Olumlu” ÇED görüşü istenirken sizden orada bir nehir akıp akmadığını biliyor olarak olumlu veya olumsuz cevap vermeniz gerekiyor.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Tabii tabii, gözlemlerimiz vardır.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O hangi aylarda akıyor, ne kadar akıyor, debisi nedir vesaire, o yüzden sordum.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Gözlemlerimizde o da vardır; tabii tabii, vardır onlar.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Sayın Genel Müdürüm, bir de önünde baraj var ya, o barajın beslemesi sırasındaki bir kısım hesaplamalarda o dereeden elde edilen verimlilik dikkate alınmıştır, o kaynaklardan bize katkı...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Ben onu şimdi vereceğim, o farklı bir konu yani “Oradaki besleme ne kadardır?” sorusu farklı, yılda kaç ay...

CUMHUR UZUN (Muğla) – Yok, sadece Sabırlı Deresi’nden beslemeyle ilgili...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Sabırlı Deresi şöyle: İşte, sezon yağışlı geçer, dokuz ay akar; yağışsız geçer -ne bileyim- altı ay akar; bu, her sene farklıdır yani aktığı süre, o değişkendir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Onu sorma nedenim şu: Bu kayan kütlenin olduğu yığın liç sahası ile Sabırlı Deresi komşu durumda. Dolayısıyla Sabırlı Deresi’ndeki sıvılaşma doğrudan yığın liç sahasının temelini de alt katmanlarını da etkiliyor olabilir, o yüzden onun ölçülenip ölçülenmediğini anlamak için soruyorum.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Yani bu liç sahası tepe noktada bir yere istiflenmiş durumda, dere yatağıyla arasında belki 150-200 metre kot farkı var. Oradaki akış hâlindeki suyun liç sahasıyla alakalı herhangi bir etkisinin olması mümkün değil. Dere yatağına indikten sonra şu anki hâliyle etkiliyor tabii ki, su ile liç temas ediyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani 100-150 metre dediğiniz şey, bu tarz büyük sahalarda komşuluk ifadesi, çok yakın demek aslında. Dolayısıyla aslında onu jeolojik olarak bir incelemek lazım, birbirleriyle zaman içinde nasıl bir...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Buranın jeolojik raporu, haritası var, özellikle en detaylısı firmada var çünkü orada maden arıyor, ne olduğunu o biliyor. Bunların hepsi vardır, jeolojik haritası vardır buranın, böyle fotoğrafını çekecek şekilde vardır.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Niye söyledim? Yığın liç sahası bir tepeye yaslanmış; tabii, tepe, yamacıyla bağlantılı hâliyle, aynı yapı olduğu için; yamacın yanından da “S” çizerek devam eden bir nehir var. Dolayısıyla birbiriyle ilgili, onun için söylüyorum.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Evet.

“Yapılan tedbirlerin masrafları kim tarafından karşılanıyor, tutarı nedir?”

Bizim kendi takip ettiğimiz, danışmanlığını yaptığımız bu tedbirler paketiyle alakalı tüm masrafları ve bu işleri yapan maden firmasının bizzat kendisi. Bizden -kurumumuzdan- herhangi bir buraya bir ödenek ayrılmış değil, herhangi bir masraf yapılmış değil.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tutarını sormuştum. Bir maliyet hesabınız var mı?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Bizim yok, biz bir masraf yapmadığımız için bir maliyet hesabı bizde yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Peki, projeyi siz mi yapıyorsunuz, talep ediyorsunuz?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Firma kendi projesini proje firmalarına yaptırıyor, bizim önerimiz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Siz de kontrol mu ediyorsunuz?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Yapılan projelere biz de bakıyoruz tabii ki.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Onaylıyorsunuz...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Bir onay yok, tamamen şey bu, sonuçta danışmanlık yapıyorsunuz. Bizim tarif ettiğimiz şekilde yapılmışsa zaten o projeyi uyguluyorlar, biz de...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani belirli bir şartnameye uygun olup olmadığını kontrol ediyor olmalısınız.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Projeler zaten belli bir şartnameye uygun yapılır; burada, bu, tamamen madencilik faaliyetiyle alakalı bir durumdur.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Peki, onu kim kontrol eder?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Bizim kendi iştiğal alanımız olan bir enerji barajı yapılmıyor buraya, bir içme suyu barajı yapılmıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ben sedde yapılmasından bahsediyorum.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Seddeden bahsediyorum ben de. Bir enerji barajı değil bu, bir içme suyu barajı değil, bir sulama barajı değil. O manada, tabii ki bir gövde oluşturulacağı zaman bunun statığı belli şartnamelerle ortaya koyulur.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tamam, sedde yapılmasını Enerji Bakanlığı mı kontrol ediyor yani? Şirket geliyor sedde...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Biz şirkete yapması gerekenleri kendi bildiğimiz ölçüde tarif ediyoruz, bu tarifi sadece şirkete değil ilgili Bakanlık mensuplarının da olduğu bir komisyonda söylüyoruz ve bunu tarif edilen şekilde yapıyorlar nihayetinde. Şu anda yapılan da budur.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani kontrol ediyor musunuz?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Resmî olarak bir kontrol mekanizması yok. Kendi projelerimizi nasıl ki resmî olarak kontrol ederiz, altını imzalarız, projeleri tasdik ederiz, başında durur kontrolörlük yaparız, ödemeye esas belgeleri oluştururuz; böyle o manada bir kontrolörlük değil, ama burada herhangi bir resmî imza atma noktasında bir kontrolörlüğümüz yok ama şirket, zaten yapılan işlerin tamamıyla alakalı kendisi bir proje ve danışman firma zaten tutmuş durumda. Biz de bir...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, bu işin uzmanı siz olduğunuz için... Şimdi, siz bunu...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Uzmanlık alanımızla alakalı tabii ki kontrolümüzü yapıyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama “Resmî olarak imza atmıyoruz.” diyorsunuz, sözlü kontrol etmeniz devlet işleyişinde ne gibi bir...

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Şimdi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bir madenle alakalı herhangi bir resmî görevi olmadığı için... Herkes kendi resmî görev sınırları içerisinde resmî işlemlerini yürütür, resmî olmayan bir görevinizde resmî bir işlem yürütemezsiniz. Burada tamamen suyla alakalı uzmanlık alanı...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman buradaki sedde işini siz yapmıyorsunuz?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Sedde işini firma yapıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Siz yapmıyorsunuz?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Tabii, tabii, firma yapıyor. Zaten söyledim, yapılan tedbirlerin masrafları ve yapımı firma tarafından karşılanıyor. Bizim herhangi bir masrafla alakalı da tuttuğumuz bir çetele yok yani şu kadar masraf oldu...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama o şirketin o işi doğru yapıp yapmadığı denetleyen bir mekanizma da görünmüyor şu anda, onun için söylüyorum.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Biz zaten bu yapılan...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani bir altın maden sahasındaki bir yığın liç kayması durumunda yapılması gereken “sedde” diye bir kavramı bir şirket yapmaya başladığı anda onu denetleyebilecek bir mekanizma görünmüyor. Yani örnek veriyorum: Sedde yapıldı, seddenin orada çalışanlar var ve yeni bir yığın liç kayması oldu, sedde de yıkıldı, altında birileri kaldı, onun da şu anda sorumlusu yok görünüyor, denetleyeni yok görünüyor.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – O sorunun muhatabı biz değiliz, biz sorunun muhatabı değiliz çünkü bu, bir maden. Madenle alakalı, bizim, herhangi bir maden işletmesinin yapacağı bir barajın, depolanma tesisinin, atık havuzunun denetimi noktasında bir görevimiz yok. Bunu söylemek istiyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biz alıştık zaten kurumların denetim sorumluluğu almasına da, siz de şu sedde yapımında “Biz denetlemiyoruz, resmî olarak imza atmıyor, denetim yapmıyoruz.” diyorsunuz.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Evet.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Genel Müdürtüm, siz Komisyon üyelerinin sorularını cevaplamaya devam edin.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Devam edeyim.

“Depolama imalatını neye göre yapıyorsunuz?” sorusu vardı. Burada bizim hemen ilk günden gidip hesap ettiğimiz bir “Bu havzada yıllık ne kadar su akışı meydana gelebilir?” diye bir hesabımız oldu, yaklaşık 1,5-2 milyon civarında bu havzadan yıllık -toplamda, yıl boyu, on iki ay, tamamını topladığınız da- akış hâline geçebilecek bir su potansiyelini tespit ettik. Tabii bu, on iki ay boyunca; bu, bir defada, bir ayda, bir günde gelmiyor, gelmez. Burada atık barajında ne kadar bir boşluk var, ona bakıldı, yaklaşık 7 milyon metreküp atık barajında bir boşluk hacmi oldu Sayın Başkanım yani atık barajına 7 milyon metreküpe kadar su depolanabilir ilave. Şu anda mevcut yaklaşık 18 milyonluk bir depolama kapasitesi var, bunun 7 milyonunun boş olduğunu gördük. Bütün bu atık bulaşan ya da bulaşma riski olan suyu o atık barajına pompalama ya da cazibeyle aktarma noktasında çalışmalar yapıldı. Bu, şu demektir: Yaklaşık üç-dört yıl boyunca atık barajının şu anki boşluk hacmiyle bu havzadan gelen suyun tamamını depolayabilecek kapasitede olduğunu gördük. Bu boşluk hacmi...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 7 milyon metreküp şeyi hangi tarihte aldınız, hangi tarihin verisi bu?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Bu boşluk hacmi bu olayın meydana geldiği tarih itibarıyla olan boşluk hacmi. O günden bugüne kadar da bu atık barajına 350 bin metreküp su pompalanmış yani boşluk 7 milyon, 350 bin metreküp pompalanmış. Dediğim gibi, yani yıllık hesap ettiğimiz 1,5-2 milyon metreküp suyun tamamı o yıl gelmeyebilir, kurak sezonlarda dörtte 1’i gelebilir. Biz en yağışlı sezonu, en taşkın anı da hesap ederek 2 milyon olarak hesap ettik. Şu an itibarıyla atık barajlarında üç ya da dört yıl boyunca bu suyu depolayabilecek bir rezervuar olduğunu gördük. Tabii, atık su barajı yükseltilebilir de hani bu depolama kapasitesi artırılabilir de. İhtiyaç olduğunda bu da yapılabileceklerden biridir. Bir diğeri de zaten bu barajdaki suyun bir şekilde bertaraf yöntemleri de vardır. Onları da ilgili firma atık su barajında daha fazla boşluk hacmi olsun istiyorsa oradaki suyun bir şekilde -o yöntemlere ben çok hâkim değilim, ilgi alanıma girmiyor ama- buradaki depolama kapasitesini artırılabilir diye düşünüyorum.

Bir diğer konu “Kaza sonrası en tehlikeli noktada ölçüm yaptınız mı?” Biz bir ölçüm yapmıyoruz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın ilgili birimleri bu ölçümleri yapıyorlar.

“Yağmur ve karın etkisi gözlemlenebildi mi?” Yağmur ve kar değil de... Yani yağmurun yağdığına orada şahit olduk ama herhangi bir akışa da çok etkisi olmadı. Zaten yağın yağmur suyunu da bir şekilde pompalarla atık havuzuna ilettik. Atık havuzuyla alakalı kapasite bilgisini vermiştim.

“Atık barajı yeni bir sorun hâline gelebilir mi?” sorusu vardı. Tabii, onu bilemiyorum, atık barajı nihayetinde tabanında sızdırmazlığı olan bir baraj bu, nihayetinde üzerine ilave kapasitesi dolduruluncaya kadar su depolanabilir. Bunun takibini de şu an ilgili birimler yapıyor diye düşünüyorum, bizim orayla alakalı bir takibimiz yok.

Evet “Fırat havzasına inen bir liç malzemesi var mı?” sorusu vardı. Şu an bu alınan tedbirler dolayısıyla herhangi bir liç malzemesi Fırat havzasına henüz inmiş değil, Sabırlar Deresi’nde şu an orada durmakta. İşte “Kaç milyon metreküp kaydı?” 8-10 milyon arasında ya da 7 milyon gibi söyleniyor. Bunu tam ölçmek de çok mümkün değil ama o civardadır diye tahmin ediyorum.

“Atık barajındaki su temizleniyor mu?” konusu var. Açıkçası öyle bir sistemi var mı bilmiyorum ben ama istenirse kurulabilir yani gerek duyulursa da kurulabilir. Oradaki su temizlenir ve orada yeni ilave boşluk hacmi oluşturulabilir. Böyle bir soru vardı.

Yine, su numunelerini biz almıyoruz, onunla ilgili takip de bizim kurumda değil, onu belirtmek isterim. Yer altı suyunun da aynı şekilde numune takibi bizde değil; herhangi bir karışma var mı, yok mu takibi Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızda.

“Atık su barajına su aktaran sistemlerde bir sızıntı var mı?” Şu an bizim bildiğimiz bir sızıntı yok orada.

“Numuneler dünya standardında mı alınıyor?” deniliyor. Akredite laboratuvarlara numuneler o standartlara uygun gitmesi lazım, zaten laboratuvar kabul etmez diğer türlü. “Vatandaşlar üzerinde olumsuz bir etkisi var mı? Sağlık kuruluşlarıyla irtibatınız var mı?” Bizim sağlık kuruluşlarıyla bir irtibatımız yok, olumsuz bir etki duymadık fakat bunun takibini yapmadığımız için o konuyu sağlık birimlerinden almak lazım.

“İliç içme suyunda bir kirlenme var mı ya da yakın civardaki içme sularında?” Bunun takibini de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yapıyor diye biliyorum, bizim bildiğimiz, duyduğumuz bir kirlenme şu ana kadar yok.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Genel Müdürüm, yalnızca sizi ilgilendiren sorulara cevap verebilirsiniz, onlar zaten şey olarak kalıyor orada.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – “DSİ olarak kaç kişi burada bulunuyorsunuz, çalışıyorsunuz?” Bu olayın olduğu günden itibaren uzun bir süre yaklaşık 100-110 kişi civarında arkadaşla oradaydık, daha sonra sayıyı gittikçe düşürerek olması gereken sayıda... Şu an orada 8-10 kişi civarında arkadaşımız bizimle alakalı konuların takibini yapıyorlar.

Evet “Yer altına sızma oluyor mu?” Zaten yer altına sızmasın diye tedbirler noktasında enjeksiyonlar yapılıyor, takip de yapılıyor.

“Atık havuzunda buharlaşma oluyor mu?” Buharlaşma, sıfır derecenin üstünde her derecede illaki olur yani bu ne kadar olur, onu bilemem ama bir buharlaşma muhakkak olur orada.

Ve son sorulara şu an geliyorum. Yani diğer madenlere de bakmak lazım; barajlarda atık su kapasitesi nedir gibi, ne kadar risk alıyor şu an? Diğer baraj, madenlere de tabii ki bu kazadan sonra evet, daha dikkatli olmakta fayda var, ben de katılıyorum.

“Erzincan İliç bölgesinde bir su kirliliği var mı?” Şu ana kadar -bize ulaşan ya da farklı bir kurumun yaptığı- içme suyu kaynaklarıyla alakalı ya da farklı bir su kaynağıyla alakalı bir kirlilik bugüne kadar bize de ulaşmadı, bizim de bir tespitimiz bu manada yok.

“Fırat’a mesafe 1.620 metre, sızdırmazlık tedbirleri güçlü mü bu manada?” diye söyleniyor. İşte yapılan enjeksiyonlar suyun yer altından sızmasını engelliyor, yapılan o depolama barajı yer üstünden sızmasını engellediği için şu an itibarıyla bu tedbirler hani alınmış, alınmaya da devam ediyor.

“Yer altı sularının kirlenmesinde kaç metrelik mesafe güvenli mesafedir?” Hani belirlenen böyle bir mesafe yok, yer altı sularına sızan sular... Çok uzun yıllarca bu sızıntı olayı gerçekleşiyor. Malumunuz, hani, ben bir örnek verebilirim: Mesela Toroslarda, Toros Dağları’nın kuzeye bakan yamaçlardaki bir kar yükü, kar olayı; Konya Ovası’ndaki bir yer altı suyu akiferine ulaşması için on bin yıla varan bir süre geçmesi lazım ki buradaki bir damla su Konya Ovası’ndaki yer altı suyu akiferine ulaşsın. Yani böyle durumlar... Onun için yer altındaki ilerleme çok yavaş olur ve ilerledikçe de zaten içerisinden kendini temizleyerek ilerlemeye devam eder, su böyle bir özelliğe sahiptir ama buradaki olayın tam olarak hangi hızla ilerlediği noktasında yer altı suyuna karışıp karışmadığı noktasındaki bir tespit zaten ilgili Çevre Şehircilik tarafından takibi yapılan bir konudur. Bu manada bir mesafe belirleme gibi bir durum söz konusu değildir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU - Biz teşekkür ediyoruz.

Oğuz Bey söz istedi ve bekledi ikinci tur için. Kendisine, çalışma kurallarına uymadaki hassasiyeti nedeniyle özellikle teşekkür ediyorum. Genel Müdürümüzü bölmedi, aklında sorular vardı, belki karşılıklı konuşmayı gerektiriyordu ama kendisi kurallara uyarak sonuna kadar bekledi; teşekkür ediyorum.

Buyurun, ikinci tur için söz veriyorum.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) - Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli Genel Müdürüm, özellikle biraz önce de buradaki vekillerimizden beliren oldu. Kimin neyin sorumluluğunda olmadığını gayet açık bir şekilde öğrendik bu birkaç günlük çalışmalarımızda. Sorumluluğun nerede yoğunlaştığına dair de bir kanaat edinmeye başladık ama ben özellikle şunu sormak istiyorum... Biraz önce Mustafa Başkanım DSİ’yi tanımlarken “Ülkemizin hafıza kurumlarından biri.” olarak tanımla tanımladı. Dolayısıyla Maden Atıkları Yönetmeliği çıkmadan önce -2015 senesinde- bu konuyla ilgili sorumluluğun DSİ’de olduğuna dair burada bir beyanda bulunuldu. Kütahya’da da 2011 senesinde Eti Madene ait daha sonra özelleştirilen bir gümüş madeni işletmesinde, atık su deposunun barajının kısmen yıkılması sonucu bir kaza yaşanmıştı. Orada -bu bilgi doğru mu yani- DSİ’nin 2011 yılında böyle bir sorumluluğu var mıydı yani bu ve buna benzer kazalarla baş etme noktasında bir tecrübesi var mı diye merak etmiştim.

Ve yine sizlerin de biraz önce belirtmiş olduğunuz; çalışma usulünden hareketle işte talep ediyoruz, bilgilendiriyoruz ve bu süreç bir sene kadar sürebiliyor ÇED raporuna olumlu görüş verilmesiyle ilgili... Bir daha işlevi sormak istiyorum yani siz demek ki tatmin olmadınız ki bu süreç uzadı: Yani siz gelen cevaplardan ve sizinle paylaşılan bilgilerden mi -özellikle mesela Çöpler madeniyle ilgili- tatmin olmadınız ve size gelen bilgi sadece bir beyan mı -sizin talep etmiş olduğunuz proje detayları bize teslim edilmiştir- yoksa o detaylar mı sizlerle paylaşılıyor? Yani siz, proje üstünde herhangi bir çalışma ya da evraklar gönderildikten sonra herhangi bir inceleme yapıyor musunuz diye merak etmiştim. Netice itibarıyla, bu su, suyun kalitesi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı sorumluluğunda yürütülen ölçümlerde yoğunlaştığı, oranın sorumluluğunda olduğunu siz defaatle tekrarladınız, onu

anladık. Peki, yüksek manada toprak yığma, baraj yapma noktasında bu denli tecrübeli bir kurumun, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı noktasında, özellikle Maden Atıkları Yönetmeliği çerçevesinde herhangi bir iş birliği, bir tecrübe paylaşımı -yani baraj yapan bir kurumsunuz, yüksek yapı yapma noktasında derin bir mühendislik bilgisine sahipsiniz- o manada bir tecrübe aktarımı, herhangi bir iş birliğiniz var mı diye merak etmişim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederim, sağ olun.

Buyurun Cumhurbaş.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Devlet var, iyi ki var; su var, iyi ki var; Devlet Su İşlerimiz var, Devlet Su İşlerine ait o bölgede barajımız var ve bu barajın su toplama havzası ve beslenme alanları var. Dolayısıyla buradaki her türlü etkileşimden ve hareketten Devlet Su İşleri olarak ilgi ve o ilgi çerçevesinde de ihlalin olmaması noktasında denetim içinde olmanız gerektiğini düşünüyorum. O nedenle burada sadece bir maden sahası ve maden işletmesi gibi maden işletmesi var ve onun bağlı olduğu birimlerin farklı olduklarına ilişkin bir değerlendirmenin konuyu daraltmak olduğunu, geniş perspektifteki ödevi atlamak olduğunu değerlendiriyorum. Bu bilgimi paylaşmak isterim.

Ve madem sudan ve suyun kullanımından kaynaklı daraltılmış sorumluluklarınız olduğunu belirttiniz, o zaman şu soruları size sormak isterim: Maden, kaç kuyudan su temin etmek suretiyle kendi işletmesini sürdürüyor? Bunlar sizde kayıtlı olmalıdır ya da ruhsatlı olmalıdır diye düşündüğüm için soruyorum. Ne miktarını yer altı sularından ne miktarını yüzeysel sulardan kullanıyor? Buna ilişkin elinizdeki bilgileri bizimle paylaşınız lütfen. Bu miktar Erzincan ilinin kullandığı yıllık su miktarıyla kıyaslandığında ne ölçüde bir yüzdeye ifade ediyor? Madenin yıllık kullandığı suyun toplamdaki miktarı ile ilin kullandığı suyun karşılaştırmasının bize bilgi olarak aktarılmasını sizden Komisyon olarak talep ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz teşekkür ediyoruz.

Evet, Süleyman Bey, buyurun.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle, DSİ Genel Müdürü ve ekibine teşekkür ediyorum bu verdiği bilgiler için ama yine de birtakım sorular kafamızda kaldı, onlara da bir cevap istiyorum. Birincisi, geçici depolama tesisi, kalıcı depolama tesisi, heyelan önüne dolgu, temiz suyun Bağıştaş Barajı'na aktarılması, atık barajına heyelandan çıkan suyun aktarılması gibi burada yapıtlar var. Şimdi, bunlar doğru mu yapıldı, herhangi bir sıkıntı esnasında -bir sıkıntı olursa- kim kontrol edecek? Yani her şeyi müteahhide mi kaldı? Yani orada halk da zaman zaman... Oradan gelen tepkiler de var, diyorlar ki: “Burayı yapıtlar, teşekkür ederiz ama kim kontrol ediyor bunu?” Biz de bulamıyoruz. Onun için -DSİ- bu yapılan yerlerin denetimini kim yapacak diye merak ediyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Artık bu son turdu.

Sayın Genel Müdürüm, varsa bir değerlendirmeniz alalım son değerlendirmelere ait.

Buyurun.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Sayın Başkanım, birkaç soru geldi ikinci turda. Maden atıklarıyla alakalı maden barajlarının kontrolü ve denetimi... Evet, “2011’de DSİ denetlesin.” diye bir görev vardı ama 2015 yılından sonra tamamen bu görev bizlerden alındı, ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı birimlerine verildi.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Yani 2015’e kadar denetleme DSİ’deydi, sonra mı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına geçti efendim?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Evet, 2015’ten sonra Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına geçti.

“ÇED süreci neden bir yıl uzadı?” konusu: Biz ÇED’e görüş verirken her defasında “Şu olması lazım”, “Bu olması lazım”, “Bunu da yapmanız lazım.” diyerek görüşümüzü verdik. Orada, hakikaten, kötü senaryolar da dikkate alındı. Bu görüşlerde ve bu görüşleri verirken tabii ki bunları yerinde takip eden, ÇED raporunu bütünüyle ele alıp firmadan bunları yerine getirmesini isteyen Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın ilgili birimleri firmaların bunları yerine getirmediğini görünce bize tekrardan -ya da bizim eksik gördüğümüz hususları görünce- başvuru yapıyor, tekrar görüş istiyor. “Bakın, biz bu dediğinizi yaptık, şöyle şöyle yaptık.” biz bakıyoruz, işte, gönderdiği projeye bakıyoruz neyse, uygunsa uygun, değilse “Burayı da düzelt.” diye bir daha geri gönderiyoruz derken -işte bu süreç 3 defa mı, bilmiyorum- 3’üncü de ancak uygun görüş verildi. Bu şu demektir: Hakikaten taleplerimizin yerine getirilip getirilmediğini yakından takip etmişiz, ilgili birimler de takip etmiş ki yerine getirilinceye kadar da olumlu görüş verilmemiş sonucu buradan çıkıyor. Tabii, istediğiniz projeyi yapıp belli bir zaman sürecinde önümüze koyma da belli bir süreç gerektirdiği için -bu tamamen firmanın proje yapıp bize sunması, bizim de bir inceleme süremiz tabii ki var- bu süreç bunun için bir yıl uzamış durumda. 3 defa niye gitmiş, gelmiş?

Bunun dışında, “Yüksek barajlar konusunda bir iş birliğiniz var mı?” deniliyor, bizim zaten bu maden kazasının olduğu gün oraya gitme sebebimiz bu iş birliği sebebiyledir. Normalde bu yapacak oldukları, işte, baraj gövdesinin yüksekliğine göre biz orada bir nevi onlara akıl vermek manasında gittik, iş birliği için gittik, yani akıl vermeyi yanlış anlamayın, hani bildiğimizi paylaşmak manasında gittik ve bu da bir nevi ilgili birimler ile bakanlıklarla iş birliği içerisinde olduğumuzu bu manada gösteriyor zaten.

Bağıtaş Barajı... Orada bir baraj var, doğru, özel sektörün yaptığı bir baraj. Yap-işlet-devret modeliyle belli bir süreliğine işletecek bu barajı ve sonrasında devredecek. Bu barajın yapımı esnasında DSİ’nin bir denetim mekanizması vardı, özel sektörün yaptığı tüm HES’lerin denetimi noktasında bir denetim görevimiz ilgili bakanlık, başka bakanlık ve başka birimlerle birlikte hep beraber bir komisyon marifetiyle var zaten.

“Maden sahası kaç kuyudan kendine su temin ediyor ya da yüzeysel sudan mı içme suyunu karşılıyor, ne kadarı Erzincan’ın, içme suyuyla oranladığımızda yüzde kaç kadardır?” konusunda da şu an elimde böyle bir rakam yok ama -hatırladığım kadarıyla- ÇED raporunda içme suyunu kuyulardan temin edeceği yazılıyordu zaten, bu bilgiyi temin eder, Komisyonla paylaşırsınız diye düşünüyorum. Şu an elimde o rakam yok benim.

“Yapılan tedbirlerin denetimini kim yapacak?” noktasında... Bu yapılan tedbirleri, aslında burada bulunan ilgili bakanlıklar dâhil biz de denetliyoruz, zaten biz oradayız. 117 kişiyle başlayan bu denetim mekanizmamızda şu an sayıyı 10 kişiye düşürdük çünkü tedbirlerin birçoğu artık alınmış durumda. Yapılmakta olan tedbirlerin de başına ilgili mühendis arkadaşlarımızı koymuşuz, onlar iş doğru yapılsın diye bu denetimi şu an sürdürüyorlar. Sadece resmî olarak, hani bir resmî sorumluluk manasında bir

maden firmasının, bir atık barajının resmî sorumlusu olmadığımız için bunu imzaya dökmüş durumda değiliz fakat fiilen oradayız ve denetliyoruz. Bizim dışımızda ilgili bakanlıklar da denetliyor zaten, onlar da oradalar, onu da görmüş durumdayız.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

Oğuz Bey, bir sorunuz var herhâlde?

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Son bir tane...

BAŞKAN ATAY USLU – Son, evet, artık bitirelim çünkü AFAD da geldi, ara vereceğiz. Birazdan AFAD'ı da dinleyeceğiz.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Değerli Genel Müdürüm, son söylediklerinizden hareketle, 2015 senesine kadar DSİ'nin sorumluluğuyla ilgili, yani Maden Atıkları Yönetmeliği çıkmadan önce orada 3 faz yığın liç alanı yapılmış. Dolayısıyla o yığın liç alanı yükselirken ilk 3 fazda, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bu sorumluluk geçmeden önce Çöpler'le ilgili sizin özel denetim, çalışma, projeyi onaylama gibi bir süreciniz oldu mu? Çünkü Çöpler 2010 senesinde faaliyete başladı, 2015 senesine kadar sizin bu manada Çöpler'le ilgili yakın bir çalışmanız oldu mu?

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA - Sayın Vekilim, açıkçası detayı bilemiyorum, elimde benim buraya gelirken her türlü verinin olma şansı yok.

BAŞKAN ATAY USLU – Bakıp yazılı da bilgi verebilirsiniz.

DSİ GENEL MÜDÜRÜ MEHMET AKİF BALTA – Biz bakıp onu cevaplandıralım arzu ederseniz.

BAŞKAN ATAY USLU – Olur.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Cumhur Bey son bir şey diyecek efendim.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Yok.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Genel Müdürüm, Genel Müdür Yardımcım, ilgili bürokrat arkadaşımız; çok teşekkür ederiz, kapsamlı olarak bilgilendirme yaptınız. Bölgedeki çevresel etkilerin bertaraf edilmesi konusunda aldığımız, verdiğiniz destek için, yaptığımız çalışmalar için de teşekkür ediyoruz.

Cumhur Bey, kapatmadan söyleyeyim, muhalefetten bir tek siz kaldınız.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Mustafa Bey de var.

BAŞKAN ATAY USLU – Pardon, unutmuşum, 2 kişi kaldınız, diğer arkadaşlar döküldü ama ikiniz yetiyorsunuz, sorun yok bu anlamda, kayıtlara geçmesi anlamında söyledim.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Sorular da güzel soruldu.

BAŞKAN ATAY USLU – Ama şunu söyleyeyim: Bizim arkadaşlarımız da bu konuda sizi aratmıyorlar, her türlü soruyu soruyorlar. Soracağız, sorgulayacağız, zaten adı üstünde, bir araştırma komisyonuyuz; araştıracağız, Sayın Genel Müdürüm bunları araştıracağız ki biz sonunda bir rapor ortaya çıkaracağız. Bundan sonra hem bir görev boşluğu mu var, bir ihmal süreci mi var onlara bakacağız hem de bundan sonraki süreçte suyu, toprağı, havayı yani çevreyi ve doğayı ve insanı önceleyen madencilik politikası nasıl olabilir, bu konuda da tavsiyelerimizi raporda ifade edeceğiz.

Hep söylüyorum, tabii ki kararı ve yargıyı raporun son kısmına bırakmak lazım çünkü her kurumu dinledikten sonra farklı bir görüşe sahip oluyoruz. Bundan sonra akademik dünyayı dinleyeceğiz, onlardan belki farklı görüşler olacak; sivil toplum kuruluşlarını dinleyeceğiz, onlardan farklı görüşler olacak; en sonunda da yargımızı, kararımızı, raporun sonuc bölümünü oluşturacağız.

Çinli düşünür Lao Tzu “Karar vermenin bilgeliği” diye bir hikâyesi var -bilen arkadaşlarımız mutlaka vardır ama bilmeyen arkadaşlar da hemen bakabilirler- orada diyor ki: “Karar vermek için acele etmeyin.” Yani çok güzel bir hikâyedir sonuç açısından. “Karar vermenin bilgeliği.” diyor. İnşallah biz o bilgelige ulaşp kararımızı da sonucunda vereceğiz diyorum.

Çok çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Toplantımızın bu bölümü tamamlanmıştır.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.13

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 14.10****BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)****BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)****SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)****KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)**

BAŞKAN ATAY USLU – Toplantı yeter sayımız vardır, Komisyonumuzun 5’inci Toplantısının Üçüncü Oturumunu açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Atay Uslu’nun, AFAD’dan hangi konularda bilgi alınacağına, hafta sonu naaşlarına ulaşılan 2 madenciye Allah’tan rahmet dilediğine, planlanan Erzincan çalışma ziyaretine ve AFAD’ın uluslararası çalışmalarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Bugün AFAD yani Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığını dinleyeceğiz. Bölgede kriz sonrası, kaza sonrası ortaya çıkan çalışmaları, koordinasyonu, özellikle arama çalışmalarında koordinasyonu ilgili Başkanlığımız yürütmekte, kendilerinden şu ana kadarki süreç konusunda bilgi alacağız, bundan sonra yapılacak çalışmalar konusunda bilgi alacağız.

Sabah da söylemiştik, yığın altından çıkarılan kardeşlerimiz oldu, onlara Allah’tan rahmet diliyoruz. Hâlâ yığının altında bulunan kardeşlerimiz var, bir an önce onların da bulunması temenni ediyoruz.

Komisyonumuz tabii, 13 Şubatta meydana gelen kazayı her yönüyle araştırıyor, kazanın öncesini ve kazanın sonrasını; hedefimiz, amacımız Komisyon olarak, kazayla ilgili ortada var olması muhtemel ihmal süreçlerini araştırmak, bundan sonra bu tür kazaların olmasını engellemek için neler yapılması gerekiyor, tedbirler nelerdi; bunları tespit etmek. Başka bir amacımız da hedefimiz de “Önce insan, önce çevre, sonra güvenilir madencilik.” anlayışıyla güvenilir ve sürdürülebilir bir madencilik mimarisi ki bu konu biraz spesifik bir konu olduğu için altın madenciliği mimarisi, güvenilir altın madenciliği mimarisi nasıl oluşturulabilir, madencilik politikasına hangi katkıları koyabiliriz bunun üzerine de çalışıyoruz. İnşallah raporumuzda buradan derlediğimiz bilgileri ayrıntısıyla kaydedeceğiz ve tabii ki sektöre bu sürecin, bundan sonrası için daha olumlu bir şekilde yürütülebilmesi, çevresel etkilerinin bertaraf edilebilmesi için alınacak tedbirlerin belirlenmesi minvalinde faydalı olacağını düşünüyorum.

Bugün AFAD’ı dinledikten sonra, arkadaşlar, tekrar ifade etmek istiyorum, akşam uçacağımız var, akşam beraberce Erzincan’a geçeceğiz, yarın Erzincan Valiliğinden bilgi aldıktan sonra İliç’e maden sahasına geçip yerinde incelemelerde bulunacağız. Hem hayatını kaybeden madencilerimizin yakınlarına başsağlığında bulunacağız hem de bölgede madenci kardeşlerimizin olayla ilgili tespitlerini, olayla ilgili bildiklerini kendilerinden teferruatıyla dinleyeceğiz.

Ben bir kez daha geçmiş olsun diyorum, sözü AFAD Başkanımıza bırakıyorum.

Sayın Başkanım, önce heyetinizi bize tanıtırsanız memnun oluruz. Ardından siz veya heyetinizde uygun gördüğünüz uzman sunumu yapabilir, sunumdan sonra milletvekili arkadaşlarımız değerlendirmelerde bulunacaklar, sorular soracaklar, daha sonra cevaplarınız için tekrar size döneceğiz. Hoş geldiniz.

Bundan önce şunu ifade edeyim: Tabii, AFAD her kriz döneminde, her afet döneminde her acil durumda canla başla çalışıyor, memleketimizin her yerinde çalışıyor. Yalnızca Türkiye'nin değil, dünyanın her yerinde çalışıyor, faaliyette bulunuyor. Size çok teşekkür ediyoruz. Hakikaten AFAD yüz akı kuruluşlarımızdan bir tanesi Türkiye'nin. Akdeniz Parlamenterler Asamblesi olarak... Türkiye Büyük Millet Meclisinde, biliyorsunuz, uluslararası komisyonlar var, bunlardan bir tanesi de Akdeniz Parlamenterler Asamblesi. Akdeniz Parlamenterler Asamblesinin Başkanı da benim. Geçen yıl uluslararası anlamda insani yardım yapan kuruluşlarla ilgili insani yardım konusunda bir çalışma yapıldı Akdeniz Parlamenterler Asamblesinde, sonra Başkanlık Divanı bu konuda örnek olan, dünyaya örnek gösterilecek kuruluşları bulalım ve onları ödüllendirelim.” diye bir teklif oluşturulmuştu. Biz de bu çalışmadan sonra AFAD'ı sizinle beraber çalışarak, buradaki arkadaşlarla, uzman arkadaşlarla çalışarak AFAD'ı biz o yarışmaya teklif etmiştik, yarışmaya aday göstermiştik. Dün cevabı geldi ve AFAD ödüle layık kuruluşlar arasında en başta ödüle layık kuruluş olarak gösterildi. Akdeniz Parlamenterler Asamblesi ki 35 ayrı ülkeden 150 parlamenterden oluşan bir asamble. Bu asamble AFAD'ımızı takdir etti, ben bunu da burada ifade edeyim, ilk defa ifade edeyim çünkü dün sonuçlar belli olmuştu. AFAD'a teşekkür ediyoruz, yüz akı bir kuruluş; inşallah onun ödül töreni de önümüzdeki günlerde olacak, oraya hep beraber gideriz, orada da o ödülü alırsız diye düşünüyorum.

Buyurun, Sayın Başkanım.

III.- SUNUMLAR (Devam)

2.- AFAD Başkanı Okay Memiş ve Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürü Orhan Tatar'ın, AFAD'ın görev ve yetkileri ve Erzincan'ın İliç ilçesindeki altın madeninde meydana gelen kaza sonrasında AFAD tarafından yapılan çalışmalar hakkında sunumu

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Öncelikle çok teşekkür ederiz.

Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; ben de başta zatinaliniz olmak üzere yüce Meclisi, Gazi Meclisi ve bütün üyelerini, sayın milletvekillerimizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Bu ödül bize moral verecektir. İzninizle, Türkiye Cumhuriyeti devleti ve büyük Türk milleti adına bu ödülü aldık, kabul ettik diyebiliriz memnuniyetle. Bizim için bir motivasyon kaynağı olacaktır çünkü biz AFAD Teşkilatı olarak 7/24 85 milyonun emrindeyiz. Ayrıca, kuruluş mevzuatımız gereği sadece arama, kurtarma ve acil yardım değil, uluslararası insani yardımların Türkiye Cumhuriyeti devleti adına koordinasyonundan da sorumluyuz. Türkiye Cumhuriyeti devleti bugün bütün dünyadaki devletlerle mukayese edildiğinde, gayrisafi millî hasılasıyla mukayese edildiğinde en fazla insani yardım yapan bir ülkedir, bunu da arz etmek isterim.

Çok teşekkür ediyorum.

Ben heyetimi izniniz olursa tanıstıracağım. Bendeniz Okay Memiş AFAD Başkanı olarak dokuz aydır AFAD Başkanlığı görevini yürütüyorum ama otuz iki yıllık mülki idare amirliği görevimden dolayı otuz iki yıllık AFAD'cı olduğumu da söyleyebilirim. Bunun sekiz yılı Gümüşhane ve Erzurum valiliğiyle geçti, dokuz aydır da AFAD Başkanlığı görevini yürütüyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Başkanım, arkadaşlar çok genç olduğunuzu söylüyor yani “otuz iki yıl” deyince Maşallah.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Yani genetik diyelim Sayın Başkanım.

ALİ TEMÜR (Giresun) – Bizim önceki dönemde daire başkanımızdı, oradan geliyor.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet Ali Vekilim. İçişleri Bakanlığında Mali Daireler Genel Müdürlüğünde.

Efendim, çünkü bizim afet yönetimiyle ilgili mevzuatımızın sistemi mülki idare amirleri üzerinden kurgulanmış yani illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar üzerinden kurgulanmış bir sistem var. Yani ilin AFAD başkanı validir diyebiliriz, ilçenin AFAD başkanı ilçenin kaymakamıdır. Biz de merkezde bulunan yöneticiler olarak bütün 81 ildeki afet ve acil durumla ilgili konuları yönetmeye gayret ediyoruz.

Önder Bey, Başkan Yardımcımız, kendisi de mülki idare amiri kökenli bir kardeşimdir, üç yıldır bizimle beraber çalışıyor. 6 Şubatta Hatay'daki koordinatörlüğü yapan başkan yardımcımızdı. Bendeniz de üç ay kadar Erzurum Valiliği görevim sırasında 4'üncü, 5'inci gün görevlendirildim ve yaklaşık üç ay boyunca Hatay'da koordinatör valilerinden birisi olarak görev yaptım.

Sadi Bey, arama kurtarmadan sorumlu genel müdür kardeşim, aramızdaki en eski AFAD'çılardan. Sekiz yıldır -yanlış hatırlamıyorsam- AFAD'da. Uzmanlığından itibaren müdürlük, daire başkanlığı, şimdi de Afetlere Müdahale Genel Müdürü olarak beraber çalışıyoruz.

Orhan Tatar Hocamı 6 Şubattan hatırlarsınız. Türkiye'nin yetiştirdiği çok değerli deprem bilimcilerinden, profesör doktor kendisi, yer bilimci bir kardeşim. Hem 6 Şubatta hem de ondan sonrasında ve özellikle Erzincan İlçe'teki bu maden kazasında da bize en fazla yardımcı olan genel müdür kardeşim.

Begüm Hanım, hukuk müşavirimiz; Kartal Bey, arama kurtarmadan sorumlu daire başkanımız. Yusuf Aysu Bey, Türkiye'deki bu TAMP planlarını, diğer planları ve mevzuatı hazırlayan, ta arama kurtarma teknisyenliğinden başlamak üzere bu işin erbabı olan kardeşlerimizden; daire başkanı olarak, il müdürlüğü yaptı kendisi daha önceden, Samsun İl Müdürlüğünden sonra yine Afetlere Müdahale Daire Başkanlığında Daire Başkanı olarak bizimle beraber çalışıyor. Recep Şalcı Bey de daha evvelden Türkiye'nin tanıdığı çok önemli bir sivil toplum kuruluşunun afetlerle ilgili, AFAD'la ilgili bizimle çok yakın çalışan bir kuruluşun başkanlık görevini yapıyordu; orada gösterdiği performanstan dolayı biz transfer ettik Recep Şalcı Bey'i. Kendisi de arama kurtarma ve arama kurtarma personeli eğitimi konusunda Türkiye'nin en önemli isimlerinden birisidir. Yine uzman kardeşlerim var Şefika Hanım ve Fatih Serdar Bey; jeoloji mühendisi ve AFAD uzmanı arkadaşlarımızla beraber sizlere bilgi arz edeceğiz ve sorularınızı yanıtlamaya gayret edeceğiz Sayın Başkanım.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun Başkanım.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Efendim, sunumumuza başlamadan önce kısa bir videomuz var, onu hemen arz edeceğiz. Sizlere, yapılan çalışmaları daha ilk andan itibaren sunacağız burada.

(Video gösterimi yapıldı)

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ –Evet, bu videoda aslında kısaca yaptığımız çalışmaları görmüş olduk.

Sayın Başkan, sayın vekillerim, değerli hazırun: öncelikle, sizlere kurumumuzun görev ve yetkilerinden ve maden kazalarındaki pozisyonumuzdan bahsedeceğiz. Efendim, bizim kuruluş kararnamemiz 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 30'uncu maddesinde "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve risk azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması, yurt içinde ve yurt dışında insani yardım operasyonlarının yapılması ve koordine edilmesi ile bu konularda politika önerilerinin geliştirilmesi ve uygulanması hususlarını kapsar." diyerek bizim görev ve yetkimizi tanımlamış. Yani AFAD, kuruluş itibarıyla bir kamu kuruluşu niteliğinde ve İçişleri Bakanlığına bağlı

bir kuruluş. Daha önceden doğrudan Başbakanlığa, bugünkü tanımıyla aslında Cumhurbaşkanlığına bağlı bir kamu kuruluşuyken daha sonra, 2018'deki bu değişiklikle İçişleri Bakanlığına bağlı bir kamu kuruluşu olarak görevlerimizi icra ediyoruz.

Nedir görevimiz? Bir, risk azaltma; risk azaltmayla ilgili genel müdürlüğümüz var. İki, afete müdahale; afet öncesi, afet sırasında müdahale ve afet sonrasında iyileştirme konularında görevli ve yetkili bir kamu kuruluşuyuz.

Sayın vekillerim, biz şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: AFAD olarak biz afetlerde ve acil durumlarda ilk müdahalede ve müdahale sonrası iyileştirmede dünyanın en iyi teşkilatlarından birisiyiz, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir kuruluşu olarak bunu rahatlıkla arz edebiliriz. Risk azaltmada ise çok önemli çalışmalarımız var. En son geçtiğimiz hafta Sayın Cumhurbaşkanının katılımıyla 100 ekskavatör olarak Türkiye'deki bütün derelerin sel olmadan önce temizlenmesi gibi bir çalışmaya başladık yani risk azaltmada da inşallah bu tür çalışmaları yürütmek niyetindeyiz.

Bu kararnameyle beraber bizim uygulama yönetmeliğimiz var sayın vekillerim, Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği. Biz sadece afetlerden değil, aynı zamanda acil durumdan da sorumlu bir teşkilatız. Bunu biraz da ben AFAD'a atandıktan sonra kendim de fark ettim, hatta şöyle bir anımı da arz etmek isterim: Mersin'de 1200 metre derinlikteki mağarada Amerikalı bir bilim adamı mahsur kaldı, arkadaşlar apar topar beni aradılar, benim de daha yeni atandığı dönemlerde, işte, dediler ki: "Sayın Valim, Sayın Başkanım, işte, böyle böyle bir olay..." Dedim ki: "Kardeşim, bunun afetle ne alakası var?" Bana dediler ki: "Efendim, biz sadece afetten değil, acil durumlardan da sorumluyuz." Dolayısıyla böyle bir farkındalık yaşadığımı ben itiraf etmek isterim. Sadece afetlerde değil, acil durumlarda da görevi olan, aslında çok fazla görev ve yetkisi olan bir teşkilatta vatandaşımıza hizmet etmeye gayret ediyoruz.

Efendim, bu Erzincan İliç maden kazasıyla ilgili olarak da aslında bu olay bizim için bir doğal afet değil, bu kadar açıklamayı onun için arz ettim. Bu bir maden kazası ve maden kazalarına ilişkin mevzuatta ise biz genel işin genel koordinasyonundan, işin genel yürütülmesinden sorumlu bir kamu kuruluşuyuz yani afetlerde ve acil durumlarda bir vatandaşımız kayıpsa, bir vatandaşımızın bir mağduriyeti varsa biz orada görevli ve yetkiliyiz. Genel olarak öyle ama madenlerde, mesela Türkiye Taş Kömüründe meydana gelen bir -Allah korusun- göçükte ve diğer maden kazalarında biz doğrudan yetkili değiliz, oralarda 6335 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik hükümleri gereğince öncelikli olarak o tesis bu tür kazalarda ve diğer durumlarda, acil durumlarda müdahalesini yapmak zorundadır.

Bu ifadeyi görevden kaçmak için söylemiyoruz, biz AFAD olarak tek bir vatandaşımız kayıpsa, sadece vatandaşımız değil, diğer bütün canlı mahlukat da olsa bize 112'den ihbar geldiğinde 7/24 emrindeyiz bütün vatandaşlarımızın. Biz genel olarak sorumluyuz ama spesifik olarak bu birimler şey. Mesela, petrol rafinerilerini düşünün, stadyumları düşünün, AVM'leri düşünün; buralarda da her zaman için acil durumlar meydana gelebilecektir. Bu tür acil durumlar, kazalar oluştuğunda onların müdahale planları vardır ve ona göre işlem tesis edilir. Burada da, öncelikli olarak bu maden kazasında da oradaki işletmenin planlamasına göre hareket edilmek zorundadır. Bu bilgileri sizlere arz etmek isterim.

Efendim, zaten bu slaytta da muhtemelen izlediniz yani bu liç yığınının ne kadar seri, ne kadar çabuk bir şekilde ondan sonra şeyini gösteriyor her iki videoda da. İnanılmaz görüntüler; bu maden kazası dünya literatürüne geçmiş bir kaza oldu ve aslında bütün dünyanın gözü de bizim üzerimizde,

onun da farkındayız “Acaba Türkler bu işi nasıl yönetecek?” diye de muhtemelen bize bakıyorlar. Biz hem vatandaşlarımızın bulunması, vatandaşlarımıza ulaşılması hem de bunun çevresel etkileri, doğaya karşı oluşturduğu riskler açısından koordine edip değerlendirmeye gayret ediyoruz.

Burada, gördüğünüz gibi, şimdi... Ben Denizli’de -birazdan bahsedeceğim- yaklaşık bir aya yakın orada kaldım, bizzat, gece gündüz. Artık alanı ezberledik diyebiliriz, alanı neredeyse ezberlediğimizi söyleyebiliriz. Farklı açılardan görüntüler burada devam ediyor. Bakın, hâlâ... Bu görmüş olduğunuz şey bir toprak falan değil, liç; maden liçi deniyor buna. Bunun içerisinde siyanürle... İşte, altında membran diye bir tabaka var; o, toprağın içine geçmiyor, doğaya sızıyor. Orada, işte, belli ölçekte onun prosedürü var, teknik bir prosedürü; buna göre işletme yapılıyor.

Sayın vekillerim, şimdi, bu tür büyük maden işletmelerinde ruhsatlandırma konusunda olsun, diğer hususlarda olsun birden fazla bakanlık ve birden fazla kamu kurum ve kuruluşu yetkilidir. Bu, belki kafa karışıklığına yol açabilir ama bu, böyle olmak da durumundadır. Bu tür maden ocaklarının ruhsatlandırılmasından görevli ve yetkili bakanlık Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığıdır ancak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının taşra teşkilatı bulunmamaktadır bildiğiniz gibi. Dolayısıyla işte, çevresel etkileri ve diğer açılardan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının görev ve yetkileri bulunmaktadır. İş güvenliği açısından, ilgili mevzuat açısından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görev ve yetkileri bulunmaktadır. İş yeri ruhsatlandırması açısından da orası Erzincan ilinde -büyükşehir değil, büyükşehir olsaydı büyükşehir belediyesi yetkili olacaktı- Erzincan il özel idaresinin iş yeri ruhsatından dolayı görev, yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bizim AFAD olarak da arama kurtarma ve diğer hususlardan genel sorumluluğumuz bulunduğunu ifade etmek isterim.

Efendim, ne zaman oldu? 13/2/2024 tarihinde, saat 14.28’de bu maden kazası meydana geldi. 210 bin metrekare alanda 10 milyon metreküp yığın liç kayması yaşandı, 10 milyon metreküp. Bunun yaklaşık 8 milyon metrekaresi Sabırlı Deresi diye tabir ettiğimiz... Şu ekranda gördüğünüz üst resim, orası Sabırlı Deresi, bir de sağ tarafta manganez var; yaklaşık 2 milyon metreküp alan da bu manganez ocağına böyle yayılarak gitti. Heyelan yaklaşık iki dakikalık sürede 800 metre yol aldı. Buna göre heyelan yani liç kayması Sabır Deresi’nde ortalama 10 metre/saniye hızla aktı. Bu hız, uluslararası heyelan hız sınıflandırmasına göre aşırı hızlı heyelan olarak tanımlanmaktadır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İçindeki sudan, su içeriğinden mi kaynaklı acaba?

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Efendim, hem su içeriğinden dolayı hem de eğimin çok yüksek olmasından dolayı.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Topoğrafya yüksek, su yüksek.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet, yani bir de şöyle: Bu öğütülmüş toprak gibi bir malzeme Sayın Vekilim, onun için, böyle çok... Ondan sonra, şu anda taşınması kolay, işin iyi tarafı o şeyin hemen kepçelerle yüklenmesi ve kamyonla taşınması kolay. O kolaylığı yaşıyoruz ama heyelan olduğunda da hızlı bir şekilde akışı da çok kolay bir malzeme.

Efendim, 9 vatandaşımız yığın liç altında kaldı, maalesef ve 4 vatandaşımızın maalesef, cansız bedenine ulaştık. Kendilerine Allah’tan rahmet diliyoruz, mekânları cennet olsun ve milletimizin başı sağ olsun; ailelerimize sabırlar diliyoruz, 5 vatandaşımızı arama çalışmalarına da devam ediyoruz. 53’üncü günde Uğur Yıldız kardeşimizin cansız bedenine, 67’nci günde Adnan Keklik isimli kardeşimizin cansız bedenine, daha geçen gün de, işte, 81’inci günde Kenan Öz ve Ramazan Çimen isimli kardeşlerimizin cansız bedenlerine ulaşabildik.

Peki, 14.28’de olay meydana geldi, AFAD ne yaptı? Geç kaldı mı, yoksa zamanında müdahale etti mi? Olay nasıl cereyan etti, onları zatıallerinize arz edeceğim: Efendim, olay 14.28’de meydana geliyor, 112’den önce hem Sayın Valinin hem Sayın İl Müdürümüzün konudan haberi oluyor. İl Valimiz ve AFAD İl Müdürümüz -biraz da tesadüfen- olay yerine yakın oldukları için çok seri bir şekilde olay yerine hareket ediyorlar. O sırada beni de aradılar, ben de uluslararası bir görevdeydim, uçaktaydım. Nitekim, ben uçaktan indim başka bir ülkede, olayın vahameti de fark edildi, hemen aynı uçakla geri döndüm ve gece yarısı bizzat kendim de İliç’e ulaştım. İlk etapta, bizim Erzincan ekibimiz yani ilden sorumlu olan ekibimiz -70 kişilik bir personelimiz var, bunun 15’i arama kurtarma teknisyeninden oluşmakta- hemen yola çıkıyorlar ve bir saat kırk yedi dakikada olay yerine ulaşıyorlar. Bizzat kendileri ve Anagold Madencilik’in yaklaşık 49 kişilik tahlisiye ekibi -az önce arz ettiğim mevzuattan kaynaklı onların da tahlisiye ekipleri var- onlarla beraber bizim de yaklaşık 50 arkadaşlarımız oraya varıyor; 100 kişilik ekip hemen alan taramasına geçiyor. Önce oradaki, ocaktaki yetkililer, görevliler manganez ocağına yönlendiriyor. Önce manganez ocağı var, oraya yönlendiriyorlar, sonra bir kısmı da Sabırlı Deresi’ne doğru gidiyor. Fakat tabii, olay çok büyük bir olay, ilk saatlerde, ilk dakikalarda panik havası var. Kaç kişinin kayıp olduğu, kayıp olup olmadığına ilişkin dahi verilerin sağlıklı olması gerekiyor. Buna ilişkin hemen Sayın Valinin başkanlığında oradaki firma yetkilileriyle kaybımız var mı yok mu, bakılıyor. O arada eş zamanlı alan taraması devam ediyor. Olay bize intikal eder etmez “maden kazası” denildiğinde ve 9 kardeşimizin kayıp olduğu anlaşılnca, 14.34’te bizim tarafımızdan en yakın komşu yerlere mesaj emri gönderiliyor; elimde, şurada mesaj emri var ve altı dakika içerisinde -burada mesaj emrinde şeyi belli- bizim Ankara’daki ekip haricinde en yakın iller olmak üzere Sivas ekibine, Erzurum ekibine ve Tunceli ekibine talimatlar veriliyor. 18.35’te, yaklaşık dört saat içerisinde Sivas ekibi; yine, 18.45’te, beş saat içerisinde Erzurum AFAD ekibi ve daha sonra Tunceli AFAD ekibi de olaya müdahale etmek üzere hareket ediyorlar; bu, sadece AFAD için.

Peki, başka kim var? Türk Silahlı Kuvvetleri var, orada 3’üncü Ordumuz var. 3’üncü Ordumuzun istihkam taburu, 21 kişilik istihkam taburunun tamamı yönlendiriliyor. Jandarmamız, Emniyetimiz, itfaiyemiz, il özel idaremize ait ekipler -şu slaytta görüyorsunuz- burada hemen arama çalışmalarına başlıyor. Sayın vekillerim, burada, videoda görüyorsunuz.

(Video gösterimi yapıldı)

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – İlk günde arama kurtarma ekip sayımız... Yaklaşık 800 personelle, saha taramasıyla beraber şey yapıyoruz. Burada saha taraması yapmak durumundayız yani önce şeyi... Bu arada, KBRN araçlarıyla da sürekli ölçümler yaptık. Önce, siyanür falan olunca biz de tedirgin olduk. Ben de gece yarısı oraya vardığımda herkes eline bir cihaz aldı, cihaza bakıyoruz, hep eşik değerlerinin altında; bunu bir anekdot olarak, parantez içerisinde arz ediyorum. Önce dedik ki “Ya, arkadaşlar, hep eşik değerin altında, bu cihaz çalışmıyor mu? Ya, burada risk olduğu söyleniyor.” falan diye, geziyoruz çünkü sahadayız. Allah’a şükür, bu iyi bir şey tabii...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Özur dilerim, havadaki siyanürü mü ölçüyorsunuz topraktakini mi; neyi ölçüyorsunuz?

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Hem topraktakini ölçüyoruz hem de havadakini Sayın Vekilim, ayrı ayrı ölçümlerle ama elimizdeki cihazlar havadaki siyanürü ölçüyor çünkü yürüyoruz falan. Cihazlar çalışmıyor mu acaba...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sonuçlar kayda geçti mi acaba? Bizimle paylaşabilir misiniz?

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Hepsini paylaşırız sayın vekillerim, bütün notları, ölçüm değerlerini açık ve şeffaf bir şekilde, çok net bir şekilde Komisyonunuzla paylaşabiliriz; dakika dakika, saniye saniye tüm ölçümler elimizde. Biz dedik ki... Hatta ben biraz da şey yaptım, dedim: “Ya,

arkadaşlar, bu cihaz hiç şey yapmıyor, acaba bozuk mu?" İkide bir de cihaz değişimi falan... Sonra alana doğru bir gittik, cihaz bir çalışmaya başladı, bir ikaz vermeye başladı çünkü siyanür oranının orada fazla olduğunu fark ettik, hemen alandan ayrılmak durumunda kaldık. Ama bütün bu çalışmaları hep ölçüm yaparak yaptık, onu özellikle arz etmek istiyorum.

Ne yapılması lazım? Önce sesle, gözle ve fiziksel olarak saha taramasına başladık. Burada, ekranda Tunceli İl Müdürlüğümüz var, sağ tarafta Sivas ve Erzurum'dan gelen ekiplerimiz var. Daha sonra, bir gün içerisinde, 2'nci gün içerisinde 2.722 personel, 796 araç ve iş makinesi, 5 arama kurtarma köpeği, 7 drone, 76 jeneratör ve 125 aydınlatmaya ulaştık. Burada yine alandaki taramaları görüyorsunuz. Yukardaki risk de devam ediyor ve bölgeyi A, B, C sektörlerine ayırdık. Bu bir usul arama kurtarma ve tarama açısından AFAD'da.

Yine, fotoğraflarda gördüğünüz gibi, sektörleri ayırdık ama şurada 400 bin kamyon lıç var Sayın Başkanım, sayın vekillerim. Hani görüntü çok ürkütücü ama biz risk de alarak, ilk günden itibaren hep şeye devam ettik. "Peki, ne yapacaksınız? Yani risk çok büyük, tonlarca toprak var, çaresiz misiniz?" Hayır, değiliz; elimizde toprak altı görüntüleme ve termal cihazlarla saha taraması yaptık. Bakın, şu arkadaşlarımızın elindeki cihazlarla. Fakat maalesef, dünyada cansız bir bedeni toprağın altında net bir şekilde bulan, uluslararası alanda kabul görmüş bir cihaz yok henüz. Ama bu tür şeylere de biz alışkınız; bize geliyorlar, işte "Şu cihazım var, anında bulacağım, şöyle yapacağım, böyle yapacağım." Başka birçok şey söyleyenler de oluyor falan. Biz onlara samimiyetle "Gelin, buyurun, gösterin bize." diyoruz ama hiçbirinde o söylediği şey olmuyor maalesef. Termal cihazlarla da -ilk saatler olduğu için- kardeşlerimizin hâlâ sağ olduğunu farz ederek ölçümler yaptık yani hem termal cihazlar hem toprak altı teknolojik cihazlarla.

Yine saat başı düzenli olarak, her gün, 7/24 şu görmüş olduğumuz cihazlarla hem toprak numunelerini hem de havadaki kimyasal riski sürekli ölçtük. Şuralarda bakın -bu arada kepçeler de kazıyor- şu sağ taraftaki, görmüş olduğunuz yerde -burası çok riskli bir alan- hâlâ o alanda şey yapıyoruz çünkü orada çalışırken orası topuk vazifesi görüyor ve yukardaki heyelanı da tetikleyebilir. Artık bu işleri yapa yapa -Hocam, beni bağışlarsa- jeoloji mühendisi kadar olmasa da epeyce bir deneyim kazandık ve nerede risk olduğunu da artık gözlemlemeye başladık. Buralarda derinlik 40 metre, lıç var Sayın Başkanım, sayın vekillerimiz. Şu sağ tarafta görmüş olduğu yerde derinlik neredeyse 40 metre. Doğru mu söylüyorum Hocam?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Yer yer 40'ın da üzerinde.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Yer yer 40'ın üzerinde. Dolayısıyla burada ölçümler yapıldığında, o siyanür ve diğer kimyasal değerleri de değişebiliyor. Biz bunları şey yaptık.

Sol tarafta görmüş olduğunuz cihaz da Sayın Başkanım, sayın vekillerim; "radar drone" dediğimiz, burada, lıçın altındaki anomalileri tespit eden bir cihaz. Çünkü biz orada, tahminlerimize göre kamyon, kamyonet ve konteyner parçaları arıyorduk -yani bunlar metal- nerelerde yoğunlaşmış olabilir diye; hem MTA'nın hem de bizim, AFAD'ın envanterinde olan, bizim birlikte, akredite olmuş bir şekilde çalıştığımız arkadaşlarla temin ettiğimiz şeylerle ölçümler yaptık daha ilk gün, ilk saatlerde. Şu sağ tarafta da onun yansıması var ve orada, bakın, şu kırmızı gibi görünen yerlerde anomaliler var, değil mi hocam?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Şurası manganiz ocağı, şurası Sabırlı Deresi ve buradaki koyu renkli, kırmızı renkli olan veya işte, sarı renkli olan yerler de anomali gösteren yerler.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Sarı ve kırmızı olan yerlerde ihtimal dâhilinde, buralarda araç var, gereç var ihtimallerini bize söyledi ve nitekim bu ihtimaller dâhilinde olan yerlerde biz 2 tane pikap bulduk, doğru mu?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Evet.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Manganez ocağında kamyon zaten çok belirli görünüyordu ama onda risk çok fazlaydı, hem onu bulduk hem de o anomaliler neticesinde o pikapları da bulduk. Burada da yine aynı çalışmayı görüyorsunuz hem MTA hem de diğer ekiplerimizle. Termal miydi Hocam bu?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Evet.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Bu da termal cihazlarla yine daha ilk günden, ilk saatlerden itibaren... Burası manganez ocağı. Manganez ocağına bir kamyon gitmişti, orada 2 vatandaşımızın olduğunu tahmin ediyorduk fakat daha sonra netleşti ki buraya sadece 1 kamyon uçmuştu çünkü kamera görüntülerini filan izledik ilk başta, sürekli onları izledik sonra Sabırlı Deresi'nde olduğunu fark ettik ve şimdi Sabırlı Deresi'ne şey yapıyoruz... Şu alana Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımızla beraber indik yani böyle hani riski de göze alarak.

Sayın Başkanım, sayın vekillerim; her gün, her akşam çalışmalarımızın koordinasyonu için Sayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız ve diğer Sayın Bakanlarımız da hem İçişleri Bakanımız hem Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımız hem Çevre Şehircilik Bakanımız da geldiler Bakan Yardımcılarıyla. Bizler, beraber her akşam oturduk ve koordinasyon toplantıları yaptık, bugün ne yaptık, ilerleyen saatlerde ne yapacağız, nasıl hareket edeceğiz diye.

Bununla birlikte, 19 Şubat 2024 tarihinde yani 7'inci günde uzman ekiplerimiz -Orhan Hocam ve diğer ekipler, onlar birazdan şey yapacak- riskin maksimum seviyede olduğunu tespit ettikleri için çalışmalara geçici olarak ara verdik.

Sayın Başkanım, sayın vekillerim; burada bizim için en önemli işlerden bir tanesi arama kurtarma faciasına yol açmamaktı. Biz AFAD olarak risk aldık ancak bilimsel veriler ışığında, bilimsel, teknolojik ekipmanlar ışığında da hareket ettik yani -tırnak içerisinde- kontrolsüz değil çok kontrollü bir şekilde. Riski de kontrollü bir şekilde aldık çünkü şeyler açıldı, şeyleri birazdan göstereceğiz ama bize mühendis arkadaşlar "Arkadaşlar, şu anda arama kurtarma faciasına yol açabiliriz, geçici olarak durduracağız." dedi ve biz geçici olarak durduk ve bunu basın açıklamasında Sayın Bakanlar ifade ettiler.

Efendim, buradaki fotoğraflarda... Faz 2 değil mi hocam burası?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Faz 2, evet.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Faz 2'deki yarıkları görüyorsunuz. Buralar çok arttı gün gün, gün gün şeylerimizde ve bu tespitler ışığında biz geçici olarak aramaya ara verdik. Aramaya ara verdik ama diğer taraftan işin farklı boyutları olduğu için, bir defa Sabırlı Deresi'ndeki toprak tahliyesine devam ettik, toprak tahliye ederken de her ekskavatörün başında bir görevli arkadaşımız aynı zamanda tarama anlamında, arama tarama anlamında görevine devam etti; riskli bölgelerde ise arama kurtarmaya ara vermiş olduk. Burada da 7/24 çalıştığımız yerler; yani gece geç saatlerde yaptığımız o aydınlatmalarla yapılan çalışmaları görüyorsunuz. Bu arada bu iş makineleri firmanın. Firmanın orada çok güçlü bir iş makinesi ağı olduğunu da söyleyebiliriz. Zaten onların sorumluluğunda olan bir işti, dolayısıyla onların makinelerini...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Kaç gün sonra bu çalışmaları yapmış?

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Sayın Vekilim, bu ikinci gün olabilir.

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – 16 Şubat.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Şunun için soruyorum yani...

ALİ TEMÜR (Giresun) – 16/02.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – 16/02.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Olması gereken yani böyle bir akışkan olması gereken ortamda üç günde ne kadar çabuk hani süzülme mi oldu, akış mı oldu doğrusu hani sıcaklığı sıcaklığına -kusura bakmayın soruyorum da böyle ara ara ama- onu merak ettim, o yüzden kaçınıcı gün diye soruyorum.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Tabii.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – İçerisindeki o sıvı diyeyim çünkü çok ağır mineraller içeren...

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Ağır metal var.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ağır metal var içerisinde, o nereye gitti bu süreçte çünkü sıvı gibi duruyor yani bu iş makineleri buraya girip batmadığına göre daha kuru duruyor yani o akışkan şeyleri o açıdan sordum.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet, Sayın Vekilim, şöyle efendim: Şimdi, bu liç yığını nemli bir yığın idi yani böyle tahmin ettiğiniz gibi dere gibi bir şey değil açıkçası, nemli bir şey düşünün kum gibi, bu toprağı, mineralli altın madeni olan toprağı alıyorlar kaynağından -onu da orada öğrendik- öğütüyorlar ve mekanizmalarla o kumlu toprağı yani liçi taşıyorlar. Ne deniyordu o taşıyan şeylere Hocam?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Konveyör.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Konveyörlerle taşıyorlar, zirvelere kadar taşıyorlar. Bunların ölçümelerini işte Enerji Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğü, çevresel şeyini de Çevrecilik Şehircilik Bakanlığı bunları ölçüyorlar, ölçmeleri gerekir. Bu ölçümlere göre bu liç yığınlarını yapıyorlar, sonra da işte siyanür ve diğer kimyasallarla oranın dozajını uluslararası standartlara göre ayarlayarak altını elde ediyorlar. Aslında bu firmanın altın elde ettiği bu liç yığınının yüzde 20'si, bir de kimyasal bir fabrika gibi bir yer var orada, yüzde 80 altını da orada imal ediyorlarmış, bize söyleneni söylüyorum size.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sülfürik asit tankından mı bahsediyorsun?

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet, onlardan bahsediyorum yani asıl operasyonu, maden üretim şeyini yine bu maden rezervinden...

BAŞKAN ATAY USLU – Yarın onları göreceğiz Sayın Başkanım, yarın bölgede olacağız, göreceğiz.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Ha, göreceksiniz.

Şimdi, dolayısıyla bu şey nemli bir tabaka yani öyle çok sulu tahmin ettiğiniz gibi, hani böyle çorba gibi bir şey değildi yani nemli bir kum düşünün yani deniz kenarındaki gibi, öyle hayal etmeniz açısından... Gittiğinizde göreceksiniz zaten.

Biz şunu söyleyebiliriz: İlk günlerden itibaren -bizim danışma kurulumuz da var bu arada hem mühendisler hem de tıp ve eczacılık ve kimya fakültesinden hocalarımızla- biz çok tedirgin olduk açıkçası, önce bir maske takalım mı dedik falan, baktık ki gerçekten de yani o alanda bu kadar insan sağlığını tehdit eder bir durumda bir manzara yoktu. Ama risk şurada idi: Sabırlı Deresi diye tanımladığımız yere kontrolsüz bir şekilde 800 metre boyunca o liç yığını heyelan oluşturarak ulaştı. İlk

günden itibaren Devlet Su İşleri güzel bir çalışma yaptı. Benim Erzurum Valiliğimden beri tanıdığım, Oğuzhan Bey -isini de zikredeceğim, çok çalışkan bir kardeşim, şu anda orada Bölge Müdürlüğü yapıyor, çok başarılı, barajlarda daire başkanlığı yapmış bir kardeşim- Sayın Genel Müdür ve diğer yetkililerle beraber oradaki yer altı suyunun aşağıdaki baraja, Fırat'a ulaşmasını önlemek için çok seri bir şekilde çalışma yaptılar. Onları biz AFAD olarak gördük, gözlemledik ve gurur duyduk açıkçası Devlet Su İşlerinin bu çalışmasından dolayı. Günler içerisinde, bir hafta içerisinde âdeta bir baraj büyüklüğünde bir yer yaptılar ama onu yaptırırken de maden ocağının şeylerini kullandılar. Tarif ettiler, dediler ki: "Siz yapacaksınız." Onlara yaptırdık, maden ocağının iş makineleri, araç gereçleri filan yaptı o şeyi de. Gözümüzün önünde bir baraj ile 2-3 tane set... Zaten orada set vardı ama Allah korusun, orada bir sel mel olsa -ki olmadı şu ana kadar- oranın baraja akışını önledi Devlet Su İşleri. Peki, yağmur yağacak, bilmem ne olacak; o siyanürlü toprak suya karışıp da risk oluşturabilir mi? Hocalarımızın ifadesi bir iki yıl içerisinde dahi riskli bir durumun olmayacağı yönünde. Bizi birazcık rahatlatan bir ifade kullandılar, artık bilmiyorum yani o teknik bir şey.

Efendim, burada, 13 üyeden oluşan kurulda Aykut Akgün Hoca, Tolga Görüm, Candan Gökçeoğlu, Tolga Çan Hoca var. Bu arada -yine, sağ tarafta- Cumhuriyet Üniversitesinden hocalarımıza, onlara çok teşekkür ediyoruz. Hemen, Orhan Hocamın da o üniversitede daha önceden çalışmamış olmasından dolayı şu isimleri görüyorsunuz: Fatih Poyraz, Kemal Özgür Hastaoğlu, Yavuz Gül, Atilla Ceylanoğlu, Bülent Erdem, Hüseyin Duman. Sağlık Bilimleri Üniversitesinden Sermet Sezigen ve Onur Erdem Hocalar da bize bu kimyasalla ilgili her gün bilgilendirme yaptılar. Çorum Hitit Üniversitesinden Dursun Ali Köse, Ali Kahriman Hoca; onlar bütün bu şeylerden, bizim kurul üyelerimizden ve saygıdeğer hocalarımızdan. Ayrıca, tabii ki Erzincan Üniversitesinin Sayın Rektörü ve diğer akademisyenlerinden... Bu arada Sayın Erzincan Vekillerimize; hem Mustafa Sarıgül Vekilimiz hem Süleyman Karaman Vekilimiz ilk günden, ilk saatten itibaren hep bizim yanımızdalar diğ er vekillerimizle beraber; onlara da çok teşekkür ediyoruz. Kamuoyunun aydınlatılması için gerçekten, bizim işimizi yapmamızı kolaylaştıran çalışmalarından dolayı sayın vekillerimize huzurlarınızda şükranlarımı özellikle ifade etmek isterim.

Efendim, burada hocaların yaptığı sunumları görüyorsunuz. Sol tarafta, jeoradarlarla... Mevcutta jeoradar vardı ama yeterli değildi, 2 tane daha jeoradar getirdik oraya Orhan Hocamın şeyiyle.

Bakın, buradaki çalışmaları görüyorsunuz. Sayın vekillerim, bu jeoradar milimetrik bir şey olduğunda...

Hocam, siz bilgi verin burada lütfen. Orhan Hocam bu konuda bilgi versin lütfen.

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Sayın Vekillerim, şu anda gördüğünüz yansı kaza öncesinde izleyebildiğimiz alan. Yani, sadece kaza öncesinde batıdan doğuya doğru bir alanı izleyebilen bir jeoradar var idi şirketin kurduğu. Tabii, az önce Sayın Valimin, Sayın Başkanımın da ifade ettiği gibi yaptığımız ilk işlerden bir tanesi çok hızlı bir şekilde hem uzun vadede buradaki daha sağlıklı şevlerdeki deformasyonu izleme adına hem de ilk andaki riski azaltma ve müdahaleyle ilgili oluşabilecek olan yeni bir tehlikeyi ortadan kaldırmak adına İtalya'dan -Labris firması diye bir firma bunları üretiyor- oradan hızlı bir şekilde 2 tane sipariş verildi. Yine, gümrüklerle ilgili AFAD'ın kolaylığı oldu, gümrükten geçişi hızlandırarak çok kısa bir süre içerisinde geldi ve kuruldu. Sonuçta, şu anda gördüğünüz görüntü sadece olay öncesinde batıdan doğuya doğru, özellikle manganez ocağını ve faz 3 ile faz 4'ü görebildiğimiz alanı ifade ediyor. Bu, tabii, sonrasında yapılan 3 tane ilaveyle -2 tane ilave, 1 de en yakında Divriği Demir Export'tan geçici olarak istenildi, sağ olsun, onlar da karşılık verdi- şu anda toplam 4 tane jeoradar 360 derecelik bir açıyla sahanın bütününe görece k şekilde kurulmuş durumda. Jeoradar bu, her birinin yaklaşık 270 derecelik bir görüş açısı vardır. Bu

açıyla, SAR teknolojisine göre bunlar ölçüm yaparlar ve milimetre ölçeğinde o şevlerdeki herhangi bir hareketi çok rahatlıkla saptayabiliyorlar. Tabii, burada belli bir eşik değer koymamız gerekir. O eşik değer nedir? Onu tabii, teknik olarak belirlemeniz gerekiyor. O eşik değerde nerede uyarı yapacaksınız, nerede oradaki faaliyeti keseceksiniz; bunun bilinmesi gerekir.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Öbür dilerim Hocam, şimdi, tabii bu AFAD’ın işi değil ama jeoradar kazadan önce orada bulunsaydı o çatlakları ve bu riski, tehlikeyi tespit edebilir miydi, olabilir miydi yani? Elbette bu AFAD’ın işi değildir belki o radarı oraya koymak ama firmanın böyle bir çalışma yapmış olması gerekmiyor muydu?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Şöyle: 1 tanesiyle bile zaten oradaki birtakım deformasyonları görebilmiş, görmüş, orada bir sıkıntı yok ama 2’ncisinin ve 3’üncüsünün olması çok daha ideal tabii yani bu kadar büyük bir işletmede özellikle işletmenin tümünün 360 derecelik bir açıyla muhakkak kontrol altında tutulması çok daha doğru olan. Ama 1 tanesinde bile -belki bizden önceki diğer kurumların da sunumlarında onlar değerlendirilmiştir, konuşulmuştur- belli bir zaman öncesinde zaten onların küçük küçük işaretleri olmaya başlamış aslında. Onu da belirleyen zaten firmanın ilk aşamada kurduğu 1’inci jeoradar. Tabii, arkasından biz 2’nci ve 3’üncü jeoradarı kurup sonra, işte, o diğer firmadan 3’üncü, 4’üncüyü de aldığımızda artık bölgeye tümüyle hâkim olmuş olduk. Orada aslında müdahale ekiplerinin olası bir tehlikeye karşı korunması anlamında da çok önemli bir görev üstlendi. Yani burada şunu gururla söyleyebilirim: Bu boyuttaki, ilk kez böyle büyüklükteki bir afete risk azaltmayı da önceliklendirerek böyle bir destek vermemiz bizim için de önemli bir deneyim oldu. Bu anlamda da ben teşekkür ediyorum hem AFAD Başkanımıza hem Afetlere Müdahale Genel Müdürümüze. Yani bunu yapmak lazım çünkü bazen çok kontrolsüz bir şekilde gidiyorsunuz ve Allah korusun, hiç ummadığınız bir şekilde çok daha büyük bir afete karşı karşıya kalabiliyorsunuz. Ama özetle, sorduğunuz soruya cevaben, evet, öncesinde de bu tespit edilebiliyordu ama bu büyüklükteki bir açık işletmede özellikle ve bu kadar yüksek şev açılarının olduğu bir yerde ideali bunun en az 2 veya 3’üncüsünün olması gerekir.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet, buna rahatlıkla “Evet.” diyebiliriz Sayın Vekilim.

Burada da efendim, şu fotoğrafta, sol üst köşede manganez ocağının karşısındaki jeoradar 7/24 burayı takip ediyor. Şu sağ büyük resimde de Sabırlı Deresi’ni görüyoruz. Orada da atık barajının üstünde konumlandırıldığı, orayı böyle santim santim yani bilimin, teknolojinin imkânı neyse -bütün dünyada, sadece ülkemizde değil- onları kullanarak alanı takip ettiğimizi ifade edebilirim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Kaç tane jeoradar var envanterinizde?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Bunlar bize ait değil. Bunlar bizim tavsiyemizle firmanın hemen ilk üç dört gün içerisinde temin edip getirdiği ve kurduğu, bizim de tabii, orada...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – AFAD’ın envanterinde jeoradar var mı?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Yok, öyle bir radar yok, olması da gerekmiyor Sayın Vekilim yani sonuçta bunlar çok büyük işletmelerde kullanılması gereken, şev açılarının, özellikle şevlerdeki...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani mobil bile olsa 1 tane olsa... Yani neden söylüyorum? Mevcut altın işletmesinin jeoradarında bir arıza var, yakında böyle bir altın maden ocağı veya jeoradar bulunan bir işletme de yok, öyle bir bölgede olduğunda dolayısıyla da oraya kadar o ekipmanın ulaşmasında ayrıca bir sıkıntı yaratabileceği için bir problem teşkil edebilir. Yani olası

deprem bölgesinde çünkü bu tip zemin hareketlerinin deprem nedeniyle de olma olasılığı var, aynı zamanda bölgede yıkılabilecek binaların da varlığı ve herkesin oraya yönelmesiyle bu tip alanlar belki gözden kaçırılabilir. O yüzden, envanterinize almayı düşünüyor musunuz?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Yani yararlı olur. Bunlar çok...

AHMET ÇOLAKOĞLU (Zonguldak) – Deniz Bey, her şirkete envanterinde artı 1 bulundurma zorunluluğu koymak lazım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şirket açısından tamam ama o teknolojiyi kullanmayı bilmek de önemli. Çünkü neticede siz jeoradarı bir şirketten istiyorsunuz, getiriyor ama bir de onu kullanmak gerekiyor. Örnek veriyorum, jeoradar geldi ama ilgili operatörlerine ulaşamadı, jeoradarın üstü de Kiril alfabesiyle yazıyor hatta yabancı dil olsa bile onu anlamak, çözmek ve kullanmak ayrı bir konu. O yüzden, belki AFAD bu noktadaki kabiliyetini de envanterine 1 veya 2 tane jeoradar alıp yetiştirebilir.

BAŞKAN ATAY USLU – Bence devam edelim, tavsiyeniz alındı Sayın Vekilim.

Buyurun.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Sayın Vekilim, bunu biz de düşündük açıkçası, bunu değerlendiriyoruz. AFAD’da şöyle bir uygulama var: Teknolojik cihazlar... Şöyle bir çalışmaya da başladık bu arada: Bizim arama kurtarma ve müdahale ekipmanlarımızın neredeyse tamamının yabancı menşeli olduğunu fark ettik -bütün dünyada böyle- ve biz “yerli ve millî” hamlesiyle beraber sanayicilerimizle, İzmir’deki organize sanayi bölgesiyle; İstanbul, Kocaeli, Bursa, Ankara’yla şu anda yüzde 50’yi başardık, kendimiz üretiyoruz. Bu tür teknolojiyi de... Toplamdaki envanterimizde neredeyse 6,5 milyar TL’yi bulan bir malzeme kullanıyoruz. Bu tavsiyeniz bizim için çok önemli, bunu biz de düşünüyoruz. Bununla birlikte tabii, AFAD da böyle şey diye kaçınma olmaz ama aldığımız malzemenin sürekli kullanılabilmesi lazım. Bunun yerine biz şu anda nerede jeoradar var biliyoruz, Türkiye’nin neresinde bu ekipmanlar var, hangi firmalar da var bunları biliyoruz. Hemen davet edip geliyoruz. Mesela, burada bir şey kullandık ama onu satın almadık. Bize bu tür şeyleri açıkçası satmak isteyen çok firma da oluyor yani geliyor diyor ki AFAD’a “Biz bu şeyi ürettik.” falan. Biz bunları efendim, değerlendiriyoruz. Bir tanesi şeydi, bir ekskavatörü joy-stickle o manganez ocağının orada... “Siz kullanın Sayın Valim...” Verdi bana, bu joy-stick şey gibi... Hakikaten dünya da önemli bir teknolojiyi başarmış. Bizim Ankara Kazan’da organize veya Ostim’de bir firma, gurur duyduk ve orada kullandık biz bu şeyleri. Dolayısıyla bu tavsiyeniz bizim için çok önemli. Bunu inşallah değerlendireceğimizi size söyleriz. Eğer temin edersek de buna karar verirsek de sizinle de paylaşırız Sayın Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani şöyle bir ilave yapacağım: Bu konunun yerlilik ve millîlik boyutu kazanması belirli bir ölçüde çok güzel, gurur verici ama dünyanın ulaştığı son teknolojik noktayı yakalamak ve sahip olmak da çok önemli. Çünkü frekans dalgası gönderiyorsunuz -örnek veriyorum- üzerine atom altı parçacığı yerleştiriyorsunuz, o frekans dalgasıyla da ışık hızına yakın bir hızda hareket ettiriyorsunuz. Yani atom altı parçacıkları kullanarak bunlar...

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Aynen öyle.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, devam edelim bence.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, sizce...

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Atay Uslu'nun, AFAD Başkanı Okay Memiş'in sunumu esnasında Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzıılmaz'ın soru sormasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, lütfen, bakın, çok önemli olabilir ama toplantının birinci saatinde gelip ilk başını dinlemeden sonra ek koymanız doğru bir şey değil. Buradaki arkadaşlar bir saatte dikkatle dinliyoruz, konu farklı bir noktaya gitti. Biz konuya odaklanmışken konuyu mecrasından çıkardık, başka bir yere götürdük. Çok doğru olabilir, fikirleriniz çok doğru olabilir, görüşleriniz çok doğru olabilir ama biz size söz vereceğiz. Siz gelinceye kadar konu kendi mecrasındaydı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, ben partimin MYK toplantısına gittim, izin alıp geldim. Bakın, bana buraya gelen giden milletvekillerinin çetelesini tutturmayın. Sürekli MYK toplantımız var, Genel Kurul konuşmalarımız var, gidiyoruz, geliyoruz. Bunu AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlar da yapıyor. Sürekli bana dönüp diyorsunuz ki “Burada yoktunuz.” şuydu, buydu.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Vekilim, her yere gidebilirsiniz ancak bakın, şunu yapmanız doğru mu? Kapıdan giriyorsunuz, konunun içeriğini daha dinlemeden soruyu soruyorsunuz, sonra çıkıp gidiyorsunuz. Böyle bir şey olmaz ki canım yani.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne yapacağım yani? Arada AK PARTİ'li arkadaşlarım da...

BAŞKAN ATAY USLU - Lütfen, bu arkadaşlar da bekliyor. Oğuz Bey geçen sefer sonuna kadar bekledi. Ben size sormayın demiyorum ama lütfen...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Siz kişisel kanaatinize göre mi yöneteceksiniz?

BAŞKAN ATAY USLU – Nasıl yöneteceğimi size soracağım yani.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet, bir noktada tabii, birlikte yönetmemiz gerekiyor. Sizin şahsi yönetim alanınız değil ki burası.

BAŞKAN ATAY USLU – Böyle bir şey olamaz ki canım! Deniz Bey, bak, tekrar ediyorum. Bak, biz bu konuya odaklandık, elli dakikadır konunun üzerinde çalışıyoruz ve dinliyoruz. Konu bir yere gidiyor, tamam mı? Bundan sonraki süreçte oradaki insanlar nerede, ne noktada bunları soracağız. Tamam, sizin fikriniz doğru olabilir, değerli olabilir, hiçbir şey söylemiyorum, söylemeyin de demiyorum. Ancak bir jeoradar alınması işini söz verdiğimde söylemeniz geç mi kalmış oluyoruz? Lütfen canım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çok önemli.

BAŞKAN ATAY USLU – Ama söz alın, on beş dakika sonra söz vereceğim. On beş dakika sonra söz verdiğimde bunu sorabilirsiniz ancak konunun özelliğini kaybediyoruz. Biz burada odaklandık, emin olun, sonuna kadar dinliyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Konunun özelliği kaybolmuyor, sizin tahammülünüz yok.

BAŞKAN ATAY USLU – Lütfen ama canım yani.

Sayın Vekilim, bakın, yaklaşık kırk beş dakikadır siz de dikkatle dinliyorsunuz, bir yere odaklandık. Ben Deniz Bey'in söylediklerinin tamamı söylemesine izin vereceğim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Başkanım, sıcaklığına bazı şeyleri sormak gerekiyor.

BAŞKAN ATAY USLU – Ancak, bakın, bizim buradaki arkadaşlarımızın ben dâhil... Benim insicamım bozuldu. Başka bir konu, başka bir yere gitti. Bakın, bu söylenecek şey yirmi dakika sonra da söylenebilir, kırk dakika sonra da söylenebilir. Deniz Bey'e özel bir özellik verelim, buradan sonra istediğini sorsun, istediğini söylesin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, siz özel olarak benimle uğraşıyorsunuz. Ya, bırakın artık bunu, yeter!

BAŞKAN ATAY USLU – Deniz Bey, sizden başka kurallara uymayan yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Siz buna devam ettiğiniz zaman ben de daha fazla devam edeceğim.

BAŞKAN ATAY USLU – Bakın, biraz önce teşekkür ettim Oğuz Bey'e. Oğuz Bey'in soruları çok önemliydi. Oğuz Bey yirmi dakika bekledi, tuşa bastı bekledi ve sorusunu sordu.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Beğenir teşekkür edersiniz, beğenmez etmezsiniz, o sizin görüşünüz.

BAŞKAN ATAY USLU – Ama böyle bir şey olamaz ki canım! Ben aklıma geleni o zaman konuşayım Sayın Valimle. Böyle bir şey olabilir mi canım!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sizin biraz daha objektif yere kendinizi çekip yönetmeniz lazım.

BAŞKAN ATAY USLU – Ben sonuna kadar objektifim. Nasıl tutarlı davrandığımı, objektif davrandığımı biliyorum. Ben bunları da bu Komisyon adına söylüyorum, Komisyondaki arkadaşlarımızın hakkını korumak adına söylüyorum. Yoksa siz söyleyebilirsiniz, konuyla da ilgisi yok.

Efendim, ben anlatayım; arkadaşlar, bakın size farklı bir şey anlatacağım. Ben şimdi, afet döneminde farklı noktalarda çalıştım, Van depreminde çalıştım, bu afette de biliyorum, AFAD'ın elinde öyle sistem var ki AFAD Araç Takip Sistemi'nden Türkiye'nin neresinde hangi tır var, hangi araç var, hangi greyder var, görebiliyor; hareket hâlinde mi, onu da görebiliyor. Böyle durumlarda AFAD bakıyor sistemden diyor ki: "Bize büyük bir tır lazım. Türkiye'nin neresinde var? Şu noktada." Çünkü sistemden görebiliyor Araç Takip Sistemi'yle ve araçların yüzde 90'ı da bu sisteme kayıtlı, büyük firmalar tarafından. Onun ayrıca tır almasına gerek kalmıyor. Gidiyor, tırını oradan getiriyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 6 Şubat depremlerinde niye bu sistem çalışmadı, işlemedi?

BAŞKAN ATAY USLU – Ben jeoradarda da bu sistem vardır diye düşünüyorum. Envanter var, bütün kurumlar AFAD ellerindeki teknik aletlerin bilgilerini veriyor. AFAD da olağanüstü durumlarda devlet yetkisini kullanıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ne güzel... Her şeyi biliyorsanız niye bu toplantıyı yapıyoruz o zaman?

BAŞKAN ATAY USLU – Ben konuşuyorum şimdi arkadaş, dinle o zaman. Böyle konuşalım o zaman bundan sonra. Lütfen ama lütfen...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hayır, her şeyi biliyorsanız niye bu toplantıyı yapıyoruz yani?

BAŞKAN ATAY USLU – Bakın, yaptığınız bundan farklı değildi işte. Böyle bir şey olabilir mi? Biz bittikten sonra size söz hakkı vereceğiz. Beraber daha uzun süre çalışacağız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Siz nasıl yönetirseniz ben de ona göre bir tavır alacağım, bilginiz olsun. Siz kestikçe ben de ona göre davranacağım.

BAŞKAN ATAY USLU – Burada sizden başka da arkadaşlarımız var, muhalefetten de arkadaşlarımız var. Ben size tekrar tekrar söylüyorum, şu sorduğunuz soru, söyledikleriniz, bakın, içerik anlamında daha sonra söylenebilir, sonra, söz verdiğimde. Bakın hem söylüyorum ki mikrofon açık değil, kayda geçmiyor birçoğu. Mikrofonu açarız, kayda da geçer. “Böyle bir tavsiyede bulunduk.” dersiniz. Ben sizin ne zaman konuşacağınızı, nasıl konuşacağınızı, hangi arada söz alacağınızı bilemiyorum. Siz dönüyorsunuz, soruyorsunuz, dönüyorsunuz, soruyorsunuz. Burada bir üslup var, söz istersiniz, dersiniz ki: “Bir dakika, bir şey sorayım, bir şey konuşayım.” Bunu da görürüz, bunu da yapabiliriz. Yapıyoruz zaman zaman, demin yaptık, biraz önce siz yokken de yaptık bu şekilde. Ama arkadaş yani “Ben istediğim zaman sorarım, istediğim zaman söylerim, istediğim zaman konuşurum.” Buradaki arkadaşların, 21 arkadaşın hakkını çiğnemiş oluruz. Hak, adalet var, hukuk var ya.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Birincisi, konu akıyor.

İkincisi, burada kimsenin birbiri üzerinde bir hakkı veya işte “Senin hakkın var, onun hakkı var.” değil, konunun gerçeğini yakalamak üzere bir çalışma yapıyoruz.

BAŞKAN ATAY USLU – Var, Sayın Vekilim, var. Herkes konuşacak, herkes konuşacak. Herkes zamanı geldiğinde konuşacak.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bakın, ilgili Genel Müdür “Jeoradar almayı düşünmüyoruz.” diyor, Sayın Valim de “Bunu düşünüyoruz.” diyor.

BAŞKAN ATAY USLU – Herkese bir zaman veriyoruz, süre veriyoruz, vakit veriyoruz; ikinci tur yapıyoruz, üçüncü tur yapıyoruz, dördüncü tur yapıyoruz ancak böyle bir şey yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Dolayısıyla burada bizde oluşan genel kanaat, bu süreci yönetme biçimimizin ilgili bürokratların aldığı, alacağı kararlarda bir etkisi var. Bu etkinin oranını siz minimuma indirmeye çalışıyorsunuz, farkındayım; ben de bunun minimum bir seviyede kalmaması gerektiğini düşünüyorum.

Bakın, biz yaptığımız toplantılarda şununla karşılaşılıyor: Sunum yapılıyor, hiç müdahale edilmiyor, konuşulmuyor, karşılıklı da konuşma yok. Soruyoruz soruları, en son gelen sayın genel müdür her kimse, bazı kurumlarda “Biz yazılı olarak yanıtlayacağız.” diyor ve toplantı kapanıyor. Dolayısıyla bu soruları sorup yanıtlarını almakta hiçbir sakınca yok.

BAŞKAN ATAY USLU – İç Tüzük böyle bir hak vermiştir. Sorulan soruların hepsine anlık cevap verilemeyebilir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir zaman baskısı altında yaşıyorsunuz.

BAŞKAN ATAY USLU – Bilgiye, belgeye ihtiyaç vardır; kayıtlara, arşivlere bakmak gerekebilir; bu normaldir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, şurası yönetilirken de böyle olur, Türkiye Büyük Millet Meclisi yönetilirken de böyle olur, komisyonlarda da böyle olur.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Zamanla yarışmanıza gerek yok yani.

BAŞKAN ATAY USLU – Ancak bakın, içeriğe yönelik olanlarda ufak tefek tolere ediyoruz ama içeriğe yönelik olmayanları, arkadaşlar, toparlayalım, biriktirelim, en sonunda yine ifade edelim.

III.- SUNUMLAR (Devam)

2.- AFAD Başkanı Okay Memiş ve Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürü Orhan Tatar'ın, AFAD'ın görev ve yetkileri ve Erzincan'ın İliç ilçesindeki altın madeninde meydana gelen kaza sonrasında AFAD tarafından yapılan çalışmalar hakkında sunumu (Devam)

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun Sayın Başkanım.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Sayın Başkanım, Sayın vekillerim; şunu arz etmek isterim -konuşmamın ortasında da ifade etmiştim- Erzincan İliç maden kazasında biz bu operasyonu yürütürken Sayın Mustafa Sarıgül Vekilimizin, Sayın Süleyman Karaman Vekilimizin çok desteğini gördük. Yine, Sayın Deniz Bey’le de Zonguldak’taki sellerde ve toprak kaymasında AFAD’la beraber çok yakın çalıştık. Biz buradaki bütün milletvekillerimize minnettarız çünkü onlara ihtiyacımız var. Sizin desteğiniz olmasa eksik kalırız. Dolayısıyla bütün tavsiyeleri biz çok olumlu olarak değerlendiriyoruz, bunu arz etmek isterim. İnşallah, bundan sonra da aynı şekilde çalışmaya devam ederiz.

Efendim, biraz, tabii, sunumumuzun sonlarına yaklaştık. Burada ilk baştan itibaren arz etmiştim. Şimdi, burada yine jeoradarın konumlarını sizlere arz ediyoruz. Sadece jeoradar değil tabii, gözlemliyoruz da sürekli alanı çünkü artık operasyonun belli bir aşamasına geldik. Neredeyse Sabırlı Vadisi’nde yarıya yaklaştık oradaki liç tabakasının tahliye işi noktasında. Burada da yine, jeoradarlarla şevlerdeki deformasyon takibini görüyorsunuz. Bu, tabii, yani, buradaki, jeoloji mühendisi olan sayın vekillerimizin ve biraz da bilim adamlarımızın şeyleri. Ondan sonra, burada...

Orhan Hocam, siz burada bilgi vermek ister misiniz?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Ya, burada, tabii, sonuç olarak günlere ve aylara göre topluca değişimini görüyoruz; şu anda baktığımızda, en son gördüğümüzde zaten artık olay olup bittikten sonraki tablo daha net olarak gözüküyor. Baktığınızda en soldaki o koyu renkli olan şeyde, yukarıda faz 4 ve 3’ten itibaren kaymanın başlayıp Sabırlı Deresi’ne ve manganez ocağına düştüğü en son hâlini de buradaki jeoradarlarda görmüş oluyoruz yani bütün hepsinin topluca gösterimini, buradaki jeoradar verilerinden görmek mümkün.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Devam ediyorum.

Yine, burada bilgi vermek ister misiniz?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Yanlış hatırlamıyorsam bunu az önce Sayın Müzeyyen Vekilim sormuştu, aslında burada “Burada bir tane radarla da bunları görmek mümkün değil mi?” sorusunun cevabı var. Orada gördüğünüz, altta -bilmem fark ediyor musunuz- şöyle sarı bir eşik var, bir de üste kırmızı bir eşik var yani sonuçta bunun, bu eşikin doğru tespit edilmesi, doğru konulması çok önemli. Tabii, bir yandan da bunlar çok hassas cihazlar olduğu için milimetre ölçeğindeki her türlü hareketi de izleyebiliyor. O yüzden, sadece buradaki jeoradarlara bağlı kalıp, onlara güvenip aynı zamanda sahada da gözlem yapmazsanız bir yeri eksik kalmış olur. Dolayısıyla, burada söyleyeceğim şey özetle bu.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Devam ediyorum, yine...

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – Evet, tabii, sadece jeoradar değil, aynı zamanda çok yoğun şekilde... Gittiğimiz ilk gün yaptığımız ilk işlerden bir tanesi buradaki hacim ve kalınlık hesaplamaları çünkü çok yoğun bir kütle aktı, hepimizin bildiği gibi bölgede yaklaşık 30 milyon metreküplük bir yığın liçi var. Bu 30 milyon metreküplük yığın liçinin net olarak 10 milyon 249 bin 089 metreküpü akmış yani heyelan kütlesi şeklinde akmış. Bunun yaklaşık 1 milyar 922 milyon metreküpü manganez ocağına akıyor ve burada nereden baksanız 30 metre kalınlığında bir örtü oluşturuyor ki bu da zaten o birinci kardeşimizin bulunmasının biraz daha gecikmesine sebebiyet veriyor çünkü orada oldukça kalın bir örtünün olduğunu söylemek mümkün.

İkincisi de yaklaşık 8,3 milyon metreküplük bir alan da -az önce Sayın Başkanımızın ifade ettiği gibi- Sabırlı Deresi’ne akıyor yani daha doğruya doğru akıyor ve orada da yer yer 40 metreyi aşan kalınlıklar var. Şurada gördükleriniz hacim ve alan hesapları, şu gördüğünüz geneli, bu gördüğünüz manganez ocağındaki hesaplamalar ve şu da Sabırlı Deresi. Burada gördüğünüz de yine Sabırlı Deresi’nde nerede,

hangi kalınlıkta bir yığın liçi var... Tabii, bunu bilmek özellikle oradaki tarama faaliyetlerini doğru şekilde yönlendirmek için önemli. En koyu renkle gördüğünüz yerler de özellikle tam heyelanın topuk kısmının olduğu yere karşılık geliyor. Şu anda da o kardeşlerimizi, son 2 kardeşimizi -yine hepinizin bildiği gibi- bu alanda bulmuş olduk.

Bir sonrakinde Sayın Valim... Bu da çok speküle edildi çünkü bu özellikle... Tabii, büyük bir heyelan, büyük bir kayma, öyle diyelim, bir yığın liç kayması; bunun sonucunda... Tabii, bizim bölgede çok sayıda deprem gözlem istasyonumuz var, İliç İstasyonumuz da bunlardan bir tanesi, bu da İliç İstasyonumuzun, İliç Deprem Gözlem İstasyonumuzun kaydettiği bir kayıt. Baktığınızda bu heyelanın sonrasında 2 büyüklüğüne karşılık gelen bir sarsıntının meydana geldiğini de görüyoruz; bu da yine bir başka önemli, olayın boyutlarını anlama, gösterme açısından belki bilmeniz gereken bir başka ayrıntı.

Evet, benimki bu kadar Sayın Valim.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Sayın vekillerim, Sayın Başkanım; şu anda da bir KBRN ekibiyle, bir gözlem ekibiyle ve toplam 22 AFAD personeliyle, 6 araçla yirmi dört saat çalışma esasına göre, yine ilk baştan beri arz ettiğim şekliyle, günlük numune alma ve ölçüm çalışmalarıyla, oradaki firmanın tüm personeliyle beraber, yaklaşık 2 bin personeliyle beraber saha gözlem ve tarama çalışmalarına devam etmekteyiz.

Benim sunumum bu kadar. Biz, 5 kardeşimize ulaşana kadar operasyonumuzu gece gündüz sürdüreceğiz. Erzincan AFAD İl Müdürümüz her gün o bölgede, başka bir afet veya acil durum olmadığı müddetçe İl Müdürlüğünü âdeti oraya taşıdığını söyleyebiliriz Sayın Valimizle beraber.

Beni sabırla dinlediğiniz için, başta Sayın Başkanım siz olmak üzere tüm milletvekillerimize çok teşekkür ediyorum. Bu operasyonun yürütülmesinde gösterdiği performanstan dolayı Sayın Erzincan Valimize, Sayın Erzincan milletvekillerimize, buradaki bütün hazıruna ve görev alan, duasını bizden eksik etmeyen aziz Türk milletine, bütün vatandaşlarımıza çok teşekkür ediyorum. Hayatını kaybeden vatandaşlarımıza da tekrar Allah'tan rahmet diliyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Başkanım, bu ayrıntılı bilgilendirme için çok teşekkür ederiz. Biz de bölgede çok zor koşullarda 7/24 arama ve tarama çalışması yapan, başta AFAD ekipleri olmak üzere diğer kurumlarımızdan çalışan, bu ekibin içinde bulunan bütün kardeşlerimize teşekkürlerimizi bir kere daha ifade ediyoruz. Hakikaten çok zor koşullarda bir çalışma yapıldığının farkındayız, sizin sunumunuzdan bunu bir kere daha gördük.

Şimdi, soru sormak isteyen veya değerlendirmede bulunmak isteyen arkadaşlarımıza söz vereceğim. Ondan önce ben de birkaç soru sorayım istiyorum.

4 vatandaşımıza ulaştık, 5 vatandaşımız daha toprak altında. Bu 5 vatandaşımızın bulunmasıyla ilgili yoğunlaştığımız bir bölge var mı? Bu yoğunlaşmayı neye göre belirliyorsunuz?

İkincisi, sunumun başında, özellikle ilk günlerde bölgede ölçümler yaptığınızı, hem havada hem de toprakta ölçümler yaptığınızı ifade ettiniz. Bu ölçümlerin sonuçlarını bir rapor olarak Komisyonumuza talep ediyoruz, görmek istiyoruz çünkü çevresel etkilerini incelemek de Komisyonumuzun görevleri arasında. Özellikle o ilk günlerdeki raporları Komisyonumuzla paylaşırsanız mutlu oluruz.

Söz isteyen arkadaşlara söz veriyorum.

Buyurun Müzeyyen Hanım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim.

Öncelikle, bana göre, ülkemizin çok önemli kurumlarından biri olan AFAD’a depremde, selde ve bütün afetlerde göstermiş olduğu üstün hizmetten dolayı özel bir teşekkür etmek istiyoruz, gerçekten özel bir yeriniz var. Her ne kadar deprem sırasında biraz gecikmeli girildiyse de alana -biraz demeyelim, üç gün gecikmeli girildiyse de- bu, çalışanların sorunu değil, çalışan arkadaşlarımıza özel olarak bir teşekkür etmek isterim.

Tabii, bir özel teşekkürü de Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürü Değerli Orhan Tatar meslektaşına -birlikte de çalışma olanağı bulduk, AFAD’ın bir şansındır- etmek istiyorum. Onu da yürekten kutluyorum hem deprem sürecinde koyduğu katkılar hem de gerçekten bu maden sahasındaki koyduğu katkılar nedeniyle.

Şimdi, burada ben birkaç soru sormak isterim işin doğrusu. Bir kere, burada tanımlama için özellikle teşekkür etmek istiyorum. Bu bir maden kazası değil, ihmaller zincirinin yarattığı bir olay aslında, bir vukuat; bir “maden kazası” tanımlaması... “Kaza” hani bilinmeyen, sebebi bilinmeden tesadüfen olan bir şeydir ama bu, bağıra bağıra iki sene önceden de emare vermiş bir şey. O tanımlama önemliydi. Ben burada şunu sormak istiyorum: Bir mangan ocağı var ve derinliği oldukça yüksek. Derinliği konusunda bilgi var mı?

AFAD DEPREM VE RİSK AZALTMA GENEL MÜDÜRÜ ORHAN TATAR – 220-225 metre civarında.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – 220 metre. Hâlen işletilmekte olan bir ocak mı burası?

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Değil.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Burası boş. Aslında AFAD olarak -hani risk önleme görevi de olduğu için- şu yapılamaz mıydı: Buradaki, 220 metre derinlikteki bir alana o liç atığı, aşağıya jeomembran sererek ve geçirimsizlik sağlanarak, ilk etapta yani bu kaza oluşmadan önce bu kadar yüksek, 270 metreye varan -bizim bugüne kadar aldığımız bilgilere göre- liç yığını yapılmak yerine bu mangan ocağına, o yeri boşalmış olan ve hâlen işletilmemekte olan mangan ocağına yığılmış olsaydı ve benzer şekilde diğer maden ocaklarında bu öneriler getirilerek bu kullanılmayan ve boş alana -dediğim gibi- geçirimsizlik koşulları sağlanılarak yığılsaydı en azından belki bu 9 insanımızın yaşamı kurtarılmış olacaktı. Buna ilişkin önerileriniz ve çalışmalarınız oluyor mu; bunu bir sormak isterim.

Bir de elinizde siyanür ölçüm cihazı, o dakikada yani saat 14.00’te hemen hazır mıydı; var mı hep AFAD’da? AFAD’da bu siyanür ölçüm cihazları bulunuyor mu?

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Her ilde var. Ayrıca, maden ocağının da...

BAŞKAN ATAY USLU – Soruları alalım Başkanım, ondan sonra.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Ha, öyle mi; tamam, özür dilerim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yani “Anında, hemen girdik ve ölçtük.” diyorsunuz. Gerçi, bizim aldığımız duyumlar, yedi saat sonra ocağın durdurulma kararı alındığına, Amerika’dan talimat beklendiğine ilişkin bilgiler aktarıldı bize. Siz “Anında müdahale ettik.” diyorsunuz.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Anında.

Bizi o ilgilendirmiyor yani. Benim 9 insana bir an evvel ulaşmam lazım; o madenin devam etmesi beni ilgilendirmez. Ben AFAD olarak...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Siz AFAD olarak kurtarmaya anında girdiniz.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Girmem lazım, evet.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Evet.

Şimdi, elinizde hazır siyanür ölçüm cihazları var mıydı diye; onu öğrenmek istedim.

Bir de önceden kurulu 1 jeoradar olduğunu ifade ettiniz, sonradan 2 jeoradar daha getirildiğini söylediniz. Bu jeoradar ölçümlerinde ve verilerinde o çatlama ve bu akmanın harekete geçtiğini emare gösteren çatlaklar ve hareket herhâlde anında olmadı, mutlaka aylar önceden bu emareyi vermiştir ve bu jeoradarın bunu ölçmüş olması gerekiyor. Neden harekete geçilmedi; buna dair bilgileriniz varsa... Bu insanların yaşamının kurtarılmasına ilişkin niye bir önlem alınmadı; bu çok önemli. Eğer tek jeoradar yeterli olmuyorsa bunu hangi kurum önerecekti? Yani bu kadar geniş bir alanda, bu kadar geniş madenciliğin yapıldığı ve liç sahasının oluşturulduğu bir alanda eğer üç boyutlu ölçmek gerekiyorsa -böyle söyleyeyim- neden bunlar önerilmedi veya bunu hangi kurum önermeliydi diye sormak istiyorum.

O jeoradarın görüntüleri varsa onu da Komisyonumuzla paylaşırsanız, bu da çok değerli diye düşünüyorum.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Hepsini paylaşırsınız.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tekrar çalışmalarınız için teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

Özür dileyerek bir soru daha... Ne kadar süre daha sürebilir? Kalan 30 milyon metreküp atık olduğunu söylediniz. Yarisını neredeyse çıkardık...

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – 10 milyon efendim, 30 değil, 10 milyon metreküp.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – 10 milyon metreküp, pardon.

“10 milyon metreküpün yarisını neredeyse çıkardık.” dediniz. Yani kalanı kaldırmayla ilgili ne kadar süre öngörüyorsunuz?

Tabii, cenazelerini bekleyen insanlar da var. Hani bu süre içerisinde de -Sayın Başkanımız sordu ama ben de sorayım- o insanlara ilişkin herhangi bir emare var mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Biz teşekkür ediyoruz.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN ATAY USLU – Oğuz Bey, buyurun.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Değerli Başkanım, AFAD’ın Değerli Başkanı ve kıymetli heyeti; hepinize hoş geldiniz diyorum.

Özellikle, AFAD’la ilgili çalışmalara ben de teşekkür etmek istiyorum şüphesiz ama doğrusunu söylemek gerekiyorsa biz normal şartlarda tedbirlerimizi sağlam aldığımız zaman, en az görmek istediğimiz kurumların başında AFAD’ın gelmesi gerektiğinin de altını kalın kalın çizmek istiyorum. Dolayısıyla biraz önceki söylediklerinizden hareketle, Başkanım, bir saat kırk yedi dakika sonra AFAD’ın Erzincan ekibi oraya intikal ediyor. Şöyle bir cümle kurduğunuz: “Orada bir panik havası var.”

Şimdi, benim sorum şu: AFAD, ÇED’le ilgili, oradaki kapasite artırımıyla ilgili “olumlu” görüş bildiriyor. Bilmemekle birlikte, ben şöyle tahmin ediyorum: Özellikle, oranın acil durum eylem planının onaylandığına dair bir varsayımdaya bulunuyorum. Acil durum eylem planı onaylanmıştır. Arkadaşlar paniğe kapılmadan -zaten mesele o yani paniğe kapılmamak- kimin hangi aşamada ne yapması gerektiğini mutlaka bir yere sunmuşlardır. Siz o alana intikal ettiğinizde, Anagold’un kendi evraklarında şöyle bilgiler geçiyor: “Acil durumla ilgili 3 atanmış personel var, 86 tane eğitimli çalışan

var. Bu 86 kişiden 20 kişi sürekli alanda bulunuyor.” Yani bir acil durum söz konusu olduğunda aslında neyin devreye girmesi gerektiğini belirten bir prosedür söz konusu olması lazım. Siz oraya intikal ettiğinizde, Erzincan’daki kardeşlerimiz intikal ettiğinde bu prosedür işliyor muydu? Hadi işleliyordum diyelim, AFAD’ın mutlaka madenlerle ilgili muadil acil durum müdahale planı vardır, o prosedür işledi mi yani siz müdahale ettikten sonra?

Biraz önce ölçümlerle ilgili de soru soruldu. Ben özellikle Deniz Vekilimizin de müdahalesinin boşa gitmemesi için şunu söylemek istiyorum sadece, yazılı bir cevabınızı beklemeden: Sizin sahadaki ölçümlerinizde kritik eşiği geçmiş olan ölçümlerinizi oldu mu? Yani “Artık, alandan çekilin.” ya da “Özel tedbirler alın, özel giysi giyin, özel maske takın.” denilen ölçümlerinizi söz konusu oldu mu? Zira biz burada birkaç gündür “Suya, havaya, yere hiçbir şey karışmadı.” diye bilgi alıyoruz. Sizin de bu manada yaklaşımlarınızın çok sevindirici bir şekilde gerçekçi olduğunu, acımasız olduğunu görüyoruz. Özellikle yığın liç yüksekliğiyle ilgili ve oradaki solüsyonun toprağı doyurma meselesiyle ilgili de bazı saptamalarınız oldu yani dolayısıyla siz ölçümlerinizi böyle bir kritik eşiği geçtiğini saptadınız mı?

Yine, son olarak sormak istediğim, jeoradarla ilgili... Jeoradarla ilgili biraz önce burada da afet öncesi yani kaza öncesi görüntüleri de paylaştınız. Şimdi, bu bilgiler benim bildiğim kadarıyla sadece şirkette mevcuttu, bizde öyle bilgi yoktu, şirketin bilgileri bizimle paylaşıldı.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Tam anlayamadık, bir daha söyler misiniz?

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Bu jeoradarla ilgili şirketin sizinle paylaştığı bilgileri siz bizimle burada paylaşmış oldunuz.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Afet öncesi bu bilgiler sizde mevcut değildi, hiç kimsede yoktu çünkü.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Dolayısıyla bu faydadan hareketle acaba bu ve buna benzer yığın liçe çalışan maden ocaklarının jeoradarla gözetilmesiyle ilgili... İşte, depremde en büyük hayal ettiğimiz şey ne? Tahmin edebilmek. Jeoradarda da en sevdiğimiz şey tahmin edebiliyorsunuz. Çünkü kasım ayında hareketlilik başlamış, kasım ayında başlamış olan hareketliliğin AFAD ya da herhangi bir ihtisas kurumu tarafından saptanması mutlaka bir prosedüre vesile olur diyorum. Dolayısıyla bu jeoradar bilgilerinin bir yerde toplanması, bütün sahalarda kapsamlı, 360 derece bir gözetimle ilgili bir talebiniz olur mu, olacak mı? Zira benzer bir şekilde liç madenciliği yapan 10 tane başka yer de var, başka tehlikeleri bertaraf etmek de bu Komisyonun görevlerinden biri.

Dolayısıyla, özellikle çalışmalarınıza teşekkür ederken ben bundan sonraki süreçte yani bir daha aynı şeyleri yaşamamak üzere sizin de bu değerli tecrübelerinizi tavsiyelere biz de Komisyon olarak dönüştüreceğiz. Bu tavsiyeleriniz içerisinde kapsamlı jeoradar gözetimi var mı ve bununla birlikte acil eylem planlarını diğer 10 liç madeninde gözden geçirdiniz mi, tatbikatlar yapılıyor mu? Ki şirket bilgilendirmesinde tatbikat yaptığını, hatta Kaymakamlıkla birlikte çalışıp “Size yardım lazımsa biz çok iyi eğitilmiş bir ekibiz, Kaymakamlığa biz destekte bulunabiliriz.” diye bir de protokol imzalamış. Dolayısıyla ben o şirketi o denli hazırlıklı bulmadım. Siz, diğer şirketlerle ilgili tekrar acil eylem planlarını gözden geçirmek, tatbikatlar yapmak noktasında bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz diye bir merakım var.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

Buyurun Abdurrahman Bey.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Çok Kıymetli AFAD Başkanım, çok Değerli Yardımcıları -birlikte gelen- tüm Genel Müdürlerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Demin Oğuz Bey güzel bir konuya temas etmişti, ben de daha önce bunu Çevre Bakanlığına da Enerji Bakanlığına da sormuştum; bu jeoradar bilgilerinin bir merkezde toplanıp yani buna benzer madenlerde olabilecek şeylerin en azından önceden hesaplanabilmesi. Şimdi, bu bilgi sadece şirkette vardı, bunun dışında hiç kimsede bu bilgi yoktu. Şirket bu bilgiyi çok sağlıklı işleyememiş olabilir ya da çok üzerinde durmamış olabilir ya da bu bilgiler gizlenmiş olabilir yani o yüzden de bunu madenlerin kendi inisiyatifine bırakmadan aynı bir maden rasathanesi misali bir merkezde bu jeoradar bilgileri güncellenip, işlenip en azından öncesinden bununla ilgili bir çözüm bulunabilir mi ya da önlenebilir mi diye bir sorum var. Bunun için de en iyi nokta bence AFAD yani bu bilgilerin toplanabilirliğiyle ilgili çünkü bazı bilgiler Enerji Bakanlığı diyor ki “Çevre Bakanlığında.” Çevre Bakanlığı diyor ki “Enerji Bakanlığında.” Yani bazen burada bir yetki kargaşası da olabiliyor ama AFAD artık Türkiye’nin marka bir kurumu.

Sunumlarınız, buradaki detaylı bilgiler, oradaki özellikle renkli şekilde bizlere izah etmeniz önemli. Bu bilgileri bir de yarın alanda “check” edeceğiz.

Bütün emekleriniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz.

Buyurun Ali Bey.

ALİ TEMÜR (Giresun) – Sayın Başkanım, değerli hemşehrim, AFAD Başkanım; size ve ekibinize hem İliç bölgesinde hem de Türkiye’de yaptığımız güzel çalışmalardan dolayı teşekkür ediyoruz.

Daha önceki sunumlarda da bakanlıkların görüşmelerinde de sormuştum; jeoradar görüntülerinin olduğunu, bu fiziki değişimlerin fark edildiğini arkadaşlar söylemişti ama şu anda anlaşılıyor ki bu jeoradar görüntülerini üretici firma takip ediyor, yönlendiriyor, değerlendiriyor ya da noksan değerlendiriyor. Önümüzdeki süreçte bu ve buna benzer kazaların olmaması için mutlaka bu jeoradar görüntülerinin hem üretici, yatırımcı firma hem de belli kurumlar tarafından takip edilmesi gerektiği kanaatindeyim. Böyle bir hazırlık var mı, böyle bir görüş oluştu mu diye sormak istiyorum.

Ayrıca, bizim önceki toplantılarımızda siyanürün havaya kolayca karışabileceği bölgede, Erzincan genelinde, il genelinde sıkıntılar oluşturabileceği gibi ifadeler kullanıldı. Siyanürün havuzlardan ve liç alanlarından atmosfere karışımı, buharlaşma durumu nedir? Bu, çok kolay mıdır? Bu kazadan önceki süreçte de görülmüş, konuşulmuş, takip edilmiş bir olay mıydı? Buna benzer olaylar gerçekleşti mi? Bu atmosfere karışabilecek zararlı etkenlerin, maddelerin, siyanürün takibini kim ya da kimler yapıyor; bu konudaki sorumlu kurumumuz hangisidir bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK – Buyurun.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, sizin şahsınızda bütün heyetimize hoş geldiniz diyorum. Verdiğiniz bilgiler için de özellikle teşekkür ediyorum.

Ben sizi bir daha hiçbir yerde görmek istemiyorum yani mümkünse adınızı bile unutmak isterim çünkü siz, bir sıkıntı olduğunda ortaya çıkıyorsunuz ve onun içindeki görev tanımlarınız ortaya çıkıyor. Sıkıntı olduğunda iyi ki varsınız ama sıkıntısız günlerimiz olsun, siz bizimle görüşmeyin, sadece ve konsantre bir şekilde...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Risk azaltmada da var Vekilim, risk azaltmada da var.

CUMHUR UZUN (Muğla) – Evet, ona geleceğim zaten, bağlantım o. Önleme çalışmaları içindeki görevinizle sınırlı görevler yaparak siz mesut, biz mesut geçinip gidelim.

Şimdi, tam bu bağlamda, önleme çalışmaları kapsamında, önleme çalışmasının birincil ödev, başlangıç, start noktası olduğunu sizin sunumlarınızdan bilgilendik, edindik; “önleme sırasında ve sonrasında” diye özetlenebilir belki. Önleme çalışmaları kapsamında -tabii, risk alanı çok geniş, sizin de ifade ettiğiniz gibi- bir araştırma yapan hocamızın 1.500 metre derinlikte kalması hâli dahi sizi ilgilendiren bir konu kapsamında kaldığını belirttiniz; o nedenle risk alanınız ve tanımınız çok geniş. Ancak, İliç özelinde, bu tür işletmelerde önleme çalışmaları kapsamında bir periyodik tarama çalışması ve bu tarama çalışmaları sırasında da belirli bir kontrol listesi, risklerin kontrol listesi tahtında çalışan bir biriminiz var mı? Böyle bir birimin gerekliliğine inanır mısınız?

Yine, bu kaza özelinde, bu çerçevede, bu maden ocağıyla ilgili, kaza öncesi yapılmış herhangi bir çalışma var mı? O çalışmalarla ilgili, ötesi durumlarla ilgili, tespitlerinizden sonrası durumlarla ilgili alınmış pozisyonlar var mı; onları bilmek isteriz.

Tabii, buradan bir ders çıkardı Türkiye, hepimiz, bizler, sizler; bu da hâlen yığın liç yöntemiyle çalışan ocaklar var. Buradan çıkardığımız acı ders çerçevesinde, kurumunuz kapsamında yapılması mümkün çalışmalar yani önleyici çalışmalar kapsamında, bu yığın liç yöntemiyle çalışan madenlere özel ve ivedi bir risk önleme çalışması yapmayı düşünüyor musunuz, yaptınız mı? Böyle bir çalışma var ise sonuçları nelerdir?

Bir de çok doğru tanımladınız, bugüne kadar ki en doğru tanım sizden geldi; “Maden yığın akması” dediniz, biz bu terminoloji konusunda bile uzun süre değişik kurumlardan farklı farklı değerlendirmeler aldık. Tabii, bunları farklı sonuçlara vardırان tanımlamalar da vardı. “Maden yığın akması” evet, gerçekten, elenmiş bir madenin akması söz konusu.

Bir de buradaki sunum sırasında tanıklığınız bizim için son derece önemliydi; o tanıklığınızı bizimle tekrar paylaşır mısınız diye sormak istiyorum, o da şuydu: Yığın akmasına sebep olabilecek bir sürü faktör var, oysa siz ikinci gün akan yığın içinde ne yazık ki yitirdiğimiz canları aramak üzere iş makinesi gibi ağır kütleli makinalarla da çalışma yapabildiğiniz ölçüde olduğunu ve bir çorba akışından değil, bir kum akışından -tabircaizse- bahsettiniz, nemli toprak akışından ama nem doygusu nedeniyle değil, hareketlenmesi ve konumu nedeniyle olduğu anlamını çıkardığımız bir tanıklığınız oldu. Bu tanıklığa tekrar bu soru üzerine şahadet eder misiniz, zira sonraki değerlendirmeler için önemli sonuçları olacak bir tespit diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum vereceğiniz cevaplar için.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK – Buyurun.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) – Başkanım, kıymetli misafirlerimiz; öncelikle ben de teşekkür etmek istiyorum. Gerçekten, partimiz tarafından, felaketlerin olduğu birçok yere görevli olarak gittim, o yerde bulundum. AFAD’ın kadrosuyla, makine parkıyla çok hazır bir şekilde orada olması bize gurur verdi, bize güven verdi. İnşallah, Kurumunuz daha da güçlenerek... Tabii, böyle şeyler olmasın ama böyle sıkıntılı anlarda AFAD’ın ne kadar büyük işler yaptığını yerinde gördük, şahit olduk; çalışmalarınızda da başarılar diliyorum.

Benim sorum şöyle olacak: Tabii, yerine gidiyorsunuz, bizzat işin içine giriyorsunuz yani olayın masa başında değil de yerinde, nereden kaynaklandığını, nasıl kaynaklandığını; hocalarınız da bilirkişileriniz de oradalar görebiliyorsunuz, şahitlik yapabiliyorsunuz. Bu tespitlerinizi diğer kurumlarla rapor hâlinde paylaşırken bir yaptırımınız olabiliyor mu veya bundan sonra olabilecek mi?

Çünkü sonuçta, orada, alanda işin tam kırılma noktasını görüp tespit ediyorsunuz ama olayın oluşunda sorumlu değilsiniz. Olaydan sonra işin içine giriyorsunuz, bu tespitlerinizi diğer kurumlarla paylaşırken böyle tavsiye niteliğinde değil de daha böyle yaptırımcı bir şekilde olabiliyor mu?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK – Buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Tabii, bütün ülkemizde büyük bir üzüntüye sebebiyet veren elim bir olayla ilgili Komisyonumuz değerli araştırmalarını yapıyor. Öncelikle güzel sunumundan dolayı AFAD Başkanımıza, AFAD Başkanımızın ekibine çok teşekkür ediyoruz. Ayrıca, hem 6 Şubat asrın felaketinde hem diğer bütün felaketlerde ülkemize büyük bir özveriyle hizmet eden AFAD'ımızı, tüm personelimizi de buradan selamlıyorum.

Birkaç teknik sorum olacak, özellikle bu süreçlerle ilgili vatandaşlarımızın aklında soru kalmaması, daha fazla detay, bilgi paylaşılması için sorularım olacak. ÇED raporu sürecinde mesela AFAD müdahil midir? AFAD'dan ÇED raporu sürecinde bir görüş soruluyor mu? Yine, kapasite artırımı talebiyle ilgili bir değerlendirme süreci olmuş, bu değerlendirme sürecinde Erzincan AFAD'ın tespitleri var mı? Erzincan AFAD'ın bu noktada herhangi bir uyarısı olmuş mu? AFAD'ın teknik ekipman ve cihaz yönünden Türkiye'nin en önemli kurumlarından biri olduğunu dikkate aldığımızda bu sizin kullanmış olduğunuz teknik ekipmanlarla, radar tespitleriyle maden sahasındaki radar sisteminin tespitleri, verileri aynı mıdır? Maden sahasındaki radar sisteminde sağlıklı veriler alınabiliyor mu? AFAD bu elim olayda kaç personel ve araçla müdahale etmiştir, etmeye devam ediyor? 5 vatandaşımızın yeri tespit edildi mi? Emeklerinize sağlık, 4 vatandaşımızın cenazelerini teslim aldık, toprağa verdik ama 5 vatandaşımız hâlen toprak altında. Bunların çıkarılması için ne kadarlık bir süre gerekiyor? Ne zaman bir sonuç alıp ailelere bu noktada en azından cenazelerini defnetme müsaadesi olacak? Evet, AFAD'la ilgili... Tabii esas itibariyle konu belki AFAD'ın doğrudan kendisiyle ilgili değil süreçler, çalışma usul ve esasları ama ekipleriniz maden sahasında çalışma yaparken özellikle tespit ettiği firmaya veya bakanlıklara iletilen eksiklikler oldu mu? Bu eksikliklerle ilgili çalışmalar yapıldı mı? AFAD'ın bu noktada yetki ve sorumluluğu nedir? Önleyici işlemler noktasında herhangi bir yetkisi var mı, bu konuda yaptığı tespitleri, aldığı tespitleri fiilî sonuca dökebilecek gücü var mı? Örneğin, siz bu maden sahasında eksikleri tespit etmiş olsaydınız ve bu eksikleri takip etmiş olsaydınız, böyle bir kazı olmayabilirdi diyebilir miyiz?

Tekrar tüm AFAD personelini saygıyla selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK – Buyurun Sayın Gül.

MERVAN GÜL (Siirt) – Sayın Başkanım, kıymetli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Özellikle AFAD'a sorularım olacak. Olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sırasında gerçekleştirilecek iyileştirme, bunlar için çalışmalarınızdan dolayı çok teşekkür ediyorum. Ancak olayların meydana gelmesinden önceki hazırlık konusunda, bunun için ne gibi hazırlığınız olmuştur, bununla ilgili bir iki sorum olacak. Olay meydana gelmeden önce ne gibi tedbirler alındı? Olayı önceden görebildiniz mi? Görmüş iseniz ne gibi tedbirler aldınız? Jeoradarlar tehlikeyi görmediler mi? Gördülerse ne yapmışlar? Buradaki tespitleriniz nelerdir?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI YÜKSEL COŞKUNYÜREK – Buyurun Sayın Yavuzylmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; Komisyona hoş geldiniz.

İlk sorum: AFAD’ın tabii açılımı da Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı; o nedenle, sizi doğrudan ilgilendiren ilk konu, bu altın maden sahasının acil durum eylem planı. Bu altın maden sahasının bir acil durum eylem planı var mı? Varsa size acil durum eylem planı hangi tarihte iletildi? Siz bunu incelediniz mi, eksikliğini değerlendirdiniz mi, onayladınız mı, onay mekanizması gibi böyle bir mekanizma var mı? Bunu size soruyorum. Aynı zamanda, sizde bulunan bu altın maden sahasıyla ilgili olan acil durum eylem planını resmî olarak talep ediyorum, onu istiyorum.

Diğer bir konu, biz, tabii burada bakanlıkların birbiriyle olan uyumsuzluğuna, birbirinden kopukluğuna o kadar çok şahit olduk ki o nedenle, şimdi sizin verdiğiniz veriler ile Enerji Bakanlığının verdiği veriler arasında da bir farklılık var, ona açıklık getirmenizi istiyorum. Siz yaptığınız sunumda diyorsunuz ki: “Bu kayan toplam kütleinin 8 milyon 326 bin 618 metreküplük kısmı Sabırlı Deresi’ne akmıştır.” Enerji Bakanlığı yaptığı sunumda diyor ki: “Sabırlı Deresi’ne 4 milyon 529 bin 10 metreküp yığın akmıştır.” Hangisi doğru? Sizin dediğiniz mi doğru, Enerji Bakanlığının dediği mi doğru? Bunu soruyorum.

Üçüncü bir konu, şimdi, hiyerarşik bir yapılanma var tabii devlet yönetiminin içinde. Siz, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınızın, bir de il afet ve acil durum müdürlükleri var. Siz İçişleri Bakanlığına bağlı, İçişleri Bakan Yardımcısına bağlı olarak faaliyet yürütüyorsunuz. İl afet ve acil durum müdürlükleri ise valiliğe yani o ilin valiliğine bağlı olarak çalışıyor. Şimdi, bu çalışma modeli verimli bir model mi, sağlıklı işleyen bir model mi? Bunu bir soru olarak size soruyorum. Bunun sıkıntılarını yaşıyor musunuz? Yoksa bu işleyişte bir sorun görmüyor musunuz? Zira, il afet ve acil durum müdürlüğünün, 2021 yılında, bu altın maden sahasının 2’nci kapasite artışı onaylayan ÇED raporunda “olumlu” görüşü var. Şimdi, bu “olumlu” görüş neye rağmen verilmiş, bugün yaşadığımız felakete giden yolda aslında nasıl o taşlardan birçoğunu döşemiş? Onu size soracağım. Bakın, bu elimde gördüğünüz Anagold Madencilik 2’nci kapasite artışının nihai ÇED raporu, tarih Mart 2021 yani olumlu görüş verilen rapor bu nihai ÇED raporu. Bu rapor yığın iç sahasında “Kayma” başlığı altında diyor ki: “Yığın iç sahasında şev duraylılığı analizleri yapılmıştır -analizler yapılmış- bu analizlerde 4 farklı durumda statik ve dinamik yüklerin etkisi incelenmiştir -4 farklı senaryoya göre inceleme yapılmış- dinamik yük altında sahada yerel kaymalar olması muhtemel olsa da yapının bütünlüğünü bozacak bir duraysızlık söz konusu olmayacaktır.” diyor, “olmayacaktır...” Dolayısıyla sizden bu 4 farklı analizi talep ediyorum. Bu 4 farklı analiz neydi, burada gözden kaçan kısım neydi de bu yaşadığımız felaket gerçekleşti, bunun sizden bilgisini istiyorum.

Diğer taraftan, jeoradar konusu... Jeoradar konusu şöyle çok önemli bir konu: Bunu elektrikteki kaçak akım koruma rölesine benzetebiliriz. Kaçak akım koruma rölesinin özelliği şu: Eğer elektrik sisteminde bir kaçak varsa kaçağı tespit eder, elektrik devresini kapatır ve kaçak giderildikten sonra ancak kaçak akım koruma rölesi tekrar aktif duruma getirilebilir. Genel itibarıyla şöyle farklı yol izleyenler olur: Kaçak akım koruma rölesi kaçak akımı sürekli tespit edip sistemin elektriğini kesince bundan rahatsız olurlar ve kaçak akım koruma rölesini iptal ederler. Dolayısıyla burada jeoradarın aslında önemi şu, burada belki şirketlere belirli bir ölçüde zorunluluk getirilebilir, AFAD kendi bünyesinde nihai ÇED raporuna olur vermeden önce bu tip konularda da çalışma yaparak farklı senaryolarda bu olumlu görüşü vermeden önce daha dikkatli bir çalışma yapabilir diye söylüyorum: Jeoradarlar doğrudan AFAD’a bağlı veya Enerji Bakanlığına bağlı yani bir devlet kurumunun denetimine bağlı olacak şekilde anlık verilerini bu merkeze gönderirler ve bu merkez üzerinden ve jeoradara kodlanacak bir yazılımla birlikte, örnek olarak nihai ÇED raporunda ifade edilen 4 farklı analiz veya çeşitli senaryoların dışına çıktığı

anda jeoradar uyarı verir, bu uyarıyla birlikte yığın liç sahasına aktarılan solüsyon otomatik olarak, otomasyon üzerinden kesilir, daha fazla sıvılaşmanın önüne geçilir, oradaki insan faktörü bir yardımcı faktör durumuna getirilir ve aynı anda, bilgi, henüz daha sabah saatlerinde o kayma olağanüstülük seviyesine ulaştığı anda bilgi gitmiş olur, sistem kapanır, doğrudan şirkete alarm verilir ve o alarmla birlikte saha boşaltılır ve acil durum eylem planı başlatılır. Böylece, bu sıkıntı, kayma fark edildiği anda hem gizlenmesinin önüne geçilir, hem şirket içi hem kurumlar tarafından yani hem kurumlara yönelik gizleme hem kurumların bunu gizlemesi ortadan kaldırılmış olur hem de Amerika'ya mail yazıp da saat on birde Amerika'da o sırada saat gece iki... Ki gece iki olması da bir mazeret değil bu arada yani yirmi dört saat esasına göre sistemin kontrol edilir olması gerekir iletişim üzerinden gelen veri akışının ve belirli kelimeleri maillerde seçerek kendi şirket işleyişlerinde bile alarma verebilir konumda olmaları gerekir. Bunu şöyle, kısa, özet olarak söylüyorum: Telefon konuşmalarında birkaç kez üst üste “bomba” “bombalama” gibi kavramlar kullanılırsa otomatik dinlemeye girer, sebebi de budur yani bu tip belirli kelimeler kodlanmıştır belirli güvenlik gerekçeleriyle. Dolayısıyla, jeoradar üzerinden verilerin alınması, anlık olarak iletilmesi, bir merkezde toplanması, otomasyon sistemiyle de riski ortadan kaldırmak için bir alarmı otomatik vermesi gerekiyor. Burada şirketin yeterli sayıda jeoradarının olmadığı anladığım kadarıyla da ayrıca görülüyor. Yani belki analiz yapacak kadar bir ölçüde var ama sahanın bütününe görecek kadar jeoradarı yok, öyle de görünüyor. Dolayısıyla bu konuyla ilgili mutlaka bir tedbir alınmalı. Dünyanın teknolojiye ulaştığı noktanın ötesine geçebilecek bazı yeteneklere sahip olmamız da gerekiyor.

Son bir konu olarak söylüyorum: Türkiye'deki birçok afette yan yana geldik. Bunlardan açıkçası birçoğunda AFAD'da ben ciddi eksiklikler gördüm, bunu söylemek durumundayım ancak yaptığınız görevin çok önemli olduğunu, kutsal olduğunu, aynı zamanda çok ciddi riskler barındırdığını biliyorum. Bu doğrultuda, ben, emek harcayan tüm AFAD personeline teşekkür ediyorum. Ancak çok dinamik bir eğitim süreci gerekiyor; sahada yaşanan bu felaketler, aynı zamanda saha pratiğini de artıran, arama kurtarmacıların yeteneklerini geliştiren özelliklere de sahip. Ben bir başka zaman AFAD'ın daha etkin olması için eksik kısımlarını konuşabileceğimizi, değerlendirebileceğimizi düşünüyorum; bunları bir an önce ortadan kaldırmanın, özellikle, diğer altın maden sahalarında, maden sahalarında, heyelanlarda veya olası depremlerde, özellikle olası İstanbul depreminin konuşulduğu son yıllarda çok kıymetli olacağını düşünüyorum. Yani övgü, motive edici ama artık bizim açıkçası övgüye değil, daha çok birbirimizin nerede neyi daha iyi yaparsa, hangi eksikliği daha güzel kapatırsa yeteneklerini daha da artırabilir kısmına odaklanmamızda oldukça fayda görüyorum.

Teşekkür ediyorum.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Başkanım, ben bir kelime ilave etmek istiyorum izniniz olursa.

BAŞKAN ATAY USLU – Buyurun.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Efendim, AFAD Başkanımıza, ekibinize çok teşekkür ediyoruz. Burada birçok arkadaşımız sizleri çok sevdiği için sorularını sorarken son derece dikkatli soruyor çünkü AFAD'ın emeğini, çalışmalarını biliyoruz. Ancak olay olduğu andan itibaren sayısız televizyonlara bağlandım ve AFAD'ın hakkını orada en güzel şekilde verdim çünkü diyor ki ayet: “Hayır yapanları hayırla yâd ediniz. Hayır yapanları, eşinize, dostunuza anlattınız ki onların da çalışma şevkleri artsın.” Biz de sizin AFAD olarak çalışma şevklerinizin daha çok artması için, Sayın Valim, üzerimize düşeni yaptık.

Bir olayda da şunu yapmamız lazım: Belediye Başkanımız, arama kurtarma ekibi var belediyelerin; bakıyorum, inceliyorum; gece saat üçte 5'inci kattaki bir yangından hastayı kurtarmak için prova yapıyoruz, gece saat üçte kaldırıyoruz bütün personeli fakat efendim, geliyorlar ki kimisi atölye,

garajlarda çalışıyor, kimisi fen işlerinde çalışıyor, kimisi planlamada çalışıyor; konuyla uzak yakın alakası olan arkadaşlar değil. Sizden rica ediyorum, özellikle arama kurtarma ekiplerimizin eğitimine, kurban olayım, çok büyük önem verin. Kamu kurum ve kuruluşlarımızda arama kurtarma ekipleri var ama inanın ki bilgi, beceri, yetenek... Olay olduğu zaman, olay esnasında -ben size kurban olayım Sayın Başkanım- ne yapacakları konusunda olağanüstü tedirginler. Bir de efendim, bir yerde bir olay olduğu zaman mutlaka oranın kamu kurum ve kuruluşlarındakilerini çok fazla yormamak lazım. AFAD olarak oraya girip soğukkanlı bir şekilde çare bulmak lazım.

Jeoradar çok konuşuldu; ben, tabii, ne olduğunu teknik olarak bilemiyorum, ne olur kusuruma bakmayın, hakkınızı helal edin ama ben mesela beklerdim ki... 53'üncü günde Uğur evladımız bulundu, 67'nci günde Adnan Keklik kardeşimiz bulundu, 81'inci günde sevgili Kenan Öz ve sevgili Ramazan Çimen'e ulaşıldı. Bizde efendim, öyle cihazlar olmalı ki benim cennet vatanımda, bunun parası pulu, hiçbir şeyi olmaz. Anında uzaydan noktayı görebiliyoruz da uzaydan yerin kaç kilometre altındaki madenlerimizi görebiliyoruz da bu evlatlarımızı da keşke görebilseydik ama bir bütün olarak baktığımız zaman AFAD, Türkiye Cumhuriyeti'mizin en önemli kurumlarından. AFAD'la sorumluluk taşıyan bir arkadaşınız olarak, araştırma komisyonundaki bütün milletvekili arkadaşlarımız olarak, ben hepsinin duygularını biliyorum ve size teşekkür ediyoruz.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Teşekkürler.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ediyoruz.

Süleyman Bey, buyurun.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok Değerli Başkanım, değerli milletvekillerim, AFAD Başkanım, genel müdürlerim, diğer kurum ve kuruluşların temsilcileri; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. Hoş geldiniz.

Öncelikle brifing için teşekkür ederim.

Hakikaten cumartesi günü 2 vatandaşımızın, Kenan Öz ve Ramazan Çimen'in de naaşına ulaştık ama bu bile orada bir moral takviyesi oldu. En kısa zamanda inşallah diğerlerini de bulmanızı diliyoruz ve bu ailelere de başsağlığı diliyorum, acılarını paylaşıyorum.

Kaza günü Valimizle birlikte kaza yerine en hızlı ulaşan AFAD'dı. Gerçekten bundan çok mutlu olduğumuzu belirtmek istiyorum. Biz de ondan yarım saat sonra gittiğimizde AFAD orada yerini almıştı, çalışmaya başlamıştı. Bu kaza dolayısıyla gördük ki AFAD hem hazırlıklı hem de gerçekten işini biliyor. AFAD'a ihtiyacımız var, AFAD'ın geliştirilmesine ihtiyacımız var. Hemen arama kurtarma çalışmaları başladı. İçişleri Bakanımız ve Enerji Bakanımız geldikten sonra da daha da hızlandı.

Orada AFAD'ın bir yüzünü daha gördük. Bizim orada en büyük sıkıntımız yakınlarını kaybeden ailelerin durumlarıydı, çok zorluyorlardı yani maden yerine gelmek, arama kurtarma çalışmalarını görmek için ama hepsini getirmek mümkün değildi. Burada da gördük ki hakikaten AFAD sosyal ilişkileri, aileyle olan bağlantılarını çok iyi organize ettiler ve onları tek tek götürüp izlemeye fırsat verdiler. Bu da ailelerin biraz daha rahatlamasını sağladı. Onun için özellikle teşekkür ediyorum ve bu konunun AFAD tarafından daha da geliştirilmesini bekliyoruz.

Her türlü yeni gelişen aletin -Vekilimiz Sayın Mustafa Sarıgül de söyledi, ben buna şahidim- her türlü gelişmiş aletin hemen devreye girip bir an önce gelmesini sağladılar. Hatta bir hocamız "400 metre derinlikteki yabancı cisimleri görebiliyoruz." dedi, hemen o bir uçakla getirildi Erzincan'a, o da çalışmalarına devam etti ama görüldü ki tam o istenilen gibi değil. Ulaşılamadı vatandaşlarımıza ama her türlü gelişen aleti AFAD hiçbir maddi şey gözetmeksizin oraya ulaştırmaya çalıştı, bunlara biz şahit olduk orada.

“Toprak altında bulunan arkadaşlara daha kısa zamanda ulaşabilirdik şu şu şeyler olsaydı.” dediğiniz, “keşke” dediğiniz bir şey var mı? Benim için en önemli soru o çünkü hâlâ orada vatandaşlarımız, komşularımız yakınlarını bekliyor ve biz onların bir an önce bulunmasını istiyoruz yani Erzincanlılar olarak 5 arkadaşımızın da bir an önce bulunmasını AFAD’dan özellikle istiyoruz ve bu çalışmalarını da hızlandırmasını hâlâ istiyoruz. Bir tahminî süre verebilir misiniz? Bu çok sorulan bir soru yani ne zamana ulaşabiliriz, belirlediğiniz bir şey var mı?

Bütün çalışmalar için AFAD ve ekibine çok teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, sorular için teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Değerli Komisyon üyesi arkadaşlar, on beş dakika sonra cevap ve değerlendirmeler bölümüne geçeceğiz.

On beş dakika ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 16.10

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 16.31****BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)****BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel COŞKUNYÜREK (Bolu)****SÖZCÜ: Abdurrahman BAŞKAN (Antalya)****KÂTİP: Mustafa SARIGÜL (Erzincan)**

BAŞKAN ATAY USLU – Sayın Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; 5’inci Toplantımızın Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Bu gece Erzincan’a gideceğiz, dolayısıyla arkadaşlar hazırlık da yapacaklar.

Bu bölümde soruları cevaplamak üzere AFAD Başkanına ve ekibine sözü veriyorum.

Buyurun Başkanım.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri; tekrardan başta zataliniz olmak üzere tüm heyeti, sayın milletvekillerimizi, Gazi Meclisimizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Burada sorular sorulurken hepsini not almaya gayret ettik ve sırayla cevap vermeye çalışacağım ama eksiğimiz olursa yazılı olarak da sayın vekillerimize ve sizlere arz edeceğiz.

Sayın Başkanım, sizin “5 vatandaşın aranmasında yoğunlaştığınız bir bölge var mı?” diye bir sorunuz vardı. Evet, var. Az önce, sunumumun başında da sizlere arz ettiğimiz üzere teknik cihazlarımız ve diğer ekipmanlarımızla muhtemel yerleri işaretlemiştik. Nitekim, bu 4 kardeşimize de ihtimal dâhilinde gördüğümüz yerlerde ulaştık. Bu arada şu bilgiyi de aslında vermiştim ama tekrarlamakta fayda var: Maalesef, şu anda dünyada ısısını kaybetmiş insan bedeninin bulunabilmesine yönelik henüz bir şey yok yani çok iddialı, bize geldi, işte, Erzincan’a geldiler, “İşte, ben bulurum.” çok iddialı geldiler; tabii, çok tuhaf şeyler, bilimsellikten çok uzak. Ondan sonra teknolojik olarak böyle hani şey var... Böyle özellikle aileleri çok sıkıştırıyorlar ve ailelerin o duygusal durumundan da böyle faydalanarak hareket eden insanlar da maalesef oluyor, biz bunlara alışkınız ama dünyada henüz insan bedenini ısısını kaybettikten sonra toprak altında veyahut da işte, şeyde bulmaya yönelik herhangi bir cihaz yok. Tahminler üzerine hareket ediyoruz. Bu teknolojik bir bilgi ama çalışmalar var. Bize de geliyor -az önce söylediğim gibi- işte, “Bizim şöyle bir cihazımız var, AFAD bunu gelsin, satın alsın.” Ancak biz, uluslararası alanda kabul görmemiş, onay almamış bu şeylere biraz mesafeli yaklaşıyoruz. Katiyen şey değiliz yani neticede bu bir AR-GE’dir, yeni bir şey olabilir, belki hiç kimsenin bilmediği bir şey de olabilir, bunlara da açığız ama henüz bunun olmadığını arz ederim.

Ölçüm sonuçlarını Komisyona arz edeceğiz. Biz bütün yaptığımız şeyleri “ceride” diye bizim ceridemiz var, talep etmeniz hâlinde hepsini rahatlıkla, şeffaflıkla yüce Meclisle paylaşabiliriz.

Sayın Müzeyyen Vekilimizin soruları... Yine, liç atıklarını manganez ocağına boşaltma konusundaki tavsiyenizi biz de değerlendirdik. Orada bizim ölçümlerimize göre, tahminlerimize göre yaklaşık 2 milyon metreküplük bir şey vardı. Sayın Vekilim, orası şöyle: Oranın temizlenmesi gerekiyor çünkü orada liç var, bu kazadan sonra 1 kardeşimizin cenazesine kamyonla beraber orada ulaştık. Oranın geçirgenlik özelliği sağlandıktan sonra orada bütün o şeylere -siz daha iyi biliyorsunuz mesleğinizden dolayı- işlem yapılması gerekiyor. Dolayısıyla henüz orası ham bir alan.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yok, kaza sonrası için değil, aslında kaza öncesi bu düşünüldüğü yapılabildiği istiflemek yerine.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Öncesinde, evet...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – O değerlendirilebilirdi, o açıdan söylüyorum.

Bir de şu anda Türkiye’de işletilen 22 altın madeni var yani böyle benzer boşluklar varsa o liç yığınlarını bir yere istiflemek yerine -her zaman bu risk çünkü- yani o atığın suya drene olması bağlamında risk hem de bir atık oluşuyor, bir atık barajı oluşturuyor. Böyle boş maden alanları varsa geçirimsiz kılınıp oraya depolanabilir, o açıdan söylüyorum.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Olabilir tabii, evet, doğru söylüyorsunuz.

“Önceden kurulan jeoradarlarla çatlaklar belirlenemedi mi?” diye sormuşsunuz efendim ve atıkların taşınması... Atıkların taşınmasıyla ilgili kesin olarak bir öngörümüz yok. Oradaki arkadaşlarımızla beraber... Sayın vekillerim, bizim önceliğimiz 5 kardeşimize bir an evvel ulaşmak. Tabii ki şeyle beraber yani orada risk devam ettiği için... Gittiğinizde göreceksiniz, “faz 5” “faz 3” “faz 4” denen yerler var, jeoradarlarla hep takip ediyoruz, risk orada hâlâ devam ediyor hem de çok yüksek oranda risk devam ediyor. Dolayısıyla biz çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Efendim, bu 3 jeoradar hususu: Orada zaten bir jeoradar vardı, 3 tanesini daha biz getirttirdik. Bu jeoradarlar bizim arama kurtarmada, bu liçin altındaki kardeşlerimizi tespit etmekten ziyade -teknik bir şey, siz biliyorsunuz ama diğer sayın vekillerimize arz etmek isterim- şev alanlarını, bu liçin şev alanlarındaki hareketliliği ölçmek için önemli. Yani orada arama kurtarma çalışması sırasında, alanda bir anda 500 kişiyi birden alana şey yapıyoruz, bir hareketlilik oluyor, bir düdük çalınmıyor, herkes alanı terk ediyor. Böyle bazı günlerde dört 4-5 defa alana girdik çıktık, girdik çıktık. Dolayısıyla, jeoradar, biz afet sonrasında sürekli ölçümler yaptığımız için oradaki arama kurtarmada bize çok yardımcı oldu ama söylediğiniz husus tavsiye niteliğinde. Yani bundan sonraki diğer 22 tane altın madeni ile diğer maden ocaklarında kullanılması hususunun kesinlikle değerlendirilmesi gerekir.

Ben sunumumda arz etmiştim, efendim, AFAD açısından bu bir doğal afet değil, bu bir maden kazası ve vefat olan bir durum var ortada. Size daha önce de arz etmiştim -bizim buradaki mevzuatımız- kayıp olan 9 kardeşimizi aramak, bulmak ve kurtarmaktan genel anlamda sorumluyuz. İlk etapta bu şeye göre -az önce de ifade etmiştim- Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik gereğince o işletmenin, o maden işletmesinin sorumluluğunda. Bunu söylerken AFAD olarak sorumluluktan kaçmak için filan söylemiyorum. Bilgi arz etmek, katiyen... Biz 85 milyon kardeşimizin bütün kazalarda ve afetlerde can güvenliğinden mutlak sorumluyuz 7/24 ve vatandaşımızın emrindeyiz. Bununla birlikte dünyanın her yerinde bu iş böyle yani o kadar çok şey var ki; İstanbul’da, Kocaeli’de, Bursa’da, işte Ankara’da, İzmir’de, Antalya’da başka yerlerde çok büyük şeyler var, petrol rafineleri var mesela, 15 milyar dolarlık tesisler var. Bu tesisler kendi iç planlamalarını yapmak zorundalar, mevzuatımız bunu emrediyor. Bu, Avrupa ülkelerinde de öyle, Amerika’da da öyle, Japonya’da da öyle, Çin’de de öyle, diğer ülkelerde de öyle. Bütün bu kazalardan ve diğer şeylerden bir kamu otoritesinin sorumlu olması veyahut da bu şekilde yetkilendirilmesi -tabii takdir kanun koyucunun olur- biz böyle bir düzenleme yapılırsa tabii ki onu, mutlaka görevimizi yaparız ama dünyanın her yerinde öncelikli olarak bu tür tesisler de kendi iç planlamasını, afet müdahale planlarını yapıyor ve ona göre hareket ediyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Özür diliyorum. Bunu geçmeden sormam gerekiyor. Jeoradarın şirketin koymuş olduğu bir jeoradar olduğunu ifade ettiniz. Onun çekimlerinde bu liçin harekete geçtiğine dair emareler yok mu? Yani varsa o görüntüler Komisyona sunulmalıdır.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Tabii ki, evet, onların hepsi paylaşılabılır, bizde de var ama tabii sayın vekillerim, biz AFAD olarak böyle şey gibi yetkimiz yok yani bir yargıç gibi işte oradaki sorumlu kimdir, suçlu kimdir değil, bizim AFAD olarak odağımız 9 kardeşimizin bulunması, mümkünse öncesinden afetleri önlemek, sonrasında müdahale etmek, sonrasında iyileştirme çalışmasını yapmak ama bize sorulduğunda efendim bunu, bütün bu soruları cevaplandırarak durumdayız Sayın Vekilim.

Bu ilgili yönetmelikten bahsettim az önce size. Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik’in 15’inci maddesinde Dâhili Acil Durum Planı ile İl Afet Müdahale Planı’nın uygulanması hususunda şöyle bir ifade var, diyor ki: “Bu Yönetmelik gereği dâhili acil durum planını hazırlamış olan işletmeci, büyük bir kaza veya niteliği itibarıyla büyük bir kazaya yol açması beklenebilecek kontrolsüz bir olay meydana geldiği zaman, bu planı gecikmeksizin uygular ve söz konusu durumla ilgili il afet ve acil durum müdürlüğüne bilgilendirme yapar.” Yani bizim bu planları onaylama yetkimiz yok. Bu planları her tesis kendisi yapmak zorunda. Bir olay meydana geldiğinde bize bilgi vermek zorunda. Ve diyor ki devamında: “Dâhili acil durum planının müdahalede yetersiz kaldığı durumlarda, işletmeci il afet ve acil durum müdürlüğüne dâhili acil durum planının yetersiz kaldığı bilgisini verir. İl afet ve acil durum müdürlüğü koordinasyonunda il afet müdahale planı gereğince müdahale faaliyetleri yürütülür.” hükmü var. Bunu özellikle...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O zaman şirketin kendi inisiyatifine terk ediliyor acil durum eylem planı. Buradan çıkan sonuç bu. Yetersiz bir acil durum eylem planı; riskleri tanımlamamış, ortadan kaldırmaya dönük olarak tedbirleri tanımlamamış.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet, Sayın Vekilim -sizler daha iyi bileceksiniz- şimdi burada da İş Güvenliği Mevzuatı var, İş Güvenliği Mevzuatı’na göre hareket etmek durumunda yani biz AFAD olarak buraya müdahale ettiğimizde yetki aşımında bulunmuş olabiliriz. Bizimle ilgili görevlendirme veya yetkilendirme bulunmamaktadır ancak böyle bir yetkilendirme olursa, işte eğer buna karar verilirse, bütün tesisler, diğer şeylerde buna göre hareket edilirse ona göre biz kendi yönetim tarzımızı belirleriz ama hukukun genel prensiplerinde şunu ifade etmek durumundayım: Ruhsat veren denetleme yetkisine sahiptir. Devlet adına denetleme yetkisini hukukun genel prensiplerine göre kim ruhsat veriyse o denetler. ÇED raporunu kim düzenlediyse denetleme yetkisi kendisindedir. İş yeri ruhsatını kim düzenlediyse denetim yetkisi kendisindedir. Maden işletmesinde maden ruhsatını kim veriyse denetleme yetkisi kendisindedir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Peki, il afet ve acil durum müdürlüğü nihai ÇED raporunda neye olumlu görüş veriyor?

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Hemen arz edeceğim, o belge de burada Sayın Vekilim. Şimdi, ben tabii başta anlattım ama zatîaliniz yaktunuz, kısaca arz edeyim yine.

Efendim, afetlerin yönetimiyle ilgili olarak hem kanun koyucu hem de düzenleyici irade AFAD Başkanlığı kurulmuş ama illerde sistem mülki idare amirleri üzerinden yürüyor. 1959 tarihinde çıkan 7269 sayılı Kanun’dan beri afetlere müdahalede yetki illerde valilerde, ilçede kaymakamlardadır. Yani şöyle bir benzetmede bulunabilirim: İldeki AFAD Başkanı ilin valisidir, ilçedeki AFAD Başkanı ilçenin kaymakamıdır. Olağanüstü hallerde mülki idare amirlerine ta 1959 tarihindeki kanun koyucu olağanüstü yetkiler vermiş ve devletin bütün imkânlarını... Bizim AFAD olarak toplamdaki arama kurtarma personel sayımız 2.500 kişi, şu anda yaklaşık 3 bin kadro daha aldık Cumhurbaşkanından, 6 bine yakın bir personel var ama dünyada da bu böyle. Afetlere müdahale bütün dünyada hazır kıta şeklinde bir kuvvetle değil, mümkün olduğu kadar bir kuvvetle ve her zaman afet olmadığı için devletin diğer imkânları, Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyeti, Jandarması, yerel yönetimlerdeki itfaiyeler, sivil toplum kuruluşları ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla beraber yürütülüyor. Biz AFAD olarak büyük

afetlerde, tıpkı 6 Şubat olduğu gibi -o konuda da bilgilendirmek isterim ama konu dağınık. AFAD 6 Şubatı geç kaldı mı, ne oldu? Bunlara yönelik çok şey söyleyebilirim bilgilendirme anlamında ama bunları özetleyeceğim- devletin tüm imkânlarını büyük afetlerde, “4’üncü seviye” dediğimiz uluslararası insani acil yardım çağrısına çıktığımız durumlarda, 6 Şubat gibi durumlarda devletin bütün imkânlarını seferber etmekle görevli ve yetkiliyiz çünkü kendi personelimiz yetmez. Bizim imkânlarımız küçük ölçekli, belli ölçeğe kadar olan afetlere yeterli ama dünyanın her yerinde bu böyle. 350 bin kişilik Emniyet teşkilatımız var, 150 bin kişilik Jandarmamız var, Sahil Güvenliğimiz var, kahraman ordumuz var. Şimdi, o çalışmalara başladık zaten, onunla ilgili de ilerleyen süreçte bilgilendireceğiz. İnşallah göreceksiniz, nüfusuyla orantılandığında en fazla arama kurtarma eğitimi almış devlet olacağız çünkü orada gördüğümüz şeyler var; bu başka bir konu ama ben sistemi anlatmak için sizlere arz ediyorum. Buradaki ÇED Raporu’nda bizim kurum görüşümüz elimde.

Sayın vekillerim, ÇED Raporu düzenlenirken Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği ve İl Müdürlüğü bütün ilgili kurumlara görüş sorar. Bunu sağlık il müdürlüğüne sorar, il kültür ve turizm müdürlüğüne sorar “Tarihî, kültürel anlamda bir miras var mı, yok mu?” diye, Millî eğitim müdürlüğüne sorar... AFAD’a da sormuş, AFAD da şöyle bir cevap vermiş -hepsini okumayacağım ama size arz edebilirim, yazılı olarak size verebilirim- Kadir Turan adlı kardeşim, Müdür Vekilimiz “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne” demiş. 1, 2, 3, “ÇED faaliyet bölgesinde yürütülen herhangi bir proje, planlama çalışması bulunmamaktadır.” demiş.

Üç, “Sahada yapılacak tesislerin inşaat işleminde bölgede herhangi bir doğa olayını tetiklememesine dikkat edilmeli. Bölgede meydana gelebilecek deprem, kaya düşmesi, heyelan, su baskını, çığ gibi afetler göz önünde bulundurulmalıdır.”

Son paragraf: “ÇED Raporu’nda belirtilen ilgili mevzuatlara titizlikle uyulması ve taahhütlerin yerine getirilmesi kaydıyla söz konusu projenin uygulanmasında müdürlüğümüzce herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.” Yani bu bir onay yerine geçer mi? Takdir sizlerin. Bu bizim rutin yazımızdır, yani bu bir onay anlamında değil, bunu diğer il müdürlüklerimiz de söyler. “AFAD buraya onay verdi de bu ÇED Raporu’nu aldı.” ifadesi idare hukuku anlamında şey değil. Bu görüşü sormuş...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Matbu bir evrak gibi yani şey gibi kanunlara uygunsu yaptığınız proje olumlu görüyoruz.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hiçbir içerik yok. İçeri girip çalışma yok. Oysaki kurumun bir adı var il afet ve acil durum müdürlüğü.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet efendim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O perspektifle ele alıp gerekli raporları inceleyip inceleyemiyorsa yetkili kurumların personeli neredeyse ona ulaştırıp inceletip ona göre riskleri tanımlaması gerekir .

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Efendim, bu tavsiyenizi mutlaka dikkate alacağız. Bu yönde bizim kendimizi geliştirmemiz gereken bir şey varsa ona da dikkat edeceğiz. Bununla birlikte, bize bu soru sorulduğunda, fay hattı bölgesinde mi, depremsellik açısından, heyelan açısından -zaten onu söylemiş arkadaşlarımız da- böyle bir durum olup olmadığına bakmışlar; afete maruz bölge var mı yok mu? -çünkü bu tür kararlarımız var bizim- ona göre bakmışlar. Yani bu “AFAD buraya onay verdi de yaptık.” anlamında bir yazı, bizim açımızdan öyle bir yazı değil ama yani sizlerin kanaatiniz o yöndeyseniz buna da saygı duyarız.

Sayın Rıdvan Uz Vekilimizin soruları oldu, onların da bir kısmını cevapladım. “AFAD da ÇED’le ilgili olumlu görüş vermiş.” dediniz, onu az önce cevapladım.

Afet planıyla ilgili az önce o soruyu cevapladığımı değerlendiriyorum.

Oradaki panik havası bizim AFAD’ın çalışanları açısından değil şirketin çalışanları ve oradaki yetkililer açısından bir panik havası vardı; bunu da çok normal görüyoruz.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Ben onu kastetmiştim de...

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Ha, yani efendim, tabii, olay olduğunda insanların... Bir de “anlık psikoloji” diye bir şey var, çok sakın göreceğiniz bir insan yani çok profesyonel insanlar bile bazen olaylara hiç anlayamadığınız şekilde tepkiler verebiliyorlar. Bu, dediğiniz gibi, eğitimlerle, tatbikatlarla bu işleri çok fazla şey yaparak üstesinden gelinebilir ama bizdeki verilere göre şirket planlamaları yapmış görünüyor. Şimdi, siz de gittiğinizde yarın -bu arada Orhan Hocam sizlere eşlik edecek uygun görürseniz- her yerde, işte, planlarını yapmış gibi bir şey vardı biz gittiğimizde de. İşte, önce iş sağlığı, önce iş güvenliği; kendilerini çok, böyle, iş güvenliğinde her tür tedbiri almış gibi görüyorlardı ama maalesef böyle bir kaza oldu.

Efendim, jeoradar bilgilerinin bir merkezde toplanması hususu: Yani dediğim gibi, şu anda bu konuyu bizim buradaki Komisyonunda çıkacak tavsiyeler doğrultusunda değerlendireceğiz ama şu anda, az önce söylediğim gibi, sistem işletmelerin ve şirketlerin kendi acil durum planları üzerinden işliyor. Eğer bize otorite, Türkiye Büyük Millet Meclisi derse ki “Arkadaş, AFAD, Türkiye’deki bütün tesislerden, irili ufaklı veya onları bölerek sen sorumlu olacaksın, bunları sen idare edeceksin.” derse ona göre bir teşkilatlanma, ona göre bir yapılanma oluşturup ona göre de çaresini bulmaya gayret ederiz efendim.

Bu ölçümler... “İlk baştan itibaren cihaz var mıydı?” Evet, ilk baştan itibaren cihazlarımız vardı ve her il müdürlüğümüzde bu ölçüm cihazlarımız mevcut hatta bende de bir cihaz vardı, ben de alandaydım sürekli. Ya, sürekli eşik değer in altında görünüyor, 1’in altında filan görünüyor. Dedim ki: “Ya, bu cihaz çalışmıyor mu arkadaş? “Siyanür var.” deniyor. Yani ilk günlerdeki cahilliğime verin -tırnak içerisinde arz edeyim- baktık, sürekli cihazı değiştiriyoruz, sürekli şey yapıyoruz hem şirketin hem bizim cihazlarımızı fakat ondan sonra belli yerlere girdik ki o “Çalışmıyor.” dediğimiz cihaz bir çalışmaya başladı; onu da arz etmek isterim.

Buradaki şey şu: Hep az önce söylediğim gibi sunumda, bilim adamlarıyla, bilim insanlarıyla beraber çalıştık. Cihazın kriterleri var. İşte “1’e kadar olan şeyde şu kadar saat çalışırsınız, en yüksek alarm verdiği yerde bile tedbirli olarak asgari iki saat çalışabilirsiniz.” dedi bize hocalar. Dolayısıyla bu ölçümlerin yapıldığı yerlerin çoğunda, tamamında maskesiz çalışmaya uygundu fakat biz yine de belli günlerde, işte, ilk saatlerde yine maskeli de çalıştık, o tedbirlerimizi aldığımızı ifade etmek isterim.

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) – Teşekkür ederiz Sayın Valimize.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sabırlı Deresi’ne kayan malzeme miktarıyla ilgili...

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Ha, evet.

Ya, bizim ölçümümüzde şöyle... Acaba Enerji Bakanlığı onu, 4 milyon metreküp geri kalanını mı söyledi Deniz Bey, ton mu acaba? Gerçi birbirine yakın rakamlar ama yani bizim ilk saatten, ilk günden beri böyle bir değerlendirmemiz vardı yani...

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – İki rakamı toplamanız lazım Vekilim, matematik...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Bu Çevre Bakanlığı, şöyle gösteriyor; bu Enerji Bakanlığı, böyle gösteriyor; bu da sizsiniz.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Bu bizim.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Liç sahasında bulunanla toplamanız lazım Vekilim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ben gösterdim canım.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Matematik...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, matematik değil...

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Sayın vekillerim yani buradaki sunumlarda Deniz Vekilimin söylediği doğru. Ama bakalım yani baştan beri böyle bir değerlendirmemiz var bizim, nerede eksiklik veya hata varsa onu düzeltir, arz ederiz.

BAŞKAN ATAY USLU – Söz isteyen Oğuz Bey var.

Buyurun Oğuz Bey.

OĞUZ ÜÇÜNCÜ (İstanbul) – Çok kısa...

“Yeryüzünde henüz ısısını kaybetmiş bir cesedi bulmak mümkün değil.” dediniz, doğru diyorsunuz. Ancak iş elbisesine reflektör takmak suretiyle daha sonra radarla bulabileceğimiz bir önlem söz konusu, “RECCO” diye bir sistem var yani.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Aynen öyle, Sayın Vekilim, aynen öyle. Bu yönde çalışmalarımız var, bize öneriler var, bizim 6 Şubattan çıkardığımız çok ders var, onları... Ben bütün buradaki heyeti, sayın vekillerimizi AFAD’a davet ediyorum. Sizlerle...

BAŞKAN ATAY USLU – Ben de onu söyleyecektim Başkanım, özel bir günde biz AFAD’a gelelim, genel çalışmalar konusunda bilgilendirirsiniz bizi.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Evet, ben büyük memnuniyet duyuyum.

Hangi dersleri çıkardık, neler yapıyoruz -her gün çalışıyoruz yedi yirmi dört- bunları rahatlıkla sizlerle açık yüreklilikle paylaşabiliriz.

Efendim, eksiklerimiz olabilir. Yabancı akademisyenlerin şöyle bir tanımı var afet yönetimiyle ilgili olarak; “negatifin azaltılması” tabirini kullanıyorlar yani biz hep negatif alandayız, afet bizi hep negatif alanda tutuyor. Dolayısıyla biz negatiften ne kadar pozitifte geçebilirsek -bu benim tanımlamam değil akademisyenlerin ifadesi- negatifi ne kadar pozitifte tutabilirsek o kadar başarılı oluruz diye düşünüyoruz. Dolayısıyla eksiklerimizin inşallah azaltılması yönünde çalışmamızda bize katkılarınıza teşekkür ederim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Arama kurtarma faaliyetleriyle ilgili masrafları kim karşılıyor, bunu sormak istiyorum.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Efendim, şöyle, biz, açıkçası oradaki bütün şeyleri, hepsini şirkete şey... Biz koordinasyon yaptık, biz cebimizden para harcamadık. Bununla birlikte, AFAD olarak biz devletin kusursuz sorumluluğu ilkesinde bu tür şeylere daha sonradan odaklanıyoruz. Yani bunu ilk başlarda o şeye şey yapmadık ama şirket de açıkçası yani biz ne dediysek hepsini yaptılar diyeyim yani hani şey yapmayayım, şimdi şirket şeyi yapmayayım da.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şöyle yani şirketin yaklaşımı şöyle: Şirket, tabii, siz orada arama kurtarma faaliyetini tamamlayacaksınız ki ve o aşamadaki, oradaki kütlenin oradan kaldırılması gerekiyor ki kütlenin içinde kalan 8 ton altın -Enerji Bakanlığından aldığımız bilgi- o da en az 520 milyon dolar yapıyor, o altını tekrar alabilsin. O nedenle, bu, böyle çok eli açıklıkla doğrudan tarif edilebilecek bir yardımseverlik değil aslında.

AFAD BAŞKANI OKAY MEMİŞ – Haklısınız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir de şunu diyeceğim: Jeoradar konusunda siz hani “AFAD’ın sorumluluğu olabilir.” gibi dediniz. Aslında bir yanıyla evet, olabilir ama diğer yanıyla şunu ifade etmek istiyorum; Türkiye’deki diğer altın maden sahalarında da böyle, hani istif yapılan, liçli olan, yığın liçi olan sahalarda da her bir işletmede jeoradar var mı yani bunu kontrol eden bir kurum, kuruluş var mı? Diğer taraftan da bütün sahayı gören jeoradarları temin etmek sorumluluğu şirketlerde olabilir ve şirketler o jeoradarlardaki hareketliliği, verilerini kaydetmek zorunda olup orayı denetleyen devlet kurum, kuruluşu kimse ona o periyotlarda onu sunmak durumunda olmalı ve o jeoradarlara bağlı bir otomasyon sistemiyle de olağan dışı bir kayma tespit veya bir hareketlilik tespit edildiği anda otomatik olarak oradaki alarm durumuna geçip çalışmaları durdurma ve alanın tahliyesine sebep olması bakımından belki gelecekte olabilecek felaketin engellenmesine katkı yapabilir diye söylüyorum.

BAŞKAN ATAY USLU – Teşekkür ederiz Sayın Başkanım.

Değerli arkadaşlar, bugün AFAD’ı dinledik, AFAD Başkanımız ve ekibi bize geniş bilgi verdiler. Ben hem AFAD çalışanlarının hepsine teşekkür ediyorum, Başkanımıza bugünkü verdiği bilgiler için de teşekkür ediyorum.

Bu akşam Erzincan’a gideceğiz. Beyhan Hanım ve Mesut Bey sorulara cevaplamaya hazır, koordinasyona hazır; bazı arkadaşlar sorular soruyor “Kaçta çıkalım, kaçta geleceğiz, gideceğiz?” Tamamını arkadaşlarımız koordine ediyor. İnşallah -yarın sabahki programları dağıttık- yarın Valilik ardından ilde bilgilendirme, hızlı bir şekilde bilgilendirmeden sonra kahvaltı. Hızlı bir bilgilendirmeden sonra hızlıca bölgeye geçelim istiyoruz. Şimdi, orada da Valilikte çok uzun bir brifing alırsak bölgede az kalabiliriz. Bence esas olarak bölgeye yoğunlaşmanın, alanı görmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle, bizim gibi sahayı görmeyen arkadaşlar açısından yeniden, bütün söylenenleri tekrar değerlendirme fırsatı olacak, hepsini aklımızdan bir daha geçirme fırsatımız olacak; yeni sorular sormak, yeni tespitler yapmak, yeni değerlendirmeler yapmak mümkün olacak. O yüzden...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Son söz; kayıtlara geçsin diye söylemek istiyorum: Önlem almak tabii ki her zaman sonra kurtarmaktan daha ucuz, bunu bilmemiz gerekiyor.

BAŞKAN ATAY USLU – Evet, doğru söylüyorsunuz. Bunun için biz raporumuzda onarıcı faaliyetlerden çok önleyici faaliyetlere, kriz yönetiminden çok risk yönetimine odaklanalım diye söylüyorum.

Ben tekrar teşekkür ediyorum.

Toplantımızı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.01